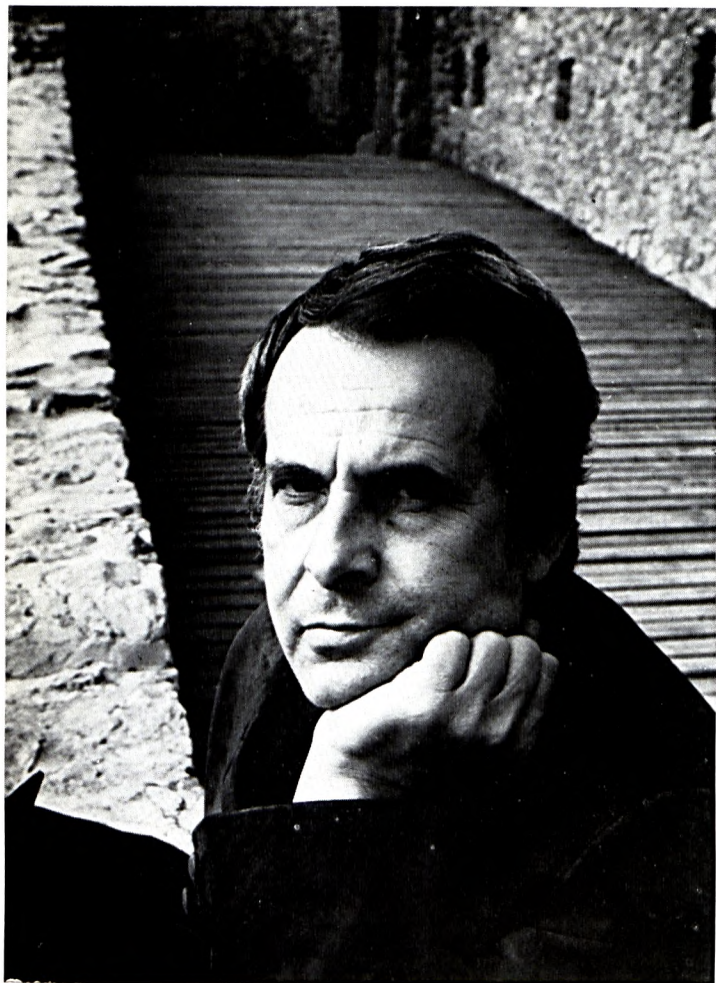

PB
6117

Sorba Győző

Kettős hangzat

BALLA DEMETER FELVÉTELE

Csorda György

PB Cook

6117

R78

R 10

CSORBA GYŐZŐ
KETTŐSHANGZAT
VÁLOGATOTT VERSFORDÍTÁSOK
EURÓPA KÖNYVKIADÓ
BUDAPEST 1976

Csorda József

Csak helyben
használatra

Kettős-
hangzat

144212

ÓKOR

A rómaiak ma

Most meg reggeltől estig, ünnepkor, egyébkor,
napról napra azonmód a köznép az atyákkal
ott ágál a fórumon, el nem távozik onnét,
eggyel foglalatoskodik, egy művészetet úz mind:
hogy csínján forgassa a szót, küzdjön csalafintán,
nyájaskodjék, hogy jónak színlelje magát, s hogy
cselt szőjön -: valamennyi a másik farkasa szinte.

Az erény

Az az erény, Albinus, hogy bármit tesz az ember,
s bármint él: mindennek méltán adja meg árát.
Az az erény, hogy tudjuk, mit nyom a latban ez és az,
tudjuk: az embernek mi a jó, a helyes meg a hasznos,
s hogy mi a rossz, rút s kártékony, meg hogy mi a görbe.
Az az erény, hogy tudjuk a mércét s módot a vágyban;
az az erény, hogy a kellő becsben álljon a bőség;
az az erény, hogy a tisztesség megkapja jutalmát;
rossz embernek s erkölcsnek ne legyünk a barátja,
ám védjük meg az embert s erkölcsöt, ha viszont jó;
tiszteljük s éljük vele, bánjunk mint a baráttal.
Elsőként a hazánk üdvére ügyelve, utána
a szüleink üdvére s utolsóként a miénkre.

TITUS LUCRETIUS CARUS

Az anyaállat fájdalma

(Részlet „A természetről” c. műből)

Gyakran rogy le az isteni szentélyek küszöbénél,
tömjénillatos oltár lépcsőjén kicsi borjú,
vére meleg forrásként buggyan, s élete elszáll.
Anyja, szegény meg a zöld erdőt árván bebolyongja,
ismeri jól kettős-pata-lábanyomát a talajban,
minden csöppnyi helyet megnéz, hogy tán valahol majd
rábukkanhat nélkülözött kicsinyére, megáll az
erdő szélén fölzúgó panaszával, időnkint
visszamegy istállójához, hajszoja szerelme,
s meg nem hozza nyugalmát, el nem fújja keservét
sem friss fűz vessző, sem harmatlepte fűvellő
és nem a víz, a magas partok közt csendben iramló,
s nem téveszti meg az se, ha kint a vidám legelőkön
más borjakra talál, s nem vergődik ki a búból:
annyira egy kell csak neki, egy: az övé, a sajátja.
Mint a gidák mekegése ugyancsak szarv-koronájú
anyjukhoz szól, s anyjukhoz bégetnek a döfke,
kis barikák is: a természet törvénye, hogy így van:
mindenik állat duzzadt tőgyű anyja után fut.

Invokáció

(A „Georgicon”-ból)

Hogy tehető dússá a vetés, mily csillag alatt jó szántani s a venyigét hozzákötögetni a szilhez, hogy tartsunk marhát, mi a titka a juh-nevelésnek, Maecenas, és mit kell tudnunk a takarékos méhről? – ezt éneklek el én.

Ti meg, ó, e világnak fő-fő fényei, kik kormányozzátok az évet, és Liber s áldott Ceres (az anyaföld kegyetekből változtatta Epirus makkját drága kalásszá, s öntött bort a folyóvízzel telt régi pohárba), és ti, a gazdák isteni támogatói, faunok, jöjjetek el s ti, a rengeteg erdők lányai, nimfák: dalba fogom jótetteitek! S jöjj, Neptunus is, ki nagy szigonyoddal először szöktettél ki a földből gyors paripát, s akinek hószerű tulkai nyírják Cea kövér cserjéit, jöjj, ligetek szeretője, s légy itt, hagyd el az ős-berket s a lycaeusi ormot, Tegea istene, Pán, nyájak védője, kegyelmes, hogyha a pásztori dal tetszik! S te, ki adtad olajfánk, szűzi Minerva, s a horgas ekének mestere, gyermek! És jöjj, Silvanus, gyökeres ciprus-csemetékkal, s istenek, istennők, kik a szántóföldre ügyeltek, s tápláltok néhány kicsi magból újra gyümölcsöt, s kik bőséges esőket csorgattok le az égből!

S jöjj főként, Caesar, te, kiről nem tudni, miféle
tisztelet kapsz amaz isteni karban: a városok őre
lész vagy a földnek gondnoka, s úgy néz majd a világ,
mint

termésszerzőt s mint az időjárás fejedelmét,
homlokodon hordozva anyád mirtuszkoszorúját?
Vagy tán roppant tengerek isteneként a hajósok
csak téged tisztelnek, s szolgál távoli Thule,
s mind a vizet hozományul kapva Thetys veje lennél?
Vagy mint új csillag lobbansz fel a nyár-havi égen,
ott, hol a Szűz meg a Mérleg közt tér nyílik – igen, hisz
Skorpió szikrázó ollóját szorosabbra
zárva nagyobb helyet ad máris, mint járna egyébként.

Bármilyen leszel (csak nem vár Tartarus éje királynak,
s téged sem csábít oda elferdült uralomvágy,
jóllehet Élysiumra reménnyel néz a görögség,
s onnét Persephonét is alig csalogatja ki anyja),
könnyítsd meg, pártold, mibe hősieken belevágtam,
jöjj velem, és ki nem ismeri útunk, szánd meg a gazdát,
s már most szokjál hozzá, hogy majd zaklat imákkal.

Egy paraszt reggele

(Részlet)

Kétszer öt óra haladt immár el a télszaki éjből,
és a vigyázó szárnyas előre jelezte e hajnalt.
Ekkor Symilus, egy kicsi föld gazdája, szorongva,
hogy sanyarú böjtöt hoz majd számára az új nap:
lassacskán fölkecmereg a silány heverőről,
s nyugtalanul tapogat keze széjjel a lusta homályban
a tűzhely fele, s ujja megég, ez jelzi, hogy ott jár.
Csöppnyi üszök van már csak, a láng fölfalta a tuskót,
és a hunyorgó, rőt parazsat hamu fődte be szürkén.
Ő mélyen meggörnyed, kis mécsét odadugja,
túvel előpiszkálja a száraz kócbélet, aztán
sűrű fújkálással a lanyha tüzet fölijeszti.

Végre megéled a fény, és visszavonúl a sötétség.
Majd ernyős tenyerével a szélről védi a lángot,
s az ajtó reteszét elhúзва kinyitja a kamrát:
hús földjére leöntve maroknyi halom gabonája.
Ebből mer valamennyit, amennyit a mérce mutat, mely
kétszer nyolc font súllyal van terhelve előre.
Aztán megy, odaáll a malom mellé, s a parányi
deszkáskára, mit ily célból ékeltek a falba,
ráteszi hű mécsét. Akkor feltűri ruhája
ujját, bundás állatbőrt kanyarít derekára,
s a köveket, garatot csücskével rendre lesöpri.

Majd kezeit szólítja dologra, megosztva a munkát:
jobbja feszül neki, balja segíti csupán; amaz egyre
kergeti körbe a nagy kereket, s gyorsítja futását,
(sűrűn csapja a kő, megzúzva csorog le a gabna),
közben fáradt nővérét felváltja a bal kéz,
és így kölcsönösen... S rágyújt paraszti dalokra,
s a nyers énekszótól könnyül fáradozása.

Majd Scybalesnek kurjant, nincs más támasza senki:
Afrika lánya, egész külalakja tanúskodik erről:
gyapjas-göndör haj, duzzadt száj, mély-feketés bőr,
széles mell, lógó emlők, keskeny hasi tájék,
vékony lábszárak, tetemes-nagy talpak a lábon.
Néki parancsol hát, hogy dobjon fát a parázsra,
s rakjon a lángra vizet, hogy kissé fölmelegedjék.

A hűtlen baráthoz

Mondjam-e? hallgassak? s név nélkül szóljon-e vádam,
vagy mindenki előtt verjem-e dobra: ki vagy?

Nem kell név, hogy még panaszom se legyen a megőrződ,
és ne az én versem hordja a híredet el.

Míg jó volt, biztos volt építménye hajómnak,
elsőnek jöttél társamul akkoriban.

Most, mert elfordult a Szerencse, sehol se vagy, ámbár
szükség inkább most volna reád igazán.

Színlelsz, hadd higgyék: sose ismertél, s nevemet ha
hallod, rákérdel: Naso? ugyan ki is ő?

Az vagyok én, akihez, bár nincs ínyedre, ha mondom,
gyermekkortól köt régi baráti kapocs.

Az vagyok én, ki először tudtam gondjaid és ki
éppúgy osztottam szórakozásaid is.

Az, ki az asztalnál veled ültem – szinte családtag,
s úgy vélted: költő én vagyok, én egyedül.

S az vagyok én, ki hogy élek-e, hűtlen, azt se tudod már;
érdeklődni kicsit rólam: eszedbe se jut.

Vagy sose kedveltél: akkor színlelted az érzést;
vagy ha igen: hát nem vagy nagyon állhatatos.

Nos hát, bökd ki, miféle harag tett ennyire mássá;
mert ha alapja csekély: van panaszomra alap.

Mondd, mi dolog gátol, hogy mint rég, most ne olyan
légy?

Vagy tán úgy tartod: bűn, hogy egem beborult?
És ha javakban, tetteiben késett segedelmed,
írni azért tudtál volna talán valamit.

Kétlem ugyan, de olyasmit hallok, hogy csufolódtál,
mert elbuktam, hogy még a szavad se kimélt.

Mit teszel, ostoba? Elszáritod a könnyet irántad:
majd, amikor tőled száll a Szerencse odébb.

Azt mondják, ez az istennő lábujjhegyen áll csak
forgandó kerekén, s ingatagon lebeg ott.

Bármilyen levélnél, szellőcskénél lengetegebb ő;
könnyelműséged egy vele csak, nyomorult.

Gyöngé fonálon függnék mind az emberi dolgok,
és az imént viruló tönkre jut egyszeriben.

Gazdag Krózus ritka hatalmáról ki ne hallott?
S ellenségeinek, lám, a kezébe esett.

És akitől nemrég félték Syracusa lakói,
mint gyermeknevelő ette sovány kenyerét.

Volt-e nagyobb Magnusnál? Mégis futva a régi
védenc védelmét kérte alázatosan.

És akinek az egész föld leste szavát, nos, akárki
másénál kevesebb lett szava súlya utóbb.

És a Jugurtha-verő, cimber-tipró, ki alatt, míg
consul volt, Rómánk annyiszor ült diadalt,
sárban bújt meg Marius és nádas mocsarakban,
sok-sok méltatlan sérelem érte e hőst.

Emberi dolgokban csak játszik az isteni fenség,
s már a jövő óránk, az se lehet bizonyos.
Nékem mondott volna ilyesmit bárki: a Pontus
mellé jutsz, s géták íja riaszt valaha,
menj, azt mondom, igyál agytisztító folyadékot
és mindent, ami csak Anticyrában akad.
S így jártam mégis. Ha volna erőm a halandók
ellen, a fő isten fegyvere ellen alig.
Jobb, ha te is félsz s gondolsz rá, hogy amit ma derűsnek
látsz, ki se mondod még, s hirtelen elkomorul.

Tomí és az ottani élet

Onnan jött levelem, amit olvasol, ahol a széles
Ister habja a sós tenger ölébe szakad.
Hogyha a sorsod jó, ha simán folyik életed, az már,
hidd meg, boldoggá tesz kicsit engemet is.
Hogy vagyok? – azt kérded (mint mindig) –, drága
barátom.
Tudhatod, úgy vélem, még ha nem is felelek.
Hát: nyomorult vagyok – így summáznám sok bajomat –,
mint
bárki, ha nagy Caesar bosszuja üldözi őt.
Érdeklődöl: mily népség lakik itt, Tomi táján,
s mily helyi formák közt tengetem életemet.

Bár görögök s géták lakják e vidéket, az így-úgy
megbékélt géták főleg a szembeszökök.
Az utakon jobbára a szármát s géta lakosság
közlekedik föl-alá, és valamennyi lovon.
Nincs, ki tegezt s íjat ne viselne, s olyan se, ki gyilkos
kígyóméregtől sárga hegyű kelevézt.
Hangjuk nyers, arcuk darabos, mint vad katonáé;
ollót itt soha nem lát a szakáll meg a haj.
Jobbjuk mindig kész rá, hogy sebet üssön a törrel,
minden barbár ott hordja öves derekán.

Jaj, ilyenek közt él költőd, a szerelmet, enyergést
rég feledé, ezeket hallja, ezekre tekint!
S éljen csak legalább, de ne tartsa halála közöttük!
E gyűlölt tájról lengjen az árnya tova!
Azt írod: tele színház ujjongott dalaimnak
és tapsolta meg, azt írod, a verseimet.
Nem készültek ezek színház részére (tudod jól),
s műzsám nem vágyott tapsot aratni soha.
Persze azért kedves minden, ami véd a felejtés
ellen, s hírem széthordja, a hontalanét.
Ámbár közben elátkozom is veszttem okozóit:
műveim és azt, hogy verseket írogatok.
És ha elátkoztam, sem tudnék élni enélkül,
s járok a fegyver után, melyre a vérem ömölt.
Lám, a görög bárkát az imént rongálta a hab meg
Euboia vizén, s újra csak arra siet.
Mégse dicsőségért gyötrődöm, sem, hogy a hírem
túléljen – jobb lett volna, ha rejtve marad.

Munkával kötöm le magam, zsongítom a fájást,
szót keresek folyton mondani gondjaimat.
Mit tegyek, árva vidék árvája, jobbat e rosszban?
Mit próbáljak, mily más menedék lehet itt?
Nézem a tájat: nem-szeretem táj, elszomorítóbb
nincs bizonyára sehol szerte a földkereken.
Nézem az embereket: csak alig méltóak e névre,
ordasokul bennük több a vadállatiság.
Törvényt nem tisztelnek; erő számít, nem igazság:
kardok uralma alatt porba taszítva a jog.
Rossz göncük bő nadrág s állatbőr a hidegben,
arcuk ijesztő, mert hosszú bozont fedí be.
Itt-ott lelni nyomát a görög nyelvnek, de kiejtve
gétásan barbár még e kevéske nyom is.
Szinte alig van köztük olyan, ki az itteni nyelvből
néhány köznapi szót tudna talán latinul.
Római költő én (múzsák, fületekbe ne jusson!),
lassan a szármátra kényszerülök magam is.

Oly rég elszoktam a latintól: nem jut eszembe
már-már egy-egy szó – szégyen ugyan, de igaz.
Van nyilván e levélben szintén sok darabosság:
hidd meg: a hely felelős és nem az ember ezért.
S hogy ne veszítsem el így sem jártasságom a nyelvben,
s néha beszélhessek szép anyanyelvemen is:
eltársalgok egymagam, a tűnt szókat idézem:
költő-pályámnak balsikerű jegyeit.
Lelkemet így csalom és az időt, s így óvom az elmúlt
és a jövődő rossz rémeitől magamat.
Verseken keresek nyomorúságomra felejtést,
s hogyha elérem e célt: az nekem éppen elég.

Narcissus

(Az „Átváltozások”-ból)

Ott ragyogott egy kristály-medrű, fényes-ezüstös forrás; pásztornép, legelésző kecske s egyéb más jószág nem bántotta; madár, vad s néha-letört gally nem bolygatta vizét. Buja gyep zöldült körülötte: jól táplálta a szomszéd nedvesség. A sötét lomb árnya megóvta a víz tükkrét a nap melegétől.

Itt dőlt hát le az ifjú, bágyasztotta a hőség és a vadászat, csalta a hely szépsége s a forrás; s míg iszik: oly képet pillant meg, amely rabul ejti, testetlenbe szeret; testnek gondolja az árnyat; s oltani vágyván, még gyötrőbbé válik a szomszéd. Csak bámulja magát, csüng arcán arca-meredten, parosi márványból faragott hószerű szoborként. Mélyre hajol s úgy nézi a csillag-párt: szeme fényét s Bacchushoz meg Apollóhoz méltó haja bodrát, szőrtelen állát és elefántcsont-forma nyakát és pompás száját s bőre havas-rózsás ragyogását; rendre csodálja csodáit; a vágya magára irányul, és a magasztalt lény ugyanaz, mint ő, ki magasztal; ő a kívánt s a kívánó; gyújt, s ég egymaga egyben. Hányszor csókolt meddő csókot a csalfa habokra! Karja a megpillantott nyakra fonódni akarva hányszor nyúlt le a vízbe! – de csak nem fogta magát meg.

Hogy mit lát, nem tudja, de lángbaborítja a látvány; és ami csalja szemét: meg is épp az csalja.

Hiszékeny,

mért kapkodsز eliramló képek után, ha hiába?

Nincs is, amit keresel; fordulj el, s vész a szerelmed.

Arcod visszaverődött mása csupán, amit ott látsz.

Ő nem is él: ha te jössz, jön, vagy ha maradsz, marad ő is,
menne is el, ha ugyan meg bírnád tenni, hogy elmenj.

Őt sem az éhség onnan, sem pedig a nyugalomvágy
el nem képes tépni; az árnyas fűbe hasalva

ámul a káprázatra, tekintete szomjasan issza:

ön-szeme veszti el őt. Kissé fölemelkedik ekkor,

s karjait a körben-zúgó erdők fele tárva:

„Ó, erdők, szeretett-e – jajong – nálam nyomorultabb?
Tudjátok bizonyára, sokak jó rejteke lévén.

Emlékeztek-e, annyi időt átélve, a messzi

múltban olyanra, kit így megkínzott volna szerelme?

Látom, s tetszik ez itt; s noha látom, s tetszik, elérni
mégse tudom: szeretőt, roppant káprázat öl engem.

S hogy még inkább fájjon: nincs köztünk iszonyú-tág
tenger s hosszú út s hegységek, zártkapujú fal,

– csöppnyi vizecske csupán. S ő éppígy vágyik utánam:
mert valahányszor csókom a csillámló habot éri,

ő is, hátán fekve, felém közelít ajakával.

Mintha meg is foghatnád. Kis gát állja csak útjuk.

Jöjj ki, akárki vagy is! Ragyogó gyermek, minek ámítsz,
mért menekülsz, vágyott? Úgy vélem: nem korom és

nem

külsőm űz: hisz nimfák is voltak szeretőim.

Nem tudom én: mit ígér vonzó arcod; ha kinyújtom
vágyva kezem: te kinyújtod ugyancsak a másik irányból;
visszanevetsz, amikor nevetek; s láttam, nem is egyszer:

könnyem könnyre fakaszt. Bólintok? – rendre viszonzod;
és ahogyan szép szád mozgása gyanítani hagyja:
mintha beszélnél is, csakhogynem hallom a hangod.
Én vagyok az! Jól érzem: nem téveszt meg a képem.
Önszerelem perzsel. Lángot gyújtok, s magam égek.
Mit tegyek? Engem kérjen-e? Én őt? És mire kérjem?
Vágyam célja enyém; bőség inségem alapja.
Ó, bárcsak meg bírnék testemtől szabadulni!
Furcsa igény: a szerelmes messzi-kívánja szerelmét.
Már fölemészti erőim a kín, nem sok van időmből
hátra; korán, gyermekként távozom én e világból.
S könnyű lesz meghalnom: meghal a gyötreme is majd;
lenne viszont inkább a szerelmem élete hosszabb!
Most együtt, egy szívvel szállunk sírba mi ketten.”

Így szólt, s mint eszelős tért vissza megint amaz archoz;
könnye a vízbe potyog, s mert megbolydult sima tükre,
szétfolyt benne a kép. Amikor meglátta, hogy eltűnt:
„Mondd, hova futsz? Várj még – jajgatja –, ne hagyd
szeretőd itt,
ó, te kegyetlen! Hogyha nem érinthetlek, azért hadd
nézzelek, adj táplálékot heves indulatomnak!”
S míg gyötrődik, válláról leszakítja a köntöst,
s föltárt mellét verdesi márvány-szép tenyerével.
Bőrét gyöngé pirosság futja be tőle, olyan lesz,
mint az az alma, melyen piros és hószín vegyül egybe,
s mint az a fürt, amelyen még együtt fénylik a halvány
és a vörös szem, mert még bíborrá be nem érett.
Ezt amikor meglátta az ismét tiszta tükörben,

már nem bírta tovább, hanem úgy, ahogy olvad az enyhe tűzben a sárga viasz, s ahogy olvad a hajnali dér a langyosodó napban: megbágyad a nagy szerelemtől, és a hiábavaló tűz lassacskán elemészti.

Már nem a régi fehér-piros, és nincs benne erő, nincs kedv és semmi egyéb, ami tetszett eddig a szemnek, s nincs az a test, melyet egykor Echo szeretett
szerelemmel.

Ámde, amint ez ránéz, bár még friss a haragja, megsajnálja, s ahogy „Jaj, jaj!” – nyögdécsel az árva, ő ugyanakkor: „Jaj, jaj!” – visszhangozza utána. És mikor az mellét csapkodja zuhogva kezével, ő ugyanezt a komor zuhogást ismétli azonnal. Most a fiú újból letekint, s búcsút rebeg ajka: „Haj, dörén szeretett gyermek!” – s ismétli a táj; majd: „Légy boldog!” – szól, s „Légy boldog!” – zeng vissza
Echo rá.

Aztán fáradt fejjel a zöld pázsitra hanyatlik, s ön-szépségén tetszelgő szeme éjbe csukódik. És miután az alanti világ befogadta: a Styxben éppúgy nézi magát. Sírnak mind-mind a najádok; nővérkéi, s levágva hajuk tetemére dobálják; sír a dryás-népség, s együtt sír velük Echo is. Máglyát raknak, a hordágy kész, füstölnek a fáklyák: – s nincs meg a test. A helyén egy sáfrányféle virágot lelnek: sárga középütt, hósziromokkal övezve.

A pharsalusi csatamező

(A „Pharsaliá”-ból)

.....Mégis ezek múltán, miután új nap virradt Pharsalus borzalmára, a környék egyetlen más tája se volt képes, hogy a gyászos tértől Caesar pillantását elcsalogassa. Vérhab zúg a folyókban – látja s a dombnyi halottat, nézi a bűzhödtt testeket, és számlálja az elhullt magnusi népet; majd lakomát készített, ahonnan a fekvők arcát ki lehessen vennie tisztán. Emathiát jobb hagynia, jobb nem vetni szemét a romlás-fedte mezőkre. Hisz ebben a vériszonyatban istenei s a szerencse kezét képzelte szilárdan. S hogy dühe örvendhessen még gazsága gyümölcsén: nem hagy máglyát gyújtani a nyomorultak alá, s így ártó lég dől Emathiára.

Hatástalanok rá
a consul-temető pún s Cannae Libya-rakta
lángjai, hogy megtartsa az illő emberi rítust
ellenségeivel szemben. Hanem az jut eszébe
(még nem telve be vérrel): polgártársai voltak.
Jó, nem kell számukra személyes máglya, külön sír:
egy tüzet adj nekik, testük hamvassza közös láng.
Vagy ha vejed kívánod megbüntetni: a Pindus
berkét vágd ki, s emelj föl a Heracles erejével
gyűjtött fából halmot, hogy Pompeius a thesszál

máglyát a tengerről megláthassa. Dühöddel
semmire sem mégy: máglya, enyészet bontja-e széjjel
húsunk: nem számít: mindent békén kebelére
enged a természet, s testünk meg kelletik adni.
Hogyha e népeket itt, Caesar, nem perzseli tűz el,
hát elperzseli majd együtt a tengeri habbal
s földdel a máglya, amelyre világunk jut, hol a csontok
s csillagok egybevegyülnek. Akárhova rendeli majdan
lelked a sors, ezekéi is ott lesznek: magasabbra
nem jutsz náluk, s nem vár jobb hely a styxi sötétben.
Mert a halál nem rabja a sorsnak: a föld befogadja
minden sarját; ég fedí el, kit nem takar urna.
Mondd, te, ki azzal sújtod e népet, hogy temetetlen
rothadjon, mért futsz el e véstől? Mért hagyod itt e
búzló tájat? Igyál e vizekből, szívd e leget, ha
képes vagy: de az oszló népség elveszi tőled
Pharsalus mezeit, s megtartja, elűzve a győztest.

Nemcsak farkashordák jöttek Bistoniából
a harc gyászos jászlaihoz, nemcsak vad oroszlán
jött Pholoéból a véres romlást megszimatozva:
elhagyták a medvék is barlangjaikat s a
ronda kutyák kuckóikat, odvaikat, s ami lény csak
jó orral kiszagolja a roncs hullát meg a fertőt.
S már gyülekeznek a táborukat régóta kísérő
szárnyasok is. Te seregnyi madár, mely a thrák fagy elől a
Nílushoz szoktál költözni, az enyhe vidékre
nyilván később mégy. Nem volt még így keselyűvel
telve az ég, a leget még így sok toll sose nyomta.
Mind a sok erdő szárnyasa eljött, s mind a fa véres
csőrüktől csepegett vérrel mocskolt madaraknak.

Gyakran hullt – szörnyű jel! – a győztes hadra felülről vér, rohadék s fáradt karmokból emberi testrész.

Így sem tisztult csontig az összes hulla, csupán megvagdossák a vadak, de nem ásnak a mély zsigerekbe, s nem szopják ki mohón a velőt: itt-ott nyalakodnak tagjaikon. Nagy része a római hadnak egészen elhanyagolva hever; csak a nap s az eső elegyíti testük majd s az idő földjével Emathiának.

A nők erkölcselensége

(Részletek a VI. szatirából)

Férje szenátor volt, ám Hippia Pharos alá s a
Nílusig illant s Lagus hírhedt bástyafaláig
egy csepürággal (megszólta Canopus is érte
Rómát). Bánta is ő, hogy férje van, otthona, nénje,
mit neki, orcátlannak a hon vagy a gyermeki könnyek!
Sőt – csoda! – még Parist, őt sem sajnálta, a táncost.
S bár nagy bőségben, puha párnák közt, csupadíszes
bölcsőben szunnyadt mint kised: semmibe vette
a tengert, mint hajdan a jóhírt, melynek a kényes
fekvőszékek előtt értéke igen kicsi. Átkelt
– mondom – a tyrrhén és átkelt a messzire-habzó
jón vizeken bátran, noha egyik tenger után a
másik jött. Ha komoly s igaz ügy jár némi veszéllyel:
félnek a nők, szívük megdermed rémületükben,
s állni se bírnak szinte, erősen reszket a lábuk;
míg ha a céljuk rossz, hát lelkük sziklaszilárd lesz.
Férji kívánság? – borzasztó fölszállni hajóra;
akkor súlyos a víz-beszivárgás, zagyva a lég is;
aki gavallérját követi, jó annak a gyomra.
Az leokádja urát, ez matrózokkal ebédel,
jár a hajón, s a kemény kötelet vígan tapogatja. –

S mégis: mily szépség, ifjú báj fogta e nőt meg
s lobbantotta föl? És mit látott, hogy viadorné
lenni nem áttalt? – Sergiolus hullatta haját már,
s csonka kezével vágyódott inkább nyugalomra.
Arcán sok csúfság ült: feldörzsölte sisakja
homlokbőrét, orrahegyén jóforma bibircsók,
s csúnya bajától folyton nedvedzett szemesarka.
Ám gladiátor volt! Hyacinthussá tesz ilyesmi.
S többnek vélte a nő mint férjét, gyermekeit vagy
nénjét és a honát. A nőknek tetszik a fegyver.
Sergius is, ha kezében bot van: ronda Veiento.

És az a Hippia – szörnyűség –, hogyan élt az a néember!
Nézd csak az isten-másokat, és hallgasd meg: ugyan mit
túrt el Claudius! Mikor asszonya látta, hogy ő már
alszik: jobbnak vélte a gyékényt, mint Palatinus
dísz-ágyát, és éjjeli kámzsát vett e nagyúri
ringyó, s egyetlen szolgálóval kilopózkodott.
Szőke parókával hollófürtjét betakarta,
s ócska ruhában surrant a bordélyba, külön kis
cellájába. S arany melldísszel, meztelen állt ki,
s Lyciscának híva magát mutogatta hasát, mely
téged hordott volt, fejedelmi Britannicus. Édes
szóval alkudozott, és pénzét megkövetelte,
s fekvé hanyatt sok férfinak itta magába szerelmét.
Majd, mikor a gazdasszony szétküldötte cicáit,
ment ő is búsan, de utolsóként lehetőleg,
gyúlt ágyéka hevétől még lángolva, mivel csak
meglankadt egy kissé, ám ki azért nem elégült:

s árnyas, rút arccal, mécs-füsttől megfeketedve
vitte a bordély bűzét vissza az isteni ágyba.

Tudnak már ama jó istennő titkairól, ha
ágyékuk dagadoz, mert fölgerjedtek a bortól,
síptól s kürttől; száll a hajuk, s ordít Priapus sok
bósz ménádja. Milyen hévvel gondolnak az ágyra,
ó, mily hangon tör ki a sodró vágy, milyen árban
dől végig lábszárukon az óbor zuhatagja!

Most Saufeia letéve füzérét sorra kihívja
a széplányokat, és győz is roppant csipejével;
ő meg imádja Medullinát s neki adja a pálmát
jó mozgásáért: nők közt verseng a derékség
a születéssel. Már ez nem játékos utánzás:
tisztá valóság mind, s úgy, hogy fölgyúlna hevétől
a vénségbe-fagyott Priamus s Nestór is, a sérves.
Majd nem tud már várni tüzüket, majd nőnek a nő már
nem kell, s akkor a barlangból fölzeng az üvöltés:
Férfiakat! Nem tiltja az ég! Ha alusznak a fickók,
ölsön az ifjú kámzsát, s jöjjön, szedje a lábát!
Nincsen senki? – a szolgák is jók! Ez se megy? – akkor
jöjjenek a vízhordók! Hogyha ilyen sem akad, s ha
ember végképp nincs, nem késnek, hogy legalább egy
fürgő számár-csődör párzó dühe oltsa ki lángjuk.

KÖZÉPKOR
ÉS
RENEZÁNSZ

Sion miatt nem fogom szám

I

Sion miatt nem fogom szám,
sírok inkább Róma romján,
 míg igazság nem derül
újra ránk, s akár a lámpa,
egyházunkra fénysugára
 igazaknak nem vetül.

2

Megcsúfolva, lent a sárban
nyög Sion nehéz igában;
 s mit jajongtam untalan:
hogy Siont biz' cserbehagyták,
s özvegyülten földre csapták,
 – most tapasztalom magam.

3

Láttam fejét a világnak:
 örvényként Szicíliának
 mély vizében tátogat;
 ott a Kettős Tenger árja,
 s fal be Crassus ronda szája
 ezüstöt meg aranyat.

4

Scylla ott csahol galádul
 és, mely kincset nyel falánkul
 s nem hajót, Charybdis ott;
 ott ví egymással hajó, sok,
 ütköznek meg bős kalózok:
 azaz kardinálisok.

5

Scyllának bizony kopói,
 az igazság elnyomói
 Kúriánk ügyvédei;
 csábítják a pénz hajóját,
 s tönkre zúzzák, vízbe nyomják,
 álnok ellenségei.

Szirtek lent és fent szirének,
 elpusztul, ki arra téved,
 feje fölött hab csap át.
 Emberarcot lát, de mélyen
 a szirénszív belsejében
 ördögszülte rosszaság.

És Charybdis tombol egyre,
 vagy helyénvalóbb helyette
 az, hogy „kancellária”;
 ott kevésért kevesellnek,
 s nincs meg ott a nincstelennek
 Gratianus igaza.

Franco, ő – így értsd azonban! –
 ő e Kettős Tenger ottan,
 olcsó tréfának ne hidd;
 kétfelől hab zúdul össze,
 életed hogy ott ne veszne,
 elveszted fillérid.

Széllal ott kél szél birokra,
 süllyed víz alá vitorla,
 bíbor, bársony és selyem;
 ott a föld sírverme, ott fal,
 ott habzsol be bő torokkal
 Franco mindent éhesen.

10

Ott a szirtek és szirének,
 ők, kik hízelgőn beszélnek,
 s dől feléjük már a kincs;
 biztatnak derűs reménnyel,
 majd lecsapnak kapzsi széllal,
 s volt az erszény s vége: nincs...

11

Édes hangon éldelegnek,
 nyájas szókkal szépelegnek,
 elsőbb jókat mondanak:
 „Ismerlek, testvérke, téged,
 légy nyugodt, én mit se kérek,
 hisz te Frankhon sarja vagy.”

„S ismerem hitét hazádnak,
 bőkezét és jótanácsa
 révét élveztem sokat;
 a miénk vagytok, miénk ti,
 szentszék báránykái, régi
 s módfelett kegyelt fiak.”

„Vétkeztek? Mi megbocsátjuk,
 és a mennyt annak kitárjuk,
 ki feloldozást talált;
 él törvényeink hatalma,
 és bilincsbe, színaranyba
 ver minden kevély királyt.”

Ott a földnek mocska egyben,
 egy hajóban, telhetetlen
 még tevéket is lenyel;
 hálót vet ki, s mint oroszlán
 bögve és falánkul osztán,
 mit csak ér, már tűntet el.

A fő-fő kalóz e tájon
 – Fattyú, így hívják találón –
 leshelyén görbedve ül;
 roppant hájhas, bőre lötytyedt,
 nincs is nyilván nála szörnyebb,
 az erény is benne bűn.

Nem Thetist, Achilles anyját,
 e vizek nem őt uralják,
 kit könyvből rég ismerünk,
 sőt inkább a pénz edényét,
 kincsek átokverte nénjét,
 kit Erszéynek tisztelünk.

Ez ha duzzad, a kalóz fal
 egy asztalnál a hajóssal,
 s jóbarátokat talál.
 Ám ha istennőnk soványka,
 szélnek hullám kél nyomába,
 és a gálya mélyre száll.

Sziklák akkor összecsapnak,
 míg csak mind, kit közbekapnak,
 pőre nem lesz s nincstelen;
 sír a kalmár – régen oly dús,
 s küszöböknél, árva koldus
 kántál kint keservesen.

Érdekel, kik hát e sziklák?
 Ajtónállók ők, akik, ládd,
 tigrisek bár s bőszen vadak;
 pénzes gazdagok mehetnek,
 s nem mondják a pénztelennek,
 a szegénynek, hogy „szabad!”.

Ám valót ha írhatok még:
 így is vár ránk két nyugodt rév,
 békeséges két sziget;
 náluk meg lehet pihenni,
 roncs hajókon tenni-venni,
 foltoztatni lékeket.

Mert hisz Meldában ki székel:
 Pávia szülötte, Péter,
 révnek bízvást mondható;
 tengerár ha zúgva tombol,
 megcsitítja, ráparancsol,
 s enyhelyet lel ott hajó.

Nála is nagyobb a másik,
 termőföld, kert, mely virágzik,
 jamborság jó balzsama:
 Sándor ő, én Sándorom, ki
 mennyben méltassék nyugodni,
 ha örökre alszana.

Irgalommal néz az árva,
 bajjal küzdő sok deákra,
 szívében jószág buzog.
 Példás hívő, csak ne hagyná
 Elizeust: rontsanak rá
 a simóniákusok.

Franco? – ő senkit se szánna,
 férfi vagy nő: mit se bánja;
 ember? – semmiség neki;
 dugva, kenve egyre-másra
 hozzátódnak rakásra
 mind az Úrnak népei.

És ahány a kardinális,
 új jogon prédálja máris
 Üdvözítőnk örökét.
 Nérók Péter jelmezében,
 gyöngé bárány külsejében
 farkas rejtezik, sötét.

Néznek mint új jogra már a
 szörnyeteg simóniára,
 s lábuk rossz irányba tart;
 oktatnak, bár oktatatlan,
 oktatnak, hanem tudatlan:
 vak vezet világtalant.

Így szokták a kardinálok,
Így szokták e kárcsinálók:
 nyálazkodnak még előbb;
jót ígérnek és nem áron,
ám a végső számadáson
 megvágják erszényed ők.

A Halál versei

(Részletek)

III

Halál, hasznod van mindenütt,
ha üzletet kötsz, jól beüt:
megnyúzkod mind a gazdagot,
lerántod, ki magasra ült,
s hatalmától ki részegült,
a rangosat megnémitod,
a hős verejtékben vacog,
a fürgét orra-buktatod;
s hol vermek bújnak sokhelyütt:
út, ösvény végig birtokod.
Köszönts barátaim, tudod:
a félelem jót tesz velük.

X

Megszállsz, Halál, szűz földeket,
s fenned borotva-késedet
lágy torkokat kővé teszel.
A fősvény szomját elveszed,
a termőfákat megnyesed,

a gazdag kincse így vesz el:
s meg is szédítéd bármivel,
s ha kín szaggatja, túrni kell,
s a hídra föl sem engeded.
A sok ficsúr ha rád figyel,
megtudja: majd azon leszel,
hogy jól befűzd mellényüket.

XIII

Halál, két ősrünk vétkezett,
ezért vagy úr éltünk felett.
A századok neked pihék.
Rómának vígy üdvözlét;
e név a „rom” szóból eredt,
mert rommá tesz mindent, mi ép,
s főpap-talárba rejti rég
simóniái szennyesét.
Bot ő: leüt mindenkitet.
Rossz faggyút árul gyertyaképp,
legátusára nap színét
hazudja, bár szurok lehet.

XXIV

Halál a vénnek vértelen
váz-arcán nyíltan van jelen,
az ifjakban még bent lapul;
s azok körül jár szívesen,

kik hetykén hajtják: „Hess te, menj!”
Hallgasson rám a sok ficsúr,
kik csak vadásznak nagy vadul,
kiket jó étel ejt rabul,
s égnek hő szenvedélyeken:
a Halál tört ezekbe szúr,
leple az ő fejükre hull,
s fényes delükből éj leszen.

XXIX

Szépség és gazdagság mit ér?
Dicsőség, nagy rang is mit ér?
Majd a Halál sírunk felett
derűt, borút kedvére mér.
Hatalmával mindent elér,
ha szent nekünk, ha megvetett.
Kit nem mar tőle rettenet,
ád néki inkább vérszemet:
annak legott házába tér.
Jóltáplált, boldog test, neked
ingül tüzet varr s férgeket,
mert több a kín, hol több a kéj.

XXX

Halál állítja, s én hiszem,
hogy a csekély s a végtelen
múló dolgokban egyet ér.
Kioktat: minden képzelem,
amit falánk fal éhesen,
s kapar a kapari tenyér.
Ember tisztán csak tőle él,
mert nem kíméli, akit ér,
lehet bizony akármilyen.
Halálnak egy: vár, zsuppfedél,
bor, víz, hús és szárazkenyér:
„pfuj!” – szól a földi élveken.

XL

Halál, a dús gondolna rád:
nem kockáztatná ott magát,
hol mit sem ér ezüst, arany;
nem pólyálgatná vén husát,
hegyezné körmeit tovább,
hogy koldust nyúzzon untalan;
jól tudná, hogy te boldogan
marsz abba, ki méltánytalan,
s gyötri a gyötrődők hadát,
(mely minden szél útjába van),
s kit sarkantyúz a nyugtalan,
csitíthatatlan kapzsiság.

L

Én Istenem, az emberek
a romboló-rossz mérgeket,
a kéjéit mért kedvelik?
Hisz pillanat, – s már nincsenek,
s az áruk mégis: rengeteg.
Be szörnyű korbács is pedig,
melytől a lélek űzetik,
űzné a múltó mézet itt,
gyűjt bár örök keserveket.
Pfuj! pompa, dús asztal, ne hidd,
hogy fényedben kedvem telik:
én nyers gyümölcsön elleszek.

A papok és a paraszt

(*Latin dialógus*)

- Nos, társak? – Cihelődjünk! – Mért? – Búcsúra
siessünk!
- Jó, de mikor? – Tüstént. – S merre? – Közelbe.
– Gyerünk!
- Vállra tarisznyát! – Megvan. – Nyakba keresztet!
– Ez is meg.
- Kézbe botot! – Megvan. – Hát eszerint mehetünk.
- Ej, dehogyis! – Mi hiányzik? – Pénzünk nincs elegendő.
– Mennyink van? – Tessék! – Vajmi kevés, az igaz!
- Hó, tartsunk pihenőt! – Még nem, hiszen alkonyodik
már,
szedjük a lábunk, ott van csak a város, odább.
- Szállásszerzőnek melyikünk megy? – Szól a paraszt: én,
ha beleegyeznek. – Menj, ügyesen gyalogolsz.
- Jók a csikóim. – (Előremegy) – Akkor végre magunkban
megtárgyalhatjuk kételyeink szabadon.
- Ketten nyilván jóllaknánk a hozott eleségből,
hárman azonban nem. Hát mi a tennivaló?
- Bőtorkú a paraszt, fölfalná pár harapással
mind az egészet, s még morzsa se jutna nekünk.
- Mint Corydon, roppant jámbordad lény ugyanakkor:
kis furfang is elég összezavarni esztét.
- Jókora étvágy benne, hanem fortély, az alig van,
győz a falánkságán már kicsi taktika is.

- Bölcsen szólsz. Nincs hozzáfűznivalóm. Nosza,
kössünk
véle kötést, gonddal rejtve előle a cselt.
- Hé, te paraszt! – Nos, urak? – Gyere csak! – Tessék?
– Van-e nálad
némi harapnivaló? – Íme! – Csak ennyi? – Bizony!
- Ily csöppel meg mit kezdjünk? – Semmit. – Helyesebb,
ha
inkább eldöntjük, hogy melyikünk vigye mind.
- Jó! – Hát egyezzünk meg: hármunk közt ki csodásabb
álmot lát éjjel, kapja meg egy s egyedül.
- Mit szóltok hozzá? – Helyes. – Így legyen?
– Énnekem is jó.
- Megvan a fekhely? – Igen. – Rajta, aludni!
– Gyerünk!
- Hej, ármányos fajzat a városi nép, ahol egy van!
Itt ezek is – félek – rosszba törik fejüket.
- Elsőbb megkértek, hogy menjek előre, utána
visszakiáltottak, majd e megállapodás!...
- Nem járhat pórul, ki időben gondol ügyével,
és aki enni serény, nem fizet az soha rá.
- Így kell tennem. Jobb lesz hascsikarásom elűznöm,
oltanom éhem, mint állnom adott szavamat.
- Bármi derül ki az álmokból, úgy kell cselekednem,
hogy ne legyen később bánnivalóm emiatt.
- Hó-ó, mit látok? Ki riasztott föl? Ragadott ki
tündérszép gyönyörök mennyei karjaiból?
- Szikrázón elibém villant a Tejút meg az Állat-
öv csillagtüzei, s bámulom egyre soruk.
- Mozdulnak, futják pályájuk, nő, fogy a lángjuk,
s köztük a Fénydárdás, ott, hol a Hold helye van;

most annak tündöklését pótolja, hisz attól
szokta a kölcsönfényt kapni a csillagos ég.
Mit mondjak még? El tudná-e sorolni akárki?
Nem gondoltam, hogy visszajövök valaha.
– Ó, Uramisten, hát én meg mily rettenetekből
tértem meg? Szörnyű volt ez az álomi út!
Láttam a négy Furiát: Allectót s véle Megaerát,
láttam Erinnyst és Tisiphonét ugyanúgy.
Ott szaggatta előttem a vad keselyű Tityost, ott
volt Sisypchos meg a kő, Ixion és a kerék,
Tantalus és a folyó, s láttam – szégyen! – seregestül
férfiasszonyokat s nyámnyila férfiakat.
Mit mondjak még? El tudná-e sorolni akárki?
Nem gondoltam, hogy visszajövök valaha.
– Én meg, mert a viszontlátást már én se reméltem,
– mit tegyek? – elrágtam hát a kis ennivalót.

Nemesség, vagyon, egyház

(Az „Ysengrimus”-ból)

Mostanság a nemesség más mértékre szabódik,
 mint hogy: „Ez és ez volt apja, nagyapja, üke.”
 Új erkölcsi szabály lépett életbe közöttünk:
 csúfságnál rosszabb lett a vagyon-fogyaték.
 S egyetlen fő csúfság van, s nem más ez a csúfság,
 mint ha nyomor jármát hordja törődve nyakunk.
 Tarsolya telve? Valódi nemes. Nincs pénze? Alantas.
 Egy nemesít bizton: jókora földi javak.
 Még az apát is elúzi a végzet övéi köréből,
 ámde a kincs él s hat, ellene nincs hatalom.
 Félre a régi nemességgel! Nem vált-e halálra?
 Nézzük az élöket, most mi a mérce nekik.
 „Atyjuk örökségként száz tallért hagy vala rájuk,
 s két-háromszorosan megszaporult vagyonuk.”
 Mit nekem úgy a nemesség, hogy böjt jár vele társként?
 Tiszteletet szülhet, s porba alázhat a zseb.
 Bármilyen gonosz kézen van is, izgat a pénz; de ki bánja:
 tékozló-e vajon vagy zsugori a szegény.
 Az bizonyos, hogy nem szerez emberi tett becsülést, csak
 akkor, hogyha nyomán megszorozódik a pénz.
 Tisztesség vagy igazság: semmi; az egy haszon úr csak,
 nem szégyellnek mást, mint az üres zsebeket.
 Ármány, izzadság, orzás, rablás, hamis eskü,
 harc, párbaj, kínok, düh, panasz és iszonyat,

börtön, béklyó, máglya, gyilok, dícséret, ajándék,
szívjóság: játék csak s mese – semmi egyéb.
Ígéret, kérés, hízelgés, jog vagy erőszak,
törvénszék, uzsorák, jóakarát, szeretet,
s bármi, amit még hozzá tudnál tenni ezekhez,
mind a haszonnövelést nézi, segíti csupán.
Egy regulába szorult, s megtisztult ezzel az élet:
„Pénz duzzasztja zsebét? Isten az, ő maga az.”
Elsőbb még csak a nép vallotta, utána a papság,
majd meg a főpapság, s végül a szentatya is.
Így tett volna a népek mestere, Pál s ama Péter,
– gondolják –, a Halász is, ha helyén az eszük.
Mert ha arany s nem lélek akadt hálóba, a régi
égi halásznak nem volt öröme e hal.
Míg ez a mostani pénzed nézi, nem érdemed; és ki
többet ad, annak jobb lesz odaát a helye.
Szélbe ereszti a péteri intelmet, Simon átkos
ollójával csak nyírja szegény juhait.
Ebben a fajta erényben Dornik városa túltesz
Rómán Anselmus püspök uralma alatt.
Dornik pásztora nemcsak nyers bőrig kopaszítja
kecskéit s juhait: bőrüket is leszedi.
Lenne csak egy fogam is, mint ő, olyan, én kiokítnám
akkor a sok testvért, hogy mi a jó harapás.
Aklot oroszlán, úgy lesi ő egyháza karámját:
nem kímél semmit, hogyha elébe kerül.
Még a misét is meg-megtiltja, ha – pénzes-e vagy sem –
vékonyabban csurran, mint ahogy ő szereti.
Mindegyik foga egy-egy rabló szinte: a nyírott
gyapjat később sem hagyja kinőni soha.

Rácsap, s elviszi, és még többet vinne, de ó, jaj,
annál többet, amit lát, elemelni ki tud?
Egyetlen fájdalma, hogy így van, sőt ilyen okból
méltatlankodik, és van kifogása csupán.
Őt javasolnám példának, hisz, lám, mire jó egy
Bernát-rendi barát, és mihez ért a szegény.
Pelyvát gyűjt, kákára csomót köt, megkopaszít tart,
hord tengerbe vizet –, hát csak ilyesmihez ért.
Inkább álljon e jó püspök példának előttünk:
Sátánként rabol ő, s őrzi, akár a Pokol.

A farkas fölfalja a sonkát

(Az „Ysengrimus”-ból)

Hát a ravaszdi beszerző végre elér a találka-
helyre, megáll, s némán körbeles egy ideig.
Látja: a zsákmányból nincs semmi egyéb, csak a
fűzháncs,
ezzel akasztották füstre a jó csemegét.
Mindent fölfalt már az öreg bötorku, azonban
így sem elégült meg, s már a kötélbe fogott.
Kezdi azért a Ravasz, messzebb húzódva kicsit, mert
nem volt nagy bizalom benne barátja iránt:
„Jó uram, úgy látom, megnyírtad már e mezőt itt,
s még mindig csak rágsz, azt hiszem, éhed az ok.
Már örökös békében nyugszik a sonka, de mért nem
etted meg hozzá rögtön a madzagot is?

Hogyha a bendő már dagadoz, csip-csup falat is jó,
 annyi, amennyi üres hasnak alig valami.
 Holnap az éhszomj újra gyötör, nincs ellene mentség,
 akkor holnap kell enni nagyobb adagot.
 Vidd csak, amit hagytál, hisz nem másé, kinek őrzöd?
 Kit tesz híveddé, mondd, e néhány harapás?"
 Így vág vissza az úr: „Emez ősz fürtökre! ne hidd,
 hogy
 enlelkemmel nem gondolok én sohasem.
 Aztán meg: hogy kapnád akkor meg te a részed?
 Félrevezetni pedig vétek a sorsosokat.
 Azt mondom, nyilván nem örültél volna a hírnek,
 hogy, mert nem hagytam, morzsa se jut teneked.
 Jó: a kötél üres, ám a kötél maga megvan azért, s ha
 rágva is egy kissé, nincs neki híja, komoly.
 Így is a sonka után csak alig tudtam befejezni,
 étvágyunk – te tudod – más: neked is, nekem is.
 Mértéktartó rágással kezdtem neki, ámde
 jobb volt és omlóbb bármelyik eddigiénél. –
 Fogd hát, itt van a részed, s mondd: híven cselekedtem.
 Ennyihez ily könnyen nem jut akárkifia!"
 „Bátya – felelt a Ravasz –, legyen ez csak azé, akit illet,
 mert a kevésnél több néha a semmi, uram.
 Add a maradványt, add, akinek kell, nem nagy örömmel
 rágok fűz vesszőt, bármilyen is legyen az.”
 Orrát földugván így szólt amaz úr reszelősen:
 „Jóakaródnak vélsz – hittem idáig –, öcsém,
 ám most már látom, hogy furfangod mire képes.
 A magamét ettem csak meg: ez itt a tiéd!
 Tudtam előre, ki is mondhattam volna, mi furdal:
 mindkét részre neked fáj – bizonyám! – a fogad.

Elcsalnád te a zsákmányt tőlem: mint a fogó a
füрге egéren, a csel túltesz a puszta erőn.
Így hát én megelőztelek, óvatosan cselekedtem:
'Addig verd a vasat, míg meleg' elve szerint.
Dolgok alakja dolog, tetteből látszik meg a szándék,
és nincs semmi, amin nem nevelődik az ész.
Mert ha olyan fortélyos vagy, mint tartja a fáma,
és ha olyan bölcs is, mint ahogy emlegetik,
ízlésed sem túrné, még ha nem is köt az erkölcs,
hogy gonoszul kritizáld mostani tetteimet.
És ha a gyomrod olyan ritkán jut elég eleséghez,
mint amilyen gyakran kordul enyém üresen:
nem kifogásolnád, hogy a sonka enyém, ha esetleg,
mint ez a fűzháncs, több járna talán neked is.
Hogyha van egy kis eszed, nem bánkódoz, hogy a sódar
nincs többé, s kissé rágva a fűzfakötél,
épp elegendő volna a vessző néked egészben,
ám tudod étvágyam, furcsa tehát panaszkod.
Keskeny s kurta a gyomrod, míg az enyém terebélyes,
így aztán bővebb persze a térfogata.
Nem félsz, hogyha a törvényszékre kerülne viszályunk,
téged gúny, engem tisztelet érne ezért?
Fölpanaszolnád képzelt sérelmed, s az uraktól
orvoslást kérnél –, s jönne a meglepetés:
szólna a bíró ékesen érvelvén, s e szavakkal
tenne bizonyágot, mennyire tiszta vagyok:
'Itt, ez Ysengrimus nem bűnös a vádban: e tényről
– nézzük! – a tényállás rendre tanúskodik is.
Ő klastromba vonult, míg Rókafi csak laikus volt.
Ott élt ő, míg nem küldte apátura el;

félve öles torkától döntött így. Ez el is ment,
elment, mert küldték, el, de parancsra csupán.
Régi atyák regulái miatt nem szállt vele szembe,
bár jól tudta a két norma szabályait is.
Bölcsen szólnak. Az egyik: Többet kapjon a többre
rászoruló! és a másik, ugyancsak okos:
Hogyha csörögnek a csengők, és jelt adnak a jámbor
testvéreknek, már asztalon álljon a tál!
Ysengrimus a szent rendet tisztelte fölöttébb,
és a kegyes normát sérteni óvakodott.
Összefutott ezidőtájt Rókafival, s ahogy egymást
üdvözlík, hát egy sonka akadt elibük,
sonka, de árnykép formájú. Kurjant a ravaszdi:
Bátya, ha osztoznánk, megszerezem valahogy.
Erre a testvér: Persze közös lesz, rendi szabályunk
más szót nem használ, mint a *miénk* jelölést.
Aztán Rókafi elment, s bár telt-múlt az idő, csak
nem küld, és nem hoz semmi harapnivalót.
Fölpillant ellenben az égre a szerzetes, érzi,
itt az idő, amikor szólni szokott a harang,
s hirtelenül – nem tudni, hogyan – meglátja a sonkát,
s éppen olyankor, hogy rendesen enni szokás.
Bűnbe magánya sodorta szegényt s az elhagyatottság:
Rókafi sem volt ott, más se, csak ő egyedül.
Hálát adva a jó falatért, elkezd lakomázni,
csöppet sem hagy, mert tudja az isteni szót:
Senki se aggódjék afelől, hogy mit hoz a holnap!
Épp végzett, amidőn hirtelen ott terem az,
s látja a fűzvesszőt, mely a rúdra kötözte a sonkát,
s rászól döbbenten: Hol van a részem, uram?

Inti a szerzetes: Elsieted, testvér, az ügyet, csak
gondolkozzál, én azt, ami jár, megadom.
Rendünk mórese, hogy többet kaphasson a jobban
rászoruló, hát én rászorulok cudarul.
S tudni való, megsérti a szent regulákat a testvér,
hogyha felén innen tölti csupán a hasát.
Bárki is adta e sonkát, én úgy tettem, amint kell:
ennyi maradt, vidd, mást rendi szabály se akar.’
Így valahogy lehetett – gondolja e fórum –, a testvér
ekként járt el, s ez mind igaz és igazolt.
Nem félt hát honi pap, sem a római püspök előtt, hogy
tette akármelyiket bántani fogja talán.
„Fontoljátok hát meg ügyét, bírák!” – Te bolond, ha
majd így szónokol az, néked ítélnek-e részt?
Fölmélnéd helyesen: mire, mennyire volna igényem,
s hű volnál hozzám – társhoz a társ amilyen –,
még ha a vesszőt mind a beléig rágom is össze,
és ha a sonka után két juhot is megeszek,
nem vádolnál; vád inkább illelne azért, hogy
ennyike ételből még hagyok is valamit.
Hallgass hát: a te részed megvan, s épp elegendő.
Ó, de tebenned nincs jóakarat, komoly ész!
Majdnem egészen a fűzháncs, úgyszintén a farész is,
és a beléig még el se jutott a fogam.
Én úgy látom, jól történt ez a sonkaelosztás,
jobban testvérek közt se lehetne, hiszem.
Lépj közelebb, nyomorult, és mesd le magadnak a
háncsot,
lásd, a barátságot hogy fogom én föl, öcsém!
S mert úgy tárgyalnák, mint említettem, ügyünket:
vedd, ami itt van, gőg vissza ne tartsa kezed.

Rágd csak a vesszőt kívülről, s tépkedd ki belét is,
sőt a nem enni való részt se becsüld le bután!
Majd egyszer, ha szerencsével jár vágyad, a szerzett
holmit rákötöd, és így urimód viheted.”
Rókafi retteg, hogyha tovább bolygatja a dolgot,
földühösíti amaszt, s válaszol ájtatosan:
„Bátya, te ártatlanságod ragyogón kimutattad,
mert az igazság ez, mostani módi szerint:
gazságot tesz a gazdag, meglakol érte a koldus,
tudja a jó módú: őt igazolja az Ég.
Istene sincs a szegénynek. Amit prédál a pazarló,
s halmoz a fősvény, azt mind a szegény fizeti.
Úr a saját meg a koldus jószágán is a gazdag,
s pusztá kegyéből jut konchoz a porbalökött.
Nem vettél hát el semmit, ha jogot keresünk, hisz,
bár a tiéd vagy enyém: mind a tiéd, csak akard.
Ha kevesebbet eszel, nem elég gyomrodnak, az embert
élelem- és ruhagond bármire ráviheti.
Nincs szükséged senki megértésére: erőszak
kormányoz, nem jog. Kedvire élhet az úr,
ám a szegényt vádolják, mindegy: vétkes-e vagy sem.
Megvehető bármely bűnre az engedelem.
Nincs – ha igaz, se – igazság koldusnak, s ha galád is,
tisztá a pénzes, hisz bűneit eltöröli.
S mert így ártatlan, kap megbecsülést is Amonnan:
jószoigálatait majd viszonozza az Ég.
Hát nem pörlekedem, legyen úgy köztünk, ahogy
eddig!”

Én, beteg bár s ismeretlen

(A „*Carmina Burana*”-ból)

I

Én, beteg bár s ismeretlen
– hol beteg mind s ismeretlen –,
mint a horzsakő, igyekszem:
papi szent jog késztet engem.

Sion lányi, sírjátok!

Ím, a fő egyháznagyok
nem példázzák már ma, hogy
Krisztus, ő a mester.

2

Mert ha papnak, lévitának,
nincstelennek, kedve támad,
hogy vagyont gyűjtsön magának,
járt utakra rakva lábat:

elsőbb, mint Simon szokott,
szerződést köt, paktumot,
majd ken és pénzel legott,
– hívd már Jezitának.

Lám, a klérus mélyre szállt a
 laikus-szemben, hiába:
 áru Krisztusunk arája,
 a nemes szűz utca lánya;
 és az oltár s rajta a
 szent eucharistia
 s árucikk a kegy, noha
 nem lehetne ára.

Isten kincse ingyen, és nem
 adható sehogy se pénzen;
 mert ki ily kereskedésben
 részt vesz, lepra marja széjjel;
 kit fös vénység szennye lep
 s bűnös bálványtisztelet,
 szent léleknek nem lehet
 háza semmiképpen.

Akinek nincs másra gondja,
 pásztornak magát ne mondja,
 hisz nem jár, csak megbotolva,
 földi dolgok láza vonja;

ez ama nadálynak a
második lánymagzata,
kit a kalmár kúria
vitt lakodalomba.

6

Ifjú embert, mint a rémség,
úgy ijeszti már a vénség:
bőrének, mely egy-egészség,
le ne vássa sors a fényét;
s míg középutat keres,
másik szélsőségbe vesz,
rászedi erény-mezes
bűn a gyöngeségét.

7

Hogy ne kerteljek: piacra
kényszerült az égi krizma,
agg szív ifjúként vigadva
vére lángját nem lohasztja;
rokkant és vén, mintha még
gyermek volna és derék,
a tilos nedű levét,
mint a mérget issza.

Nincs, kinek nincs makulája;
tisztaság? ledőlt a vára;
s ki Epicuros barátja,
él, s nem gondol a halálra,
boldogan lakmározik,
és ha pénzzel dolgozik,
könnyen felkapaszkodik,
püspök trónusára.

Hangzik, ím, a messze szálló

(A „*Carmina Buraná*”-ból)

Hangzik, ím, a messze szálló
szó, a pusztában kiáltó!
Pusztában, pusztulva járunk,
s bizton várjuk már halálunk.
Mert nyakig mind bűneinkben,
bűnösök nem féljük Istent,
a keresztjéből se kérünk,
Krisztus Jézus sem vezérünk.
Jó s igaz köztünk ki volna,
s terhét Istennek ki hordja?
Hogy tovább a szót ne csűrjem:
a halál úr életünkben.
S életében nagypapoknak,
szentséget kik pénzen adnak,

székükön ha bizton ülnek,
kánonokra már füttyülnek.
Nem hozói ők, nyuzói,
égi törvények zuzói,
és Simont köztük találod,
sokra száll miatta átok.
Jónál jobb a rossz Simonnak,
kennek? ő el nem maradhat;
ő az úr a déli részen,
roppan minden zár kezében.
Itt ad, ott meg visszakéri,
ezt elűzi, azt dicséri,
ezt kórsággal dönti ágyba,
azt bújtatja nászruhába.
Nem kap, akkor könnye csordul,
kap: kedélye vígra fordul;
már rejtőzni sem szokása,
kuszál, zagyvál egyre-másra.
Olyat ékít diadémja,
akit sújtott anatóma:
szálljon gyalázat Simonra,
kinek így nagy a hatalma!

Ámor gazda mindenen

(A „Carmina Burandá”-ból)

I

Ámor gazda mindenen,
kényúr ő a szíveken,
ott jár, hol más senki sem.
Mint a mézek méze, de
nála nincs epébb epe.
Ámor vak: szemérem híján tetszeleg,
Ámor langyos és hideg
s forró-meleg,
Ámor bátor s rebbeteg,
hűség, hűtlenség néki egy.

2

Víg madárszó zengedez:
rajta! most kell, most helyes,
hogyha Ámor párt keres.
Ámor ifjakat vezet,
rabbá láncol szűzeket.
Haj, öregség! hány baj, nyűg kísér, de hány!
El veled! Theocleám,
e drága lány,
ő ül szívem trónusán,
s vénségnél rosszabb sincs talán.

Ó, csak halvérű legény,
 az kíméljen, lány, szegény!
 Mert a halvérű legény
 egy-álmoság, jajgatás,
 s nem sújthat nagyobb csapás.
 Vénusz serkent örvendésre ifjakat,
 tiszta, méltó kapcsolat
 csak így fakad;
 s nem tudom, mi jobb akad,
 mint élni ily úrnő alatt.

Ámor erre-arra száll,
 őt is vágy ragadja már;
 lány, ifjú nyomába jár?
 jól cselekszik; ám kinek
 nem kerül pár, oly rideg
 sors jut annak, és olyan boldogtalan,
 éjten-éjen nyugtalan,
 s magányosan
 négy fal rabja untalan,
 s keservesebb aligha van.

Ámor csöndes és heves,
 szókimondó és cseles,
 egyszer az, máskor meg ez.
 Mint a szélkakas, forog,
 engedékeny és konok,
 úrkodik hatalma révén fondorul,
 ágyban játszin meglapul,
 s míg éj borul
 fölėje halk-látatlanul:
 ő, Ámor is csapdába hull.

Angyalok vagy emberek

(A „*Carmina Buraná*”-ból)

I

Angyalok vagy emberek nyelvén szólna nyelvem:
 el nem tudnám mondani ritka győzedelmem,
 hírem méltán tündököl a hívő szivekben,
 s kelt irigy vetélkedést a hitetlenekben.

2

Szólj tehát, szám, add elő: mint s miért esett meg,
csak vigyázz! a hölgy nevét, azt ne emlegessed:
szét ne hordja szája a pletykás embereknek,
födje fátyol, hadd legyen rejtve mindeneknek!

3

Nyíló cserjék árnyain bújtam és borongtam,
szívem mélyén, mit tegyek, terveim latoltam;
jó magom rossz földbe hull, aggódón szorongtam,
álmom földi szép virág, s róla már lemondtam.

4

Már lemondtam? Volt miért: senki ne csodálja:
rábízták a rózsaszált egy öreg banyára,
ne szeressen, s őt se más, örködjék reája.
– Vetné Pluto bárcsak a szörnyű alvilágba!

5

És míg ezt hányom-vetem áhítózza: haj, ha
sistergő istennyila csúfságába csapna!
– hátrafordulok s, ime: eltűnván az aggja,
halljátok, mit látok ott, a helyén maradva.

Viruló virágot, a virágok virágát,
minden másnál ékesebb feslő rózsza ágát,
fényességes csillagot, – soha még a mását! –
lankadatlan szerelem őmiatta járt át.

Hát amint így megjelent, kit folyton kerestem,
akkor el nem mondható újjongásba estem,
s talpra szökve hirtelen lánykámhoz siettem,
s térdet hajtva hódoló köszöntésbe kezdtem:

„Üdvözlégy, tökéletes ékesség, te, drága,
üdvözlégy, dicséretes szűz, szüzek virága,
üdv, te, föld rózsája, üdv, te, világ világa,
Blanziflor, Heléna és Vénusz ikre-párja!”

Szólt e hajnalcsillag, így válaszolt szavamra:
„Ő, ki Föld s Ég dolgait rendre mind kiszabja,
fűbe szirmot szór, tövis rózsáját fakasztja,
békéd, glóriád legyen, s gyógyulásod adja!”

Én, meg erre: „Édesem, szívem azt beszéli,
lelkem súgja: orvosát csak benned reméli;
megtanított régen a bölcsesség, a régi:
seb-gyógyítást jól csak a seb ütője érti.”

„Mondod, én sértettelek dárdáimmal. – Én nem.
Mégis: öntsd ki bánatos szíved, öntsd ki nékem:
mily seb pusztít és miért, halljam sorra szépen,
már ha édes balzsamért járultál elébem.”

„Mit fitogtassam sebem, hisz mindenki látja?
Öt nyár elmúlt, sőt hat is múlik nemsokára,
ünnep volt, tánc, ott esett rád szemem sugára;
tükre mindeneknek és ablak a csodára.”

Hát amint így néztelek, ámuldozni kezdve,
szóltam: „Ím a hölgy, aki méltó tiszteletre,
minden szűzek elseje, nincs, ki mása lenne,
arca fényes, fényesen tündököl szemembe.”

Szikrázott ábrázatod, s volt felette bájos,
mint a kristálytisza ég, nyájas és sugáros.
Mondogattam: „Istenem, Istenem, varázsos
szép Heléna vagy maga Vénusz szállt alá most!”

Búvölő aranyhajad vállaidra lengett,
gyöngye és finom nyakad, mint a hó derengett,
kisdéd melled könnyedén s folyton megrebengett,
minden illatok fölött illatozva rengett.

Drágalátos arcodon csillagok ragyogtak,
gyöngye, mint fehér ivor, villogott fogadnak,
s hozzá szép arányai a remek tagoknak:
mindenkit – nem is csoda – rabságodba fogtak.

Álltam ily pompázatos széptől láncra verten,
megkábult eszem, szívem, megkábult a lelkem;
majd elmondhatom neked, már remélni mertem,
ám édeskevés remény táplált benne engem.

Így hát seb vágott belém, és felette mélyen:
 mostohán bánt el bizony a szerencse vélem;
 nem kínlódik senki úgy soha életében,
 mint ki megcsalatkozik bízva a reményben.

Dárda szúrta át szívem, rejtegetve hordtam,
 búm ezerszer is kitört sűrű sóhajokban.
 Én teremtőm, ó milyen vétkekért lakoltam?
 Valamennyi szerető terhe vállamon van.

Enni, inni nem tudok, elkerül az álom,
 gyötrő szenvedéseim íráját nem találom.
 Meg ne engedd, Krisztusom, így leljem halálom;
 méltass méltán, és segíts rajtam, nyavalyáson!

Mindezek s még más bajok dőltek rám rakásra,
 s nem találtam gondjaim jótét balzsamára,
 legfeljebb, hogy éjeim mélyén egyre-másra,
 mint az álom, megjelent arcod képe-mása.

Most, hogy látod, rózsaszál, mily sebek sebeztek,
s hányszor hordtam érted és mily nehéz keresztet,
gyógyíts meg, ha gondolod, fogj munkába, esdek,
épüljek meg általad, s újra élni kezdjek.

Így lesz? Megdicsőülök, és virágfakasztva,
mint Libánon cédrusa, sarjadok magasra;
ám ha mégse – bár alig számítok kudarcra –,
életem zátonyra fut, és veszély szakasztja.”

Szólt a fénylő rózsaszál: „Sok kint elviseltél,
azt is nyilván ismerem, mit most emlegettél;
ám, mit érted tűrtem én, több ezerszer ennél,
hozzáfoghatót soha álmodni se mernél.

Nem kívánom most azért mégsem emlegetni;
úgy szeretném dolgaink végre rendbetenni,
hogy jókedvet, gyógyulást tudhasson teremni,
méznél édeseb írral a sebeid bekenni.

Monddsza hát, ifjú, vajon mit forgatsz szivedben?
 Gazdagságra vágyol és kincs kell, mérhetetlen?
 Sok-sokérő drágakő – vagy talán szerelmem?
 Megkapod, mit kérsz, ha nem teljesíthetetlen.”

„Drágakő, kincs? – én bizony egyiket se kérem,
 más, mindenkit éltető éték kéne nékem,
 mely könnyű sikert hoz ott, hol nincs már remény
 sem,
 s csillagos szép kedvet ad bánatos sötétben.”

„Mit szeretnél, azt ugyan ennyiből se látom,
 óhajod, mégis, ha megy, most valóra váltom,
 nézd hát végig mindenem híven, azt ajánlom,
 és ha megleled, mi kell, a tiéd, barátom.”

Nem haboztam: két karom hó nyakába fontam,
 csókot ezret adtam és kaptam vissza nyomban,
 s közben únos-untalan, esküdözve mondtam:
 ez, bizony hogy ez, miért oly hévvel rajongtam.

Hogy mi lett utána még, azt mindenki tudja.
 Bánat, sóhaj már sehol, – tűntek messze futva;
 édenkerti örömek szálltak ránk megújra,
 fölfakadt a gyönyörök mindmegannyi kútja.

Most – ölelve – százszoros boldogság lepett meg,
 szirmot bontott vágyam és vágya kedvesemnek,
 sorsa rajtam teljesült hű szerelmeseknek:
 most tehát megáldatott hírem mindeneknek.

Engem nézzen példaként, ki szerelmet érez!
 Nincs viszonzás? – a hitét mégse zúzza szét ez;
 ő is eljut egy napon, eljut amaz édes
 perchez, melyben kínjai jutalma övé lesz.

Bár keserű keserűt terem általában,
 nagy sikert nagy munka szül csupán e világon.
 Kinek méz kell, sok nehéz kint kell hogy kiálljon.
 Többet áll ki? – többet is méltó, hogy találjon.

Nyár volt

(A „*Carmina Burana*”-ból)

I

Nyár volt s a világ: viruló virág,
árnyazva borultak ránk a fák,
madarak dala szállt a lombokon át,
susogott az alkonyi hűsben az ág;
örültem Thisbém, kedvesem hangjának, míg a szerelem
meghitt titkairól csevegve sűg-bűgött velem.

2

Ó, mily orca,
módi, forma!
Szinte, mint nap,
– hogyha csillag
más leányka.
Hatna rája
s okulna érvemen,
s méltatná érdemem, hogy boldogé, enyém legyen!

Hát nem marad más fontosabb,
 mint fényre tárni végre szívembe rejtett lángomat.
 A szerencse híven segíti a bátrakat.
 Ímé, az indító szavak:

„Már régesrég táplálgom
 titkon parázsló óhajom,
 mely testem és minden tagom
 elárasztotta gazdagon;
 miatta félig holt vagyok,
 édes bilincsbe vert rabod,
 te értheted, te tudhatod,
 s el is csupán te olthatod.”

„A szerelmi reménykedés
 – így, úgy – örök kételkedés;
 szerelmes szívnek – bár nehéz –
 kell mégis az ellenkezés.
 De minden más erény fölött legfőbb a türelem,
 ha nincs, hát nincs is szerelem.

Ám a szenvedélyt, mely átjárt téged esztelen,
oltsa más ki, kedvesem.
Nem szerethetünk mi lopva, csüggyén kéjesen
illanékony kéjeken.”

6

„A lángot, mely gyötör
s mely üdv is és gyönyör,
a lángot nem láthatja szem.
Ha annál nem csitul,
kinél egykor kigyúlt,
nem alszik el többé sosem.
Sorsom kezedben van tehát:
te adhatsz életet s halált.”

7

„Bizonytalan reményekért
kockáztatnom vajon mit ér?
Folyton csak szid anyám,
szid bátyám, szid apám
miattad, s ferdén nézeget;
s öreg kamrákba dugva s új
lesőhelyekről fondorul
fürkészi minden léptemet.
S e százszemű Árgus nagyobb
rémség számomra, mint a bot.

Így hát a férfi
gyöngéden érti
kerülni, félni,
mit rosszra vélni
olyan fürgék pletykázó szájasok.”

8

„Aggódsz? De nincs ok!
Hisz én a titkot
őrzöm, s ne hidd, hogy
Vulcanus is kicsalja bármi áron.
Stilbon cselével
szundítom én el
Árgust, vizével
Léthének mind a száz szemét lezárom.”

9

„Mintha szédült-hibbant mérlegen,
váltva billeg lelkemen
szemérem s észveszejtő szerelem.
De nem kötöm tovább magam:
hordjon hát igát nyakam,
igát, amelynek édes fája van!”

„Így szólanod hiba:
 Vénusz bűbája mért iga?
 Szabadság nincs nagyobb,
 s nincs más, mi szebb s mi jobb.
 Ó, akár a méz
 ily örvendezés!
 Titkon szeretni nem bűn, jól megértsd!
 Jöjj hát: a szándék
 valóra válják!
 Késő ajándék fél ajándék.”

„Én mindenem,
 tehetsz bármit velem!”

Megszakadt a tél haragja

(A „*Carmina Burana*”-ból)

I

Megszakadt a tél haragja,
újra zöld a rét,
már kacagva nyújtogatja
sok virág fejét,
s hol nap fénye süt,
izzik, ég, pirulva lángol:
tavasz nyílik a világon
rendre mindenütt.

2

Gyors madárkák hangja csendül
csacskán, édesen;
zengve zendül, szerte lendül
fás ösvényeken;
s erdők enyhelyén
lomb, virág és gazdag illat,
tűz emészt most minden ifjat,
tavasz idején.

3

Egyberajzik, nő, gyarapszik
 a legénycsapat,
 s hej, nem alszik, ott viharzik
 a leánykahad;
 és a hárs alá,
 a szerelmes forgatagba
 fut lányát keresni anyja,
 s köztük rátalál.

4

Egy dacol csak, egy, a sorsnak
 küldte őt kegye,
 fénye holdnak, érte dúlnak
 kínok, érte e
 sok jaj szájamon;
 nyílt, sugárzó, szűz leányzó
 ült szívembe, s mint varázsló
 úzi bánatom.

5

Őt ha nézem, szinte érzem:
 éltet égi fény;
 más egyéb sem kell, ha érzem:
 ő enyém, enyém:

vágy felé hevít,
ölbe fogva, átkarolva
víg zugolyban, nagy titokban
bárcsak lenne így!

Szülőházam

(A „*Carmina Burana*”-ból)

I

Szülőházam édes-szép földje, te,
öröm hona, vigasság kútfeje,
megyek, megyek maholnap messzire,
világba úz a szerelem dühe
innét.

2

Isten veled! – s Ég áldjon, cimborák,
sok módfelett kegyelt, édes barát;
sirassatok, nem boldogít tovább
e drága kör, emésztő tűz fog át,
s öl meg.

3

Ahány virág a Hyblán díszeleg,
 s dús-lombu tölgy Dodonában mered,
 ahány halat táplálnak tengerek:
 a szerelem mélyén oly rengeteg
 kín dúl.

4

Vénusz lobog pusztítva lelkemen,
 nem ért soha hasonló gyötreme;
 való igaz – ugyancsak érzem –
 a bölcsesség: „Ínség és szerelem
 egy pár.”

5

Ó, jaj, milyen iszonytató öröm!
 A szeretők égnek erős tüzön.
 Nem állja ki, s új kínokkal gyötör
 Vénusz, ha már sokallja a gyönyör
 mézét.

Szemem s érzékeim

Szemem s érzékeim nincs már követni kedvem.
Két lényt tanácsoltak, kik méltók rá, szeretnem:
látszatra gáncs nélkül való volt mindkettő, hanem benn,
szívükben nem sok rejtezett s az sem sokáig.
Mert vágniok ha kellett, élük hamar elhajolt.
És hogyha nem lett volna rajtuk efféle folt,
ugyan ki nem derülnek tetteikből hibáik,
és így bízhatna bennük akárki szép szerén.
Ó, jaj, hogy álnokságuk fölfedtem én, szegény!
Gyalázatuk megbúsít, károm szégyenlem én!

A pusztaságot is mily tarkaság lepi

A pusztaságot is mily tarkaság lepi!
Az erdő – meg kell mondanom –
még sokkal gazdagabb szépségekkel teli.
A rét, az járt ám jól nagyon.
Üdv hát szorgos buzgalmadért, nyár, üdv neked!
És mert én szüntelen csak téged dicsérlek,
hát te is vigasztalj, sírót, kérve kérlek:
tudd meg, mi kínozz engem: kit én imádok, nem szeret.

El nem felejthetem a Jót s nem is fogom;
eszembe sem jut más egyéb.
Míg számról dal fakad, mindegyre hallatom
új és méltó dicséretét.
Később több szóval is, most ennyi elég legyen:
hogya rátekinthet, boldogság a szemnek,
s erényéről ha zengve-zengnek,
egy-boldogság a fülnek. Így hát üdv néki, s jaj nekem!

Mértéktelenség, nézd e kettőt

Mértéktelenség, nézd e kettőt:
nőies férfit, férfias nőt,
papos lovagot, lovagos papot.
Ők teljesítik majdan óhajod:
mind-mind segítségedre szánom őket.
S vén ifjakat kívánok adni
és ifjú véneket mutatni,
hogy kergén táplálják erődet.

Ifjú, akárkiféle vagy

Ifjú, akárkiféle vagy,
bölcsségre tanítalak:
a földi kincs után ne áhitozzál!
Hanem megvetned sem szabad.
Megszívleled tanácsomat?

Biztos lehetsz: lelked javára szolgál.
Továbbá halld, szavam hogy érvel:
ha jobban gyűlölöd, miként kell,
itthágy, és örömöd halott.
Ha meg túlzón képes lennél imádni,
becsület, lélek odaveszhet.
Tehát tanításom kövessed:
dobj a mérlegre jó latot,
s így mérd, minden érzékkel a határt ki,
melyet rég a Mérték szabott.

Hát nem vígad senki sem

Hát nem vígad senki sem,
hogy ne éljünk folyton bú közé rekedve?
A sok ifjú mit teszen?
Mért nincs örömében ugrándozni kedve?
Mást aligha róhatnék meg én,
mint az ifjat és a gazdagot csak,
kit baj nem szorongat:
csúf gönc a bánat rajtuk, jobb lenne öröm a helyén.

Szerencse Asszony balkezes:
nincstelenségemhez jókedélyt szabott;
gazdagnak meg felleges
rossz kedélyt ád: jaj, mit ér, ha kincse sok?

Igen: Szerencse Asszony vétkezett:
nem volt kegyes jókedvemhez fikarcnyi
vagyonkát sem kiszabni!
Kapná inkább a morcos gazdag inségemet!

Ha titkos bú gyötörne,
gondolj drága nőkre – megkönnyülsz hamar;
s gondolj a nyáridőre:
ez vigasztalt engem is minduntalan.
Borús napokban, aggódás között
a pusztát szoktam venni példaképpen:
vöröslík szégyenében,
mihelyt az erdő újra zöld mezbe öltözött.

Úrnőm, ha arra gondolok,
mily tündöklő erénytől sugárzik tiszta tested:
ó, hagyj békén! Ott markolod
szívem meg, ott, hol vágyam lángja reszket.
Kedves? kedvesebb? nem! énnekem
minden lények legkedvesebbje, az vagy:
kedves csak magad vagy
a nagyvilágon, úrnőm, akármi lesz velem.

Panasz egy keresztesvitéz útrakelése miatt

Vigaszt már nem találok,
nem éled újra kedvem;
a révben a naszádok,
mind kész, hogy útrakeljen.
Tömérdek nép megy át a
tengerentúli földre;
s én mit tegyek csigázva,
mit én agyongyötörve?

Kötődnek új kötések,
s tudtomra ő nem adja:
csalattatásban élek,
éjente, nappalonta
támaszt bennem csatákat.
Csak sóhajtok, jajongok,
égen-földön se látnak
sehol hozzám hasonlót.

Ó, szent, szent Istenem, te,
akit Szűz szült világra,
vigyázz szerelmesemre,
mikor már messze járna!
Ó, Hatalom, magasztos,
ó, bölcs és félt is egyben,
emeld óvón magadhoz
édességes szerelmem!

A keresztt üdv a népnek,
az én számomra bánat;
engem kínlódni kénytet,
nem hallja Ég imámat.
Ó, keresztt, ó, te vándor,
megzúztál, s jaj! nem értelek.
Veretve nyavalyáktól,
tűzvészt árasztva égek.

A császár messzi földet
békében tart kezében,
s engem harccal gyötör meg,
elvéve jóreményem.
Ó, Hatalom, magasztos,
ó, bölcs és félt is egyben,
öleld óvón magadhoz
édességes szerelmem.

Ha a keresztre néz fel,
nem gondol rám bizonnyal,
imádott bármi hévvel,
és én őt épp olyannal.
Lám, megvert mostan engem,
s tett rabbá, drága lélek,
halálíg életemben
már elhagyatva élek.

A gályák készen állnak:
ha jó szél jön, mehetnek,
s rajtuk, kik útra válnak,
szerelmem is, mehetnek.
Ó, én Atyám, Teremtőm,
vezérelj révbe őket,

kik Szent Keresztedet hűn
szolgálni készülődnek.
De, szívem Drágasága,
legalább egy szonettet
írd, s küldd el Soriába,
hisz kínom észrevetted:
hogyan nappalom meg éjem
békétlen lesz ezentúl,
ott járok alva, ébren,
ott, ott, a tengeren túl.

A hölgy tündöklő megjelenése

Ki ez, ki jön, hogy minden őt csodálja,
mert fényességétől a lég remeg fel,
s Ámor vele, s megnémul minden ember:
nem szóra nyílik, csak sóhajra szája?

Mit mondjak, ó, ha szép szemét kitárja!
Segíts, Ámor, mert gyöngre rá a nyelvem:
olyan szelidség rajta, hogy közelben
mindenki mást dühösnek vél, ki látja.

Hiú vágy bűbáját úgy elbeszélni,
hogy minden jó erény az ő erénye,
s a szépség – mintha istennője lenne.

Hisz oly fennen nem járt még ember-elme,
s oly nagy tehetség nem szállt még beléje,
hogy el bírt volna lényegéig érni.

Kis ballada a kínról és a szerelemről

Mert én már nem hiszem, hogy visszatérek
a toszkán földre, menj te,
kis balladám, sietve
hölgyemhez: ő kegyelmes,
így hát nagyon kegyes lesz,
ha jöttöd megjelented.

Vidd el hírét bánattól, rettegéstől
oly telt és súlyos sóhajtásaimnak;
de óvakodj a szennyesek szemétől,
kik a derékre sandán pislogatnak;
balsorsomért bizonynyal kapva-kapnak
rajtad, s a locska nyelvek
úgy összevissza kennek,
hogy – félek – sírba hullva,
ott is gyötörnek újra
a könnyek és keservek.

Engem, te jól tudod, halál szorongat,
s hogy ettől szinte elhagy már az élet,
s az ész – tudod –, ha érveket sorolgat,
kísérői milyen vad szívverések.
Nem bírom már terhét a szenvedésnek:
erőm megtörve végképp.

Azzal segítenél még,
hogy fölfognád a lelkem,
ha szívemből kirebben,
s ezt kérem kérve: tedd meg!

Barátságodra bízom, balladám, most
e reszkető lelket: tartsd ott tenálad,
s ama szép hölgyhöz vidd el ezt a jámbort,
vidd el hozzá, kihez téged bocsátlak.
S, ó, balladám, ha hölgyem megtaláltad,
suttogd fülébe: „Látod,
ím, szolgálóleányod!
Veled maradni vágyik.
Küldője mindhalálig
szolgált a szerelmet.”

Te félszeg, gyöngé hang, mely sírva serkensz
fájó szívemből, menj, hagyd őt, s beszélj e
dúlt elméről, vedd társadul a lelkem s
e balladát, hogy röptödet kísérje.
Elértek majd egy bájos hölgy elébe,
s oly szép szellemre letek,
hogy kedvvel tisztelegtek
előtte. És te, lelkem,
ügyelj rá, hogy szünetlen
imádd e feddhetetlent.

Ó, édes rímek, Hölgyem hírnevének

Ó, édes rímek, Hölgyem hírnevének
széthordozói – ő nemének éke –:
új társatok jön (vagy már itt van), és e
társról: „Testvérünk ez” – majd így beszéltek.
Mégis: ne adjatok rá, kérve-kérlek
a hölgyek vágyát szító Úr nevére,
mert nem mutatja semmiképp se lénye
az Igazság igaz szerelmesének.
Ha képes volna, és rá tudna venni
mégis, hogy Asszonyunkhoz menjete be:
ne késsetek, tüstént induljatok már!
S mondjátok: „Jöttünk, Úrnőnk, hogy kezedbe
ajánljuk őt, ki szenvedőn kesergi:
szemem gyönyörúsége merre, hol jár?”

Ti, harmadik Ég értő mozgatói

Ti, harmadik Ég értő mozgatói,
a szót, kérlek, halljátok meg szivemben!
Nem mondhatom még másnak: oly szokatlan.
Amely hatalmatok szerint kereng fenn,
– nemes lényekként magasztalhatók, ti –

az Ég hozott eddig, hová jutottam;
azért szólok hozzátok most e dalban
sorsom felől, mert méltók rá ti vagytok.
Hallgassátok hát értőn, kérve-kérlek,
midőn e megmásult szívről beszélek,
s hogy benne bús lelkem mily sírva csapkod,
s mint ví egy szellem véle, ki a földre
csillagotok sugarain szökött le.

Sajgó szívemnek éltetője máskor
egy drága gondolat volt: égbe szárnyalt
parancsolótok lábához gyakorta;
egy hölgy villant elé ott glóriával;
s oly édesen mesélt e látomásról,
hogy lelkem: „Bár ott lennék!” – vágyva mondta.
Elűzte most egy másik, elrabolta
helyét, és oly zsarnokká vált felettem,
hogy szívem reszketését látni szinte.
Arcom más hölgy felé fordítja s intve
oktat: „Ki üdvöt óhajt, ne feledjen
e hölgy szemében elmerülni mélyen,
ha sóhajt, aggódást vállal cserében!”

Ellenségének véli, úzi, rontja
a kedves emléket, mely egyre-másra
zeng egy koronás Angyalról az égben.
„Ó, jaj nekem, kinek lesz búmra gondja,
ha itthágy pártfogóm a szenvedésben!”
S szememről szól e Meggyötört eképpen:
„E hölgy vajon mikor nézett reája?
S e szem mért nem hitt megfontolt szavamnak?
Hisz mondtam én: ily szem a fészke annak,
ki a magamfajtájúak halála;

és nem használt, hogy jókor rá figyeltem,
 a gyilkos észrevétlen ölt meg engem.”
 „Megölt? Ó, nem! – Csupán eltévelyedtl,
 mi lelkünk, hogy sírásod oly keserves”
 – int egy nemes szerelmű, tiszta szellem.
 „Mert a szépséges hölgy hatása, kedves,
 úgy átformált, olyan másféle lettél,
 hogy elcsüggedtl már a félelemben.
 Nézd, mily megértő és szelidke egyben,
 bölcs és magasztos, méltóságot áraszt,
 s őt kell úrnődnék hívnod majd ezentúl!
 Mert, hogyha nem jársz rossz uton bolondul,
 lényében oly csodás bűbájt találhatsz,
 hogy így szólsz: íme, szolgálóleányod,
 Ámor, nagyúr; úgy tesz, miként kívánod!”
 Dal, azt hiszem, hogy nem sokan lehetnek,
 kik okfejtésed pontosan megértik,
 oly kínlódó és úgy dadog beszéded:
 de ha – véletlen – mégis egyikéig
 vagy másikáig eljutnál ezeknek,
 kik föl nem foghatják valódi lényed,
 őrizd meg akkor – én zsengém! – erélyed,
 s figyelmeztess rá őket, mit se késve:
 „Legalább szépségem vegyétek észre!”

Én szóim, ó, világgá szállalók, ti

Én szóim, ó, világgá szállalók, ti,
kik lettetek, midőn dalolni kezdtem
a Hölgynek, aki miatt kínba estem:
Ti, harmadik Ég értő mozgatói –
induljatok Hozzá: tudjátok, Ő ki;
s jajjal, hogy gyötrelmünkről hírt szerezzen,
mondjátok: „Több társunk már nem jön egy sem,
bár mi Önnek vagyunk még hódolói!”
S mert nincs ott Ámor, hagyjátok magára;
s osztozva sorsában nénéiteknek,
forduljatok meg, bújva gyászruhába.
És majd egy érdemes hölgyet találva,
boruljatok törten lábához ennek:
„Jöttünk dicsősége szolgálatára!”

Magam miatt bánkódom, s annyi gondban

Magam miatt bánkódom, s annyi gondban,
hogymint részvétel hasonló
fájdalmat szül már-már, mint szenvedésem.
Mert, jaj! érzem bűntől szorongatottan,
érezem, mint gyűl utolsó
sóhajvásom szándékom ellenében
szívem mélyén, mert megsebezte két szem,
melyet saját kezével tárt ki Ámor,

hogy lökjön engem végső pusztulásra.
Ó, mily szelid sugárból,
mily édes-lágyból állt ez a tekintet,
amellyel meglegyintett
halálom, és ez fáj, mert egyre-másra
ezt mondta: „Fényem békesség lakása.”
„A szív békét kap tőlem, örömet te!”
– szemével a szememhez
így szólt az a szépséges hölgy gyakorta.
Hanem mióta szeme észrevette,
hogy lángja szellememhez
csapódván teljességgel megzavarta:
elszállt, – Ámor zászlóit égre tartva,
és attól fogva nem láthattam én meg
többé soha győzelmes, büszke fényét.
És elbúsult a lélek,
nem vigasztalta már e szem ragyogva.
És most, mint egy halottra,
tekint e szívre – hű párjára még rég:
szerelmes vággyal válik tőle végképp.
Szerelmes vággyal, sírva-ríva röppen
az életből s letörve,
vigasz nélkül, mert úzi onnan Ámor.
Továbbsuhan s oly súlyosan gyötörve,
hogy részvéttel betöltve,
Alkotója is vállal panaszából.
A szív mélyére rejtőzik bajától
ama csöpp étellel, amely kilobbant,
midőn az felszállott, hogy útrakeljen.
S most jajgat: összeroppant
Ámor miatt, aki elűzte innen;

s ölelget rendre minden
szellem-lényt, ki siratja rendületlen,
mert egyesülniök már lehetetlen.
E hölgy képmása itt trónol ma is még
szívem trónján, amelyre
Ámor helyezte, hűséges vezére.
S közönnel nézi ő e balszerencsét,
sőt sokkal jobb a kedve,
mint bármikor, s nagyobb szépsége fénye.
S halálos szemmel rápillant szegényre,
s szólítja őt, ki válását siratja:
„Eridj tovább, szerencsétlen, eridj hát!”
Vágyam ezt mondogatta,
vágyam, mely dúl bennem, miként szokása,
bár enyhül szaggatása,
mert érzésem tompul, fogy egyre inkább,
a kínok lelkem gyengülön szorítják.
Ama napon, mely őt e földnek adta
– miként az elhanyagló
emlékezet könyvében meg van írva –,
bimbózó gyermek-lényem megragadta
egy új, tolakvó
vágy, súlyos rettegéssel nyomorítva;
s erőim oly váratlanul lebírta,
oly hirtelen, hogy tüstént földre rogytam
egy hangtól, mely fölcsengett volt szívemben.
S (ha nem téved a mondtam
könyv) szellemem oly rémületbe bágyadt,
hogy már itt a halálnak
társává lesz – bizonynyal azt hihettem:
ma bánja már, miért volt ily kegyetlen.

Midőn a nagy szépség előmbe tárult:
gyötrődésem szülője
– ó, drága hölgyek, akikhez beszéltem –
az értelem, mely, ha szép arcba bámul,
nemesebb lesz: előre
sejtette: baj szakadt rá, s látta, él benn
a vágy, mely marja mindig, marja mélyen,
s melyet csupán a ránézés fakasztott,
– a többiekhez így fordult zokogva:
„Itt az nyeri a harcot,
kinek szépségét észleltem, s ki engem
megszeppentett szivemben,
s ki könnyen úrnőnké tud válni, hogyha
szemének kedve lesz ily uralomra!”
Hozzátok szóltam, ifjú hölgyeim, ti,
akiknek szépség tündököl szemében,
s Ámor láncán legyőzötten borongtok.
Dalomnak kérve kérem
kegyelmetek, bárhol köszönne rátok:
s halljátok, megbocsájtok
annak a szép Hölgynek, ki gyilkosom volt,
s bűnében részvéttel rám mégse gondolt.

Ti, kiknek régi ismerőse Ámor

Ti, kiknek régi ismerőse Ámor,
hallgassátok meg síró balladámat!
Egy ellenséges hölgyről szól: magának
ragadta szívem tőlem, volt urától.

Ki látja őt, olyan fagyosnak érzi,
hogy félelmében pilláit lezárja;
e hölgy szeméből felszikkázva néz ki
iszonytató kegyetlensége lángja.

De bent dereng az édes képnek árnya,
s a nemes lélek mondja már: „Kegyelmezz!”
Oly nagyszerűn, hogy épp csak ráfigyelmez,
és sóhaj támad szíve zeg-zugában.

Minthogyha szólna: „Nem leszek szelíd már
többé ahhoz, kire szemem tekintett;
mert azt az Urat őrzöm benne immár,
kinek nyíla oka érzelmeimnek.”

S nyilván azért titkolt így e tekintet,
hogy ön-szemét tükörben nézve lássa.
Ez az erényes hölgyeknek szokása,
hogy nőjön tisztesség a bámulásból.

Hogy másra is pillant – részvétre gyúlva –
iramló percig bár: alig remélem.
Oly zord e hölgy, szépségén bátorulva,
míg Ámort érzi bújni két szemében.

De rejtse bár s őrizze bármiképpen,
s ne hagyja azt az üdvöt néha látnom:
van még tűz vágyaimban ellenállnom
a reszketésnek, mellyel büntet Ámor.

Ámor, ki égi erőd nem kiméled

Ámor, ki égi erőd nem kiméled,
miként a Nap se fényét,
mely lángolóbban önti ott hevét szét,
hol több nemességet talál sugára,
s mint ő elúzi a fagyot, sötétet,
úgy pusztítod ki végképp,
dicső Nagyúr, a szívnek gyöngeségét.
Haragszanak rád? – múlik nemsokára.
Belőled kél minden jónak csirája,
amiért fárad, küzd a földkerekség;
tenélküled kivesznék
minden képességünk a jótevésre:
mint festmény, mit homályos helyre tesznek,
s nem ok gyönyörködésre:
a szín s a mű örömet nem szereznek.
Fényed szívem szünetlen beragyogja,
mint tompa csillagot Nap,
mióta fejedelmi udvarodnak
húséges szolgálóleánya lelkem;
ezért lett életemnek most a gondja,
s édes szói e gondnak
minden szépség felé miatta vonnak,
– mennél csábítóbb, annál lelkesebben!
Ezáltal vert tanyát érzékeimben
egy zsenge lány, és tüstént foglyul ejtett,
tüzet szívembe rejtett,
s most tündököl, mint víz, ha lángok érik.

Mert érkezésekor minden sugárod,
amely valómra fénylik,
eggyé olvadt, s az ő szemébe szállott.
Amily nemes, kápráztató a lénye,
s bájos, bármit cselekszik,
a szüntelen képzelgés úgy igyekszik,
hogy őt, ki bennem él, díszítse váltig.
S nem képesíti a saját erénye,
ha ily nagyra törekszik,
– a Te erődtől van, hogy felnövekszik
természetünkön túl ilyen határig.
Szépsége jó hatalmadtól virágzik,
ha ily méltó tárgyon egyáltalában
akármilyen hatás van:
csak mint a nap, a tűz-jelvény az égen,
mely tűz hevét nem fojtja el s nem adja,
de ládd csak, más vidéken,
hatását már több áldással mutatja.
Így hát, Uram, te oly roppant nemes lény,
hogy minden földi fenség
s egyéb másfajta áldásos jelenség
forrását csak nagyságodban találja,
nézd életem, sajnálkozzál keresztjén,
gyötör kegyetlen inség!
Mivel heved, mit bája csak növel még,
szívem nehéz szorongásokba zárja.
Kegyelj, Ámor, gyúlják lobogva vágyra
Ő is, mint én gyúlok, ha rátekintek!
Kérlek, ne tórd meg,
hogy ifjúsága hozza el halálom:
nem sejti még, mily kincs szépsége nékem,

s hogy mily forrón imádom,
s hogy békességem rejlik két szemében.
Ha megsegítség: számomra dús ajándék,
számodra gazdag érdem,
főként, mert jól tudom, hogy semmiképpen
nem védhetem már Tőle életem meg.
Szellem-tüzem hanyatlik, szinte árnyék,
s így véletlen se kétlem:
ha nem kegyelmezel, alig remélem
viselni élőként soká e terhet.
S hatalmad e szép hölgyben élni engedd
érezhetőn – hiszen méltó reája! –,
mert minden jó kijárna
részére – úgy érzem – megtöbbszörözve,
mint ki azért jött e földre születvén,
hogy uralmat szerezne,
ki megpillantja Őt, mindenki lelkén.

Kik hallgatjátok szétszórt rímeimben

(I)

Kik hallgatjátok szétszórt rímeimben
a sóhajok szavát, étkét szivemnek
botló ifjúságában életemnek,
midőn más voltam még, másfajta ember:

váltott hangom – mert sírnom kell s merengnem,
míg meddő kínok és álmok gyötörnek,
– ha tudjátok titkát a szerelemnek,
elnézitek tán, és megszántok engem.

Ma látom már: miképpen hordta széjjel
hírem a nép mesélő kedvtelése;
magamtól is gyakran szégyellve bánom.

Pironkodás járt, ím, e dőreséggel
és önvád és fénylő fölismerése:
e földi boldogság csak röpke álom.

Ha irgalmatlan kínjaim hevében

(XII)

Ha irgalmatlan kínjaim hevében
meg tud maradni életem, s a késő
években látom, hamvad már a végső
tűz is, Hölgyem, szemed csodás egében;

s aranyhajad ezüstté vált egészen,
s nem hordsz füzért és zöld ruhát, s igéző
arcod, mely most megfélélnkít emésztő
búm elzokognom, elfakul színében;

akkor tán ad majd Ámor annyi merszet,
hogy elmondjam, mint múltak gyötrelemben
az évek, napok, órák és a percek:

s ha már korom rosszallja is szeretnem,
adassék úgy, hogy némiképp kövess meg
elkésett sóhajtásaiddal engem.

Amíg halántékom meg nem fehérül

(LXXXIII)

Amíg halántékom meg nem fehérül,
melyet az idő lassacskán porozgat,
veszély les rám, ha merszem arra mozgat,
hol Ámor tölt s feszít íjat kevélyül.

De nem félek, ha új kínzásra készül,
sem, hogy – mert léprecsalt – rabláncra foghat,
s akkor se, hogyha mélyebben hatolnak
szivembe gyilkos nyílvesszői végül.

Szememből többé egy könnycsepp se csordul,
holott a szem-zugig még eltalálnak,
s nagyon nehéz útjukba állni, érzem.

S bár a büszke sugár izzása áthat,
föl nem gyújt, s bár kegyetlen képe zordul
riasztja álmom, el nem űzi mégsem.

Visz Ámor, jaj, hová nincs menni kedvem

(CCXXXV)

Visz Ámor, jaj, hová nincs menni kedvem,
s tudom, máris tilosban jár a lábom;
terhére lettem így, bár nem szokásom,
az egyetlen királynőnek szivemben.

Kormányos még nem óvta éberebben
kincstelt hajóját, hogy ne rontsa zátony,
mint én törékeny csónakom vigyázom
Hölgyem kérlelhetetlen gőgje ellen.

De könnyzápor s nem szűnő vad viharja
a sóhajoknak elsodorta bárkám
– tél fogja most körül, borzalmas éjjel,

magának kínra, másnak gondra, bajra,
s egyébre sem! S dühödt hullámok árján
kormány, vitorla törve, tépve széjjel.

Hibázom, Ámor, és látom hibámat

(CCXXXVI)

Hibázom, Ámor, és látom hibámat,
de mint ki ég, s keblét a tűz kikezdte,
a szenvedés, fájdalمام kétszerezve,
értelmemnek már-már létére támad.

Fékezni szoktam én a kerge vágyat,
hogy a derűs-szép arcot ne ijessze.
Kihullt a fék kezemből: nem megy ez se;
vakmerővé tett a hiú kíváнат.

Ha lelkem a szokásosnál merészebb,
csak ösztökéd s bujtó tüzed hatása:
kísértsem bármily zord uton a célt meg.

S még főbb oka Hölgvem fennkölt varázsa.
Érezze hát legalább, amit érzek,
és vétkeim magának megbocsássa.

Csak leskelek, de édes és imádott

(CCLIV)

Csak leskelek, de édes és imádott
ellenségemről nem jön hír sehonnan;
mit gondoljak? magamnak mint okoljam?
remény sarkall, s bénító gyávaság fog.

Hogy szép volt, az már oly soknak megártott:
ez mindnél szebb, ártatlanabb azonban:
tán Isten – hogy ne sinylődjék a porban –
csillagnak szánja ezt a tisztaságot,

sőt napnak. És ha így van, itt a vége
kis békémnek, hosszú kínjaimnak:
az életemnek. Zord válás, mivégre

hoztál ki poklából fájdalmaimnak?
Elmúlt immár sorsom rövid meséje,
s delelő éveim lealkonyulnak.

Elsápasztottad, ó, Halál, a legszebb

(CCLXXXIII)

Elsápasztottad, ó, Halál, a legszebb
arcot, s a legszebb két szemet lefogtad;
a legszebb, legdicsőbb zárból feloldtad
a legfőképp erény-tüzelte lelket:

egy pillanat, s minden kincsem tied lett;
a fülnek legdrágább hangok kifogytak;
tetőtől talpig egy-panasz vagyok csak:
amit látok, hallok, undorba kerget.

De olykor a részvét meghozza újra,
Hölgyem, hogy roppant kínom csöndesítse;
egyéb vigaszt nem várhatok jövőre.

S ha elmondhatnám, fényét rámderítve
miként beszél: hát szerelemre gyúlna
nem is csak ember – tigris, medve tőle.

A szem, melyről oly lángolón daloltam

(CCXCII)

A szem, melyről oly lángolón daloltam,
az arc, a kéz, a kar s a láb csodája,
amelytől lettem önmagamnak árnya
s külön uton járó a földi bolyban;

a göndörkés aranyhaj fényburokban
s az angyali mosoly villó sugára,
mely édent bűvölt a világ sarába:
érzéketlen por, elfér egy marokban.

De én még élek, dúltan, elgyötörve,
csillagtüzem nélkül, kit úgy imádtam –
kormányatört hajón, hullámra lökve.

Ne nyíljon hát szerelmes dalra szájam;
a régi hang elnémult már örökre,
s eztán a gyász zendül lantom szavában.

Megtetted, zord Halál, a legnagyobbat

(CCCXXVI)

Megtetted, zord Halál, a legnagyobbat:
földre taroltad, megfosztottad Ámor
országát minden szépségtől, virágtól,
s fényét kioltva, szűk verembe dobtad.

Jaj, életünk pompáját elraboltad,
dísz, méltóság tőlünk örökre távol,
de hír, dicsőség nem hunyón világol,
s több nálad: pusztá csontot birtokolsz csak.

Ég őrzi immár földöntúli részét,
és örvend néki, mint szép napsugárnak,
míg jó emléke köztünk szerteárad.

Új Angyal, győzzön szíveden a részvét
irántam ott fent, mint itt járva hajdan
győzött a szépséged hatalma rajtam.

Oly gyöngé szálón csügg e súlyos élet

(XXXVII)

Oly gyöngé szálón csügg e súlyos élet,
az életem, hogy ó, ha
nem lesz, ki majd megója,
útjának nemsokára itt a vége:
hiszen mióta a kegyetlen óra
elfordította lépted,
azóta más sem éltet,
más sem, csupán a szebb jövő reménye;
s ez szól: „Orcája fénye
bár nem süt rád, az édes,
térj, felhős lélek, észhez:
mit tudhatod? virradhatsz jobb napokra
s időre, boldogabbra.
Vagy visszaút nincs már a régi széphez?”
Ez a reménység fűtött egy időre:
halódni kezd már, túl sok volt belőle.

Fut az idő, a percek oly serényen,
céljuk töltvén suhannak,
hogy alkalmat sem adnak
ráeszmélnem: lábam halálba szédül.
Alig kél hajnalpírja még a napnak,
s már a szemközti szélen,
a másik hegyvidéken

hosszú, íves pályáját zárni készül.
Mi jut számunkra részül?
Arasznyi lét s ügyetlen,
romló test, védhetetlen,
hogy szép arcától elszakítva messze
– mert mint a vágy, repesve
szárnyat mozdítanom képzelhetetlen –,
már-már szétfoslott megszokott reményem;
s így életem tovább miképpen éljem?

Búsít minden hely, hol kedves szemének
nem hull reám sugára;
ábrándjaim honába
ez volt a kulcs, míg Isten úgy akarta;
s mert száműzöttségem kettőzve fáj, ha
alszom, járok, s henyélek,
ezt kérem, mást se kérek;
mit később láttam, csúfként néztem arra.
Hány hegy s folyó takarja,
hány víz és mennyi tenger
e két szép fényt, amelyben
homályai sok vaksi éjszakámnak
sugárzó délre váltak?
Emléke is sorvasztó kín szivemben.
Vidámságára régi életemnek
fakó unalma ébreszt a jelennek.

Ó jaj, ha rágondolva újra éget
pusztító gerjedelmem,
mely akkor gyúlt ki bennem,
midőn lényem jobb részét hátrahagytam,

vagy a felejtés elfújja szerelmem:
oly étekkel ki étet,
melytől kínom megéled?
Mért nem leszek kő, néma, mozdulatlan?
Igen: világosabban
a kristály külsején sem
látszik s az üvegén sem
a belső szín, mint bánatülte lelken
a gond, vagy a kegyetlen
édesség bent, a szív legrejtekeiben.
A mindig könnyre szomjas szem mutatja,
mely lankadatlan békéjét kutatja.

A lélek – mily fonák öröm! – nem egyszer
tapasztalhatni: váltig
oly változásra vágyik,
mely benne újabb szenvedést növeszt még.
Jó nékem is, ha arcom könnyben ázik.
Való: már-már igyekszem,
hogy könnyel e beteg szem
s e szív szomorúsággal töltekezzék.
S mert, ha elmélkedem szép
szeméről (nincs, mi mélyebb
megindulásra késztet,
s bensőm érzéssel jobban fölkarolja),
gyakran kanyargok arra,
merről a kín dúsabb hulláma széled;
s a szívvel a szem is szenvedje ezt meg,
mert Ámor ösvényére ők vezettek.

A dús aranyfürtök, mik lángra szítják
irigységét a napnak,
s honnét forrón kicsapnak
Ámor szikrái: a derűs tekintet,
mely túl korán halál kezére adhat
s a hízelt szavacskák,
fülnemhallotta ritkák,
magukban is drágák érzéseimnek:
elvesztek, messze tűntek.
S én inkább megbocsátok
minden mást, mint hogy áldott
égi lényére, mely lobogva, égve
sarkallt a szép erényre,
hogy arra, arra többé nem talállok:
eztán – úgy vélem – hallok majd akármit,
csak új panaszra indít mindhalálig.

S hogy még több vágy sirassa meg a vesztett,
finom, fehér kezecskét,
s a kart, mely egy-nemesség,
mely büszkén mozdul, s mégis szinte játék
s édes haragját, a szerényt s a büszkét,
az ifju, drága keblet,
várát az értelemnek:
rejtj előlem vad alpesi tájék.
S tudom, hiába várom, hogy talán még
elém jó életemben.
De föl-fölkél szünetlen
a jó remény, majd ismét elhanyatlik,

s közben intése hallik:
nem látom őt, ki kegyben áll a mennyben,
mely az erény és tisztesség hazája,
hol hogy lakozzam, kéri szám imája.

Ha, Dal, kies hónapban
Hölgyünk utadba téved,
remélem, hogy reméled:
formás kezét, mely tőlem, jaj, mi távol!
majd nyújtja önmagától.
Ne érintsd, inkább hajts előtte térdet,
s, ahogy lehet, megyek – jelents be engem –
vagy mint hús-vér, vagy már mint lengé szellem.

Ó jaj, nem is tudom,
hogymit reméljek

(LXX)

Ó jaj, nem is tudom, hogymit reméljek,
hiszen már annyi sokszor megcsalódtam!
Ha nincs, ki részvétellel rámhallgat onnan,
mért könnyörögjek untalan az égnek?
De ha megérem, hogymit végére érek
vesződő kételyemnek
előbb, mint életemnek,

Uram, hadd kérjem majd, hogy tarka rétek
ölén elmondhassam föllélegezve:
„Van ok s alap ujjongó énekemre!”

Vagyis, hogy jó lesz néha énekelnem,
mikor már oly régóta csak kesergek;
s elég korán aligha kezdhetem meg,
hogy annyi kínomat túlnője kedvem.
S ha képes lennék, hogy a szent szemekben
néhány édes szavamra
derű szikrája gyúlna:
szerelmes boldogabb nem volna egy sem.
S még úgyse, hogyha mondhatnám örömmel:
„Azért szólok, mert így rendelte Hölgym!”

Kóbor képzelgések, mik eltereltek
ily üdvösséges ábrándokhoz engem,
lám, Hölgym szíve fallal övezetten
nem engedi, hogy közelébe menjek.
Oly büszke, hogy nem tartja érdemesnek
meghallgatásom, és nem
akarja ezt az ég sem,
s fáradt vagyok, hogy új ostromba kezdjek.
Így – mint szívem kővé mered –: valóban
„Olyan kemény kívánok lenni szómban.”

Mit is beszéljek? hol vagyok? s ki szédít
más, mint önnönmagam s izgága vágyam?
Igen, az égbolt egyetlen zugában
nincs bolygó, mely vesztetre szórja fényit.
Hát csillagok s más szép csodák idézik

elő, ha földi hályog
miatt tompulva látok?
Az én hibám, hogy nap se, éj se békit,
mióta szívem csöndjét elrabolta
„... a bájos pillantás, az édes orca...”

Tudom, hogy minden ékét e világnak
az örök mester jónak is teremti:
de engem, ki mélyük nem leshetem ki,
elkábít a külső szépség, a látszat;
s már fényét a valódi ragyogásnak
szemem el sem viselné.
S ilyen erőtelenné
ön-vétke tette s nem az a csodás nap,
mely hozta őt testben, angyali szépen
„múlt ifjúságom édes idejében”.

Nézd, Ámor,
ezt az ifjú hölgyet itt!

(CXXI)

Nézd, Ámor, ezt az ifjú hölgyet itt! Ládd,
erőd fitymálja, s nem segít bajomban,
és két ily ellenség közt él nyugodtan!

Te fegyveres vagy – szoknyásan, meztláb,
virágok közt ül ő, feje fedetlen,
írántad gögös, és velem kegyetlen.

De hogyha – én rab – bízhatom kegyedben,
s íjad még hord, s nyíl is van benne éppen:
állj bosszút érted, jó uram, meg értem!

A Szerelem, mely ösztökéli tollam

(CXXVII)

A Szerelem, mely ösztökéli tollam,
legyen most tárgya sajtó rímeimnek,
melyek csüggedt lelkem mélyén lakoznak.
Hogyan kezdjem s végezzem? Jaj fejemnek!
Kivel bajomról tárgyalok bajomban,
kétségben hágy: a szói botladoznak.
De mégis elmondom, hogy mik kineznek:
szivembe írta Ámor, megtalálom,
s e történethez gyakran visszatérek,
mert enyhül, míg beszélek,
gyötrelmem, s addig sóhaj sincs a számon.
Elmondom, hogy ha képek
ezrére nézek is gonddal, merően:
egy asszony édes arca ring előttem.

Mióta sorsom rosszra fordulása
legfőbb javamtól álnokul s kegyetlen
és durván elrekesztett, haj! azóta
Ámor csak emlékekkel éltet engem.
Így hát, ha a földet ifjúi láza
bújtatja zöld ruhába, csillogóba,
bár asszony ő, kilátom én alóla,
kilátom még a bájos zsenge lánykát.
S ha följebb hág a nap s lobogva lángol,
olyan, mint hogyha Ámor
szórná – nemes szívet legyőzve – lángját.
S ha a nappalra fátyol
borul, mert a nap térül egyre félre:
Őt látom élete csúcsára érve.

A fák lombját, a pázsit ibolyáit
el-elnézván az enyhülő napokban,
hogy jobb csillagzatok erőre kapnak:
bennük a régi zöld és lila lobban,
amellyel kezdte volt Ámor csatáit,
s nyert rajtam mindmáig tartó hatalmat,
és ama bőr selymét érzem a harmat-
gyöngye testen, mely otthont ad ma is még
fennkölt-nemes lelkének (tőle nékem
egyéb szépség idéetlen);
s báját, a régít ismét
életre kelni vélem,
akkor virult ki, és csak nőtt azóta:
búm egyetlen szítója s altatója.

Ha olykor nap fényében tündökölve
a dombsoron túl, látom, hó világol,
nap hó felett, úr lesz Ámor felettem
e földinél több bájos arc havától,
mely messziről is megríkat s közelre
kerülvén elvakít és győz szivemben,
mert ott a szűz-fehér s arany színekben
olyan tárulkozik meg újra s újra,
mit rajtam kívül más aligha látott.
S oly forró, tiszta vágy fog
– mosolygó sóhajtasától kigyúlva –,
hogy nem szűnhet: tovább fog,
s örökké élni. Nincs hatalma rajta
a nyárnak, és a vad tél el nem oltja.

Nem bámulhattam egy-egy éji zápor
után keringő bolygót fenn a tiszta
égbolton, harmat s dér közt fellobogva,
hogy ne az a szép szem nyílt volna vissza
– sorsom mentsége, melyet drága fátyol
árnyában láttam rég. S mint akkor, ott a
szépségüktől az égboltot: ragyogva
könnyektől, úgy látom e két szemet még,
s miattuk mindörökre lángban égek.
Ha nap keltére nézek,
a fény kel, mely szülte szivem szerelmét;
s napnyugtakor szemének
vélem láthatni félre-fordulását:
komor sötétség jelzi távozását.

Ha szemem piros rózsát s hófehéret
látott arany vázácskában remegni
– szüzi kezecskék törték akkor éppen –,
úgy vélte: annak orcáján mereng, ki
minden csodánál több a benne éledt
három szépséges-szép erény jegyében:
mert szőke hajfürt omlik a törékeny
s tejnél fehérebb nyak-hajlatra s édes
tűztől pompázik az arc tisztasága.
A vízparton, ha sárga
s fehér virág mozdul meg, már elég ez:
és földereng a táj s a
nap, mely szélről zilált aranyhajával
elhozta őt, ki megperzselt a vággyal.

Megszámolom a csillagot az égen,
s minden vizet apró üvegbe rejtek:
így hittem tán, mikor tollat ragadtam,
hogy új eszmét ily csöpp lapon kifejtsek:
azt, hogy hányan fürödtek fénykörében
a legszebbnek, ki hasonlíthatatlan,
s kitől azért soha el nem szakadtam,
s nem is fogok. S ha futnék mégis olykor,
égen-földön megállít, mert szünetlen
itt érzem tört szememben,
s halálra emésztődöm már e gondtól.
Nos, hát így áll szerelmem:
nem vágyok látni más nőt, s meg se látok,
s nevét sóhajtvá máshoz nem kiáltok.

Te, Dal, tudod jól, hogy bármit beszélek,
mind semmi szenvedélyem titka mellett,
mely untalan foglalkoztatja elmém.
Hogy hosszú balszerencsém
nem ölt meg, ahhoz biztatása kellett;
mert oly távol kerülven,
síró szívem sírba vitt volna régen.
Viszont így? A halált még késni kérem.

Gondolatok s hegyek közé visz Ámor

(CXXIX)

Gondolatok s hegyek közé visz Ámor;
hiszen ha lábom járt ösvényre téved,
békém komor békétlenségbe fordul.
Hol ér oson magános parti tájon,
s hol dombok közt árnyas völgyecske mélyed,
hajszolt szívemre megnyugvás csak ott hull;
kacag, vagy könnye csordul,
reménykedik, fél – mint szerelme készti:
s arcom, mely hű tükörként vall felőle,
dúltan s engesztelődve
gyors változását változón idézi;
azt mondaná, kinek nem új e látvány:
egy-láng ez, és nem tudja, hányadán áll.

Hegycsúcsokon, vad rengetegbe bújva
nyugszom meg kissé: mindegyik lakott hely
halálos ellensége lett szememnek.
Rágondolok léptenkint újra s újra,
Hölgyemre, hogy – mely érte szagztatott fel –
kínomból hányszor formált játszi kedvet.
S ily mézédess keservet
nincs bennem elcserelni semmi szándék,
s szólok magamban: „Ámor sorsod őre
lesz tán egy jobb időre,
s – öngyűlölő – más megszeret talán még.”
Így kószálok, s fel-felsóhajtván kérdelem:
„Valóra válik? és mikor? s miképpen?”

Hol domb vagy nyúlt fenyő teríti árnyát,
megállok ott, s a szomszéd szirt falára
ráfestem bájos arcát képzeletben.
Aztán magamba nézek: fojtva jár át
a megihatottság. „Mit nyertél, te árva,
és mit vesztettél?” – suttogom rekedten.
Mégis: letéphetetlen
csüggök, bolond, a vágyrajzolta képen,
magam felejttem, s elbűvöl varázsa,
s megnyugtat öncsalása
lelkemnek, mert elhozta őt elébem.
S úgy elkápráztat pompás látomásom,
hogy szédülésem tartósnak kívánom.

Sokszor jelent meg – elhinné-e bárki? –
zöld rét ölén, s hol tükröt tart a csermely,
ezüst felhőn, bükk lombok sátorában

oly csábosan, hogy fényében megállni
nem tudna Léda lánya sem sikerrel,
miként halványabb csillag napsugárban.
Minél nagyobb magányban,
minél sűrűbb vadon mélyén kerengek,
ábrándozásom annál szebbre festi.

S midőn köddé ijeszti
a nyers való, ott helyben dermedek meg,
élő kövön nehéz, élettelen kő,
emberszobor: síró, író, merengő.

Mit szomszéd csúcsok árnya el nem érhet,
társ nélkül ég felé törő oromra
serkent fölhágni forró gerjedelmem;
felmérem ott, mivel sújtott az élet,
s a kín felhője szívemről foszolva
bőséges könnyekké gyúlik szememben;
„Mily tér rekeszt el engem
szép arcától?” – töprengek, és csodálom,
mert mindig itt van s mégis messze, messze.
S kérdelem magamba lesve:
„Jaj, mit teszel? Talán egy más határon
ő szintén távollétedet siratja.”
S e gondolat nyugalmam visszaadja.

Az Alpok láncain túl,
hol tündöklőbb az égbolt és vidámabb,
ott látsz viszont, Dal, csillogón szökellő

pataknál, hol a szellő
friss-zöld babérfák illatával árad:
ott él szívem, s ki elragadta tőlem,
itt puszta kép maradt csupán belőlem.

Keménységében meg-megenyhül olykor

(CXLIX)

Keménységében meg-megenyhül olykor
emez angyali lélek, és derült-szép
arcán mosoly terül szét,
s nyájas szeme is enged a szigorból.

Mi lesz hát most a fájdalom-foganta
sóhajtások jövője?
Ők adtak hírt felőle,
milyen reménytelen, szorongva élek.
Ha pillantásom (hogy szívem nyugodna)
ráhull egy-egy időre:
mintha mellém szegődne
a Szerelem, segítené, hogy éljek.
De harcaim azért véget nem érnek,
s nem száll szívemre békesség se végképp:
hisz ha nő a reménység,
vágyam csak perzselőbb lesz tőle folyton.

Ámor, virágban állt még

(CCCXXIV)

Ámor, virágban állt még
reménységem: nagy hűségem jutalma,
s elvételtem, ki bérem adta volna.

Haj, szörny halál, haj, irgalmatlan élet!
Az egyik rendületlen
gyötört csak, s álmaim zölden letörte,
s a másik itt tart fogva, kedvem ellen.
Ő meg, ki messze tévedt,
nem hagyja, hogy kövessem Őt a földbe;
de mégis mindörökre
trónt ül Madonnám szívem közepében,
s jól látja: életem miképpen élem.

Ó, gyöngéd ibolyák

(Az „Elégiák”-ból)

Ó, gyöngéd ibolyák, aprócska szerelmi ajándék,
édes zálog, amely nagy lobogásra tanú:
mely föld szült titeket? Mily bájjal szórta be könnyű
szellő, lenge zefír illatozó fejetek?
Nemde arany Vénusz táplált-e Boëtia rétjén,
vagy maga Ámor volt ciprusi berkek ölen?
Permessus viruló partján, úgy vélem, a Múzsák
ebből fonnak a lant fája köré koszorút.
Hóra is ambroziás fürtjét ezzel koronázza,
Grácia tiszta ölet ez földi szűziesen,
és Auróra is ezt köti – szép pártát – a fejére,
hogya tavasz fordul, s nyújtja a nappalokat.
Szépségüktől díszlik kertje a Heszperiszeknek,
tőlük színes a hús szél-birodalma-berek;
vélük játszik az ősök szelleme távoli réten,
őket termi a fű, chlorisi magzatokat.
Ó, ibolyák, ti szerencsések, kiket annak a jobbja
tépett, aki szegényt engem is összezavart.
Rózsás ujjaival fölemelt arcához, amelytől
a szerelem kínzó fegyvere szíven ütött.
Tán innét szállott tireátok is ekkora kellem,
asszonyom arcáról úgy sugaraz, süt a báj.
Lám, ezek itt fénylő tejtiszta-fehérek, azok meg
majdcsak lángolnak gyöngé-lilán-pirosan.

Úrnőm bőre ilyen, ha a szűzi szemérem a hósín
arcra finom-rózsás mázt lehel egyszeriben.
Mily mézillatot áraszt s mily bőséggel a szája,
szép ibolyák, innét származik illatotok.
Ó, áldott ibolyák, én életem, én gyönyöröm, ti,
lelkem réve, s a jó szél, mely a révbe terel,
ó, ibolyák, legalább titeket csókollak imádón,
s dédelget, simogat százszor is árva kezem.
Bánatos arcomon át és mellemen át eleven víz
ömlik, néktek adom könnyeim, ó, ibolyák!
Szívjátok föl e könnyeket, a bús láng nevelőit,
pusztító szerelem kínja facsarta elő.
Ó, ibolyák, örök élet jusson nektek: a forró
nyár, a zimankós tél hagyja virágotokat.
Ó, ibolyák, örök élet jusson nektek, e síró
szív békéi, e tört lélek erődjei, ti.
Mindig vélem lesztek s mindig kedveseim, míg
szép úrnőm engem gyötreni fog, nyomorút,
míg csak a vágyódás parazsán kínlódik e lélek,
míg csak társam a könny és a nehéz zokogás.

Első bölcsődal. Álomhivogató

(A „Hitvesi szerelem”-ből)

Álom, jöjj, hív Luciulus két csöppnyi szemére,
 álom, jöjj, nosza, jöjj, álom, aranycsoda, jöjj.
Luciulus neked édesen énekel, álom, igéző
 álom, jöjj szaporán, álom, aranycsoda, jöjj.
Luciulus csal az ágyba, magához, aranycsoda, álom,
 tündér álmocskám, álom, aranycsoda, te.
Luciulus kis bölcsőjébe csal, ej, ide, álom,
 szállj le, minek késel? jöjj, nosza, álom, ide.
Alvótársnak csábít, Luciulus, nosza, álom,
 éjjeli kispajtás, játszani jöjj ide, jöjj.
Luciulus párnácskájára csal, és szeme csábít,
 álom, jöjj, sebesen, jöjj, nosza, álom, ide.
Luciulus két karja közé hív, integet is, lám,
 integet, ó, álom, jöjj, igyekezz, mire vársz?
Itt vagy hát, jó álom, a szender drága szülője,
 lelki bajok, nyavalyák s testiek orvosa, te.

Lucia sírja

(A „Hitvesi szerelem”-ből)

Lucia, itthagytál, itthagytad az éjben atyádat:
fénytelen éjbe rabolt, én kicsi lányom, a sors.
Vagy nem is éjbe, hisz éppen az éjt hagytad te el, és most
fénybe borít roppant égi sugárkoszorú.
Ó, én látlak a mennyben! Hát te, szülőd, kicsi lányom,
látod-e? Vagy botorul képzeled árva atyád?
Szívem fájdalmára e csöpp sír ád pici enyhet,
haj, de nem érezhet semmit a por s a hamu.
Mégis, hogyha tovább él, lánykám, bármi belőled,
légy boldog: zsenén vitt el a durva halál.
Én itt éjben, gyászban tengődöm: jutalomként,
lám ezt kapta atyád, Életem, életedért!

Egy kis költői kitérés

(Részlet a „Heszperiszek kertje”-ből)

Itt a szüret, rendet kell rakni a kertben, a fákat
megnyesegetni, a vízárkot kikotorni, a gazdag
ágakról megszédni a citrom sárga gyümölcsét,
tűző napban, a szélről rezgő lombkoronák közt.
Egymagad állsz neki. Ámbár ott van a jó feleség is,
elfogdossa a fentről madzaggal leeresztett
nádkosarat, s belegyűjti a dús termést az ölébe.
És (emlékszem) igen, feleségem volt a segítóm,

isteni harmatban nyájas szerelemmel ölelt meg,
én csokrot szedegettem, majd meg a fűbe hevertünk,
s játszottunk páros dalokat harsogva vidáman.
Ó, áldott, most nélkülem élsz egy mennyei tájon,
nem velem együtt sétálsz ápolt rózsaligetben,
s tépkedvén a virágot, kötsz bájos koszorúkat.
Jaj, nem gondolsz rám, a tiédre, kívánod az árnyak
békés nyughelyeit, s óvó csöndet keresel már.
Gyermek, hints ibolyákat, a holtak lelkei jönnek!
Itt Ariadna, a drágám, meg kell újra ölelnem.
Ó, meghaltál, s jókor: már nem láttad a rablók
szörnyű gáztettét, romlását árva fiadnak,
és nem láttad a rokkant vénember soha többé
nem csituló kínját, sem a csúfolt otthoni fészket.
Vigasztalj, kedves, kérlek, már újra ölelj meg,
hagyd el a tréfát, síró férjed végre öleld meg,
s szedjük – mint rég – együtt a citromfa virágát.

Cumae ősrégi városának romjaira

(Az „Elégiák”-ból)

Itt, hol Cumae nagyhírű bástyái szögelltek,
a Tyrrhén-tenger ritka csodája gyanánt,
és hova távolról is gyakran jött jövevény, hogy
Delius istennek járja be jóshelyeit,
s vén révébe a messzi hajós az e tájra menekvő
Daedalus emlékét néha keresni betért,
(gondolhatta-e bárki, midőn láthatta virágban)
most erdő rejt itt kósza vadállatokat.
És a sibyllai titkok barlangjába a pásztor
jóltáplált juhait zárja be alkonyaton.
S melyben a tisztas atyák éltek volt, abban a házban
szárnyasok és kígyók vertek örökre tanyát,
és a nemes táblákkal díszlő átriumok most
önnön roncsuk alá rogyva boronganak itt.
A szentelt trofcák-illette küszöbre profán láb
lép, s a kihányt istenszobrokon ott ül a fű.
Oly sok mű, művészkéz, híres sír, kegyes ember
egyetlen roppant rom nehezéke alatt.
S, íme, a vándor az árva tetők és szertedobált ház-
ormok közt sörtés vadkanokat riogat.
Erről nem szólt isten a hányódó görögöknek,
sem, ki hajóik előtt járt, a vezéri galamb.
Míg mi jajongunk mért óráink gyors tovatűntén:
városokat ragad el, lám, a garázda halál!

Ó, bár rossz jósnak bizonyulnék, és az utókor
„Képzeltű fecsegő volt” – mosolyogna ki majd.
Nem fogsz élni örökké hét domb éke, te, sem te,
tenger habjai közt kényesen ingadozó.
S téged, táplálóm, föltúr majd – mily hihetetlen! –
egy napszitta paraszt, s mondja merengve a szót:
„Híres hely volt itt is. Azám, de ki bírhat a sorssal?
Városokat, mindent elvisz a szárnyas idő.”

Békéért

Ó, te, az ég meg a csillagok egy-ura, Isten-Atyánk, nézz,
nézz le, örök hatalom, nyomorult földünkre, szegényre:
bősz Mars dúl mindenfele, hosszú háboruságok
pusztítják – megláthatod – itt régóta a népet.
Adj nekünk, jóságos Atyánk, békét valahára,
múljanak el tőlünk a bajok s a halál riadalma.

A költő Martialishoz

Költők csillaga-dísz, Martialis,
tréfák atyja, finomka élceké is,
játszó rigmusoké, csufolkodóké,
ki mellett Plautus is aféle bunkó:
úgy, ahogy tehetem, követni foglak.
Phoebus, Múza-csapat – kit érdekelnek!
Nem kérem soha én a pártfogásuk.
Téged hívlak az istenek közül csak,
költő én magam is, tehát vetélytárs,
kérlek, meg ne tagadd magas kegyelmed.
Sőt inkább, ha a Szükszavú Öregnek
képzelgése igaz, vagyis, hogy egy-egy
lélek átröpül új meg új személybe,
s szent Homérosz is Enniusba szállott
aztán, hogy – gyönyörű madár – megírott

hímű szárnyain égbe nem suhant már,
– mondom, hogyha igaz: te jöjj belém át,
s én, lelked ha ki bírom érdemelni,
hidd meg: a magamét elengedem majd.

A nyárfák nem teremnek borostyánkövet

Költők, annyira átlátszón mire jó hazudozni?
Phoebus gyűlöli ezt, és a valót szereti.
Ám ti, ahányan vagytok, kórusban kiabáltok:
„Zöldel a Pó partján egy üde nyárfaliget,
olvadt érc-szerű mézgát izzadnak ki a fák ott,
s gyöngyszemmé merevül sorra a sok kicsi csepp.”
Íme, a Pó! Meg a Nap-nővérek berke, a híres!
Hát a borostyánkő? Láttok-e, latrok, ilyet?

Egy kérkedőről

Fő-költő – így hívja magát egy dölyfös alak most;
ez bizony, én mondom, Bertalan, új titulus!
S mert költő egy sincs ma, viszont van ezernyi fajankó,
„fő”-nek ez is nyilván köztük ítéli magát.

Szeretkezni vágyik

Ágnes, add nekem is, mit emberednek;
adhatod: kicsi sem kopik le róla.
Mindkettőnk örömét adod, barátnőm,
s erre benneteket az Ég teremtett;
ez ha nincs, mi vajon hogy is születnénk?
S mit ha édesanyád nem ad apádnak,
most nem vagy te se és e szép szemek se,
melyek lángjai, lám, agyontüzelnek.
Adhatjátok akármikor, ti nők, ezt,
ám akármikor elfogadni: nem megy.
Jó élvezni, de már előre éget,
s benne egy szomorú csupán: ha nincsen.
Telve véle a föld s a tenger árja.
Nincs kedvünkre-valóbb bizonynyal ennél:
ezt a szűzek előbb szabódva adják,
adnák majd azután örökre, önként.
Junótól Jupiter kapott ilyet, Mars
Vénusztól, sok eföldi – égi nőktől.
Ezt ha adni fogod, javadra válik,
hogyha meg nem adod, gyötör sokáig.
Nem szól semmit, aj-aj! nem adja nyilván,
ám mégis: mosolyog, odadja nyilván.

Liberához

Én akarok – te nem; én nem – hát pont akkor akarsz te;
tisztázzuk, Liberám, végre: mikor mit akarsz.

Luciára

Nincs igazad, ha megorroltál rám, Lucia, lelkem,
mert – úgymond – ügyeid szétsusorogta a szám.
Nem susorogta, bizony! Hogy honnan tudja a szomszéd?
Hogy s mint terjedt el, s hangzik a városon át?
Mondd, aki semmit meg nem hall, van olyan süket ember?
Azt se, ha ágyú szól, azt se, ha dördül az ég?

Pindolára

Ó, gaztett! Ó, szörnyűség! Most már tudom, értem,
mért oly mézédés, Pindola, folyton a szád.
Persze, hiszen, pfuj! pajtásommal rég sodomázol,
– így hívják ama csúf dolgot a jó nevelők,
hogyha az ifjabb hátulján döfigél az idősebb
sudrija, és közben reszket a két feneke –,
s énvelem is nyilván ezt kívántad cselekedni:
jött az ajándék és csábmosoly és bratyizás.
Semmi közünk egymáshoz, vedd, hitvány, tudomásul!
Vidd, amiket hoztál, tőlük is undorodom.
Visszaadok papirost, kalamárist, bűnre csalókat,
s visszaokádnám, haj! még a gyümölcsöket is!
Járhat a szám! Nem ijed meg a rongy, nem sül le a képe:
nyájas mancsával csak simogatja nyakam.
Hess innen! Vagy üvöltök: nem hagy Pindola békén!
Erre talán, ocsmány fajzata, eltakarodsz.

Malatesta Zsigmondról, Rimini zsarnokáról

Majd ha a kései kor Zsigmondról olvas, a hősről,
s a Malatesta-család nagy diadalmairól:
olcsó költők léha meséi ezek, ne feledje,
korgó gyomrukból súgta a Múza nekik.

A narni Galeottóhoz

Ezt a néhány epigrammát néked Pannoniából
a Duna küldi, a Föld északi főfolyama.
Hogyha talán egy-egy közülük nem látszik enyémnek,
jó Galeottóm, hát meg ne lepődj emiatt.
Mert ad a hely, de el is vesz a szellemtől – ki tagadná?
S látszik a versen, hogy merre, hol is született.
Rég a latin környék latinabbá tette a versem,
barbár táj barbár szóra kaptja a szám.
Hozd ide Vergiliust: hamisan fog szólni a lantja;
vagy Cicerót: itt elnémul a nagy Cicero.
Ám te segíthetnél: ha göcsörtjeiket lecsiszolnád,
azt hinné az ítész: mind Helikonra való.

Gryllusra

Biztatsz, hogy feneked fogod szerényke
könyvem lapjaival törölni, Gryllus.
Jó, jó, csak ne maradj utána véres!

Útra készen búcsút vesz a Váradon nyugvó szent királyoktól

Vastag hótakaró a téli tájon;
nemrég-lombkoszorús fejét a büszke
erdő zuzmara-súly alatt lehajtja.
Mennünk kell a kies Körös-vidékről,
mennünk messze, az úr-Dunához innét.
Induljunk mielőbb, fiúk, futóra!

Nem gátol se folyó, se süppedő láp
s tó sem: jég födi mind kemény burokkal.
Ott, hol még a minap ladik csalinkált,
hetykén hág a meredt habok hegyébe,
s tipródik pimaszul a föld parasztja.
Induljunk mielőbb, fiúk, futóra!

Jó sodrás se ragadja oly suhanva,
sem szélgyors evezők a gyöngye sajkát,
még ha fürge-fuvallatú zefír a

víz bíbor tetejét meg is recézi,
mint szánunkat a vágató lovacskák.

Induljunk mielőbb, fiúk, futóra!

Nos hát, áldjon az ég, ti héviz-öblök,
kénszag nem kavarog föl ágyatokból,
ám timsó-teli tiszta csöppetektől
a megfátylasodott szem élesebb lesz,
s úgy gyógyít, hogy az orrt nem is facsarja.

Induljunk mielőbb, fiúk, futóra!

Könyvtár, s benne a régi sok remekmű,
ég áldjon! Patarát odadta érted
Phoebus, és szivesebben él a költők
ihletője, a Múza-nép is itt: nem
kell Kasztália hús nyugalma néki.

Induljunk mielőbb, fiúk, futóra!

Ég áldjon, ti, aranybavont királyok,
nem pörzsölt meg az istenátka láng sem,
még a földre zuhant romok se zúztak
akkor, hogy fene tűz kapott a várba,
s kormos pernye csapott fakón magasba.

Induljunk mielőbb, fiúk, futóra!

És te, drága lovas, ki sárga vértben
súlyos bárdot emelsz a jobbkezedben,
s márványoszlopos-ékü sírod árnyán
nektár verte ki illatozva tested,
óvjál minket, amíg nem érkezünk meg!

Induljunk mielőbb, fiúk, futóra!

Siratóének anyjának, Borbálának halálára

Mért jajgassak? Friss gyászomra akadhat-e gyógyír?
Ó, de hisz édesanyám halt meg, a könnyem övé.
Hát az a nap keserű nap lesz, míg élek a földön,
s bár keserű, mégis megmarad ünnepinek.
Virradjon rám messze, parázsló Líbia táján
vagy Lycaonia zord égöve nyissa fölém.
Mert amikor csak pályáján megfordul a gyors év,
újjátépi sebem mindig a régi idő,
megrikatnak az emlékek, fölocsúdik a hálám,
sírjánál lerovom, jámbor, a tiszteletem.
Gyászom napja, decemberben tizedik te, figyeld csak:
mily tompák lesznek, mily szomorúk jegyeid.
Morcabbnak látlak majd, mint a ködülte, sötét éjt,
még ha sugárfényed folttalanul ragyog is.
Bár most sem csillog különös jókedvben az arcod:
végtisztességek gyász-feketéje színed.
Át-nem-látszó felhő rejti az égi tetőket,
lent meg a föld vastag ködbe takarva lapul.
Hogy temetésre-való az efajta idő, ki tagadná?
Nem jó, hogyha derűs nap süti a ravatalt.
S ezt nem a déli esős széljárat hozta fölébünk,
együtt bánkódik bánataimmal a lég.
Ám te, ki legfőbb ellenségem vagy, te, december,
mért zudítsz rám, mondd, annyi goromba csapást?
Hát nem volt-e elég elvenned jó Guarinómat?
Lám, sebet ütsz ismét, új sebet ütsz szivemen!

Ó, te az év kétszer hat kölykéből az utolsó,
mennyire gyűlöl a Föld, mennyire gyűlöl az Ég!
Hisz te a fény kárára kinyújtod az éji sötétet,
s kurtább ív-pályán hajtod a Nap lovait.
Renyhe fagyod szomorúan sínyli az összeaszott rög,
erdei lombsátrat, réti fűvet letarolsz.
Nem lakomázik a nyáj sem ilyenkor a zöld legelőkön,
nem csicserész a madár vígan az ág hüvösén.
Annak sincs oka más, hogy a pusztító török ádáz
talpa alá jég-út nől a vizek tetején.
Védőszellemeként tisztelt hajdanta az ember,
jobb lett volna, ha a síri világ teszi ezt.
Haj! botorul vádaskodom én, az idő sose vétkes,
hisz csak a föld-tengely pörgeti ránk az időt.
Csillag-had, rátok nyilván helyesebb haragudnom:
sorsot szabni élénk vagytok az ég tetején.
Egyformán úrkodtok az életen és a halálon,
vagytok az alsóbb lét dolgainak gyökere.
Istenek, ártó csillagokat mért tűztetek égre,
mért fut a sok bolygó körben a boltozaton?
Nélkülük is fölfalja a biztos sír a halandót,
és a szegény testből úgyis elillan a lét.
Hogyha csupán vesztünkre ragyognak a csillagok: inkább
egyszínű, puszta maradt volna az éteri táj.
Hasztalanul próbáltok megnyugtatni, barátok,
hagyjatok! egyszer még sor kerül erre talán.
Friss fájást szókkal nemigen szelidíthet az ember,
s orvosi kéztől is fél, akinek sebe új.
Én pedig úgy érzem, hogy kínom sokkal erősebb,
mintsem időmúlás tudna segíteni rajt.

És ha e gyötrődésem helyteleníti akárki,
s gyarló asszonyi szív dolgainak veszi csak,
nyilván nincs sejtelve a természet erejéről,
s arról, mennyi ilyent tettek a régiek is.
Marcius ott állt már hálátlan Róma határán,
s anyja siralmaitól büszke haragja csitult.
Messze Nyugatra futott Sertorius, üzve honából,
legfőbb gondja azért drága szülője maradt.
Szent súlyként hordozta az édest két fia vállon,
Etna gigásza mikor szórta-okádta tüzét.
Több lett, mint ama spártai ikrek, az argosi páros:
vinni kocsin szülejük hámba hajolt a nyakuk.
S nemcsak anyával bántak ilyenformán az elődök,
dajka is éppúgy megkapta a tiszteletet.
Ellenségtől vette Cajetát vissza a fríg hős,
egy Latium-beli part-rész a nevét viseli.
Romulus emlékünneppel tüntette ki Accát
(farkasanyát bújtat, hitte a nép, ez a név).
Csillag lett Jupiter révén, mely etette, a kecske,
most is a kristály-ég boltjain ég nemesen.
Bacchus is így viszonzta a nimfák fáradozását:
a Bika szájában fénylenek ők tavaszon.
Azt meg senki se mondja: kevésbé fáj a halála
annak, akit később vesz ki az Úr közülünk.
Őszintén érző nem számolgatja az évet,
s azt hiszi, hogy sohasem lesz öreg a szeretett.
Én téged, mert túl voltál a hatvanon is már,
lelkem-anyám, emiatt tán ne sirassalak el?
Addig hordoztál méhedben magzatot, engem,
míg tízszer nem járt körbe az egyhavi hold.

Tán a nehéz vajudás kárt is tesz gyöngé hasadban,
hogya Juno akkor nem siet ágyad elé.
Aztán csöpp fiadat lágyan melledhez emelted,
számba erőltetted kedvesen emleidet.
Folyton ölelgetted, s méghozzá, minthacsak egykét,
rejtegetett, dajkált édesen édes öled.
Ó, nem irigykedtek! Noha másik két fiad is volt,
drágábbnak láttál engemet egymagammat.
Jel van a gyermekben? Jósképesség az anyákban?
Vagy késő sarjat több szeretet melegít?
Majd amikor már biztos lábbal jártam a földön,
s ejteni már tisztán tudta a nyelvem a szót,
tüstént rá fogtál, tanulékonyt, a tudományra,
hogy ne fecséreljem otthon a napjaimat.
És ami hasznót a gyapjú hoz neked és a szövése,
tandíjként viszi el mind a te kis tanulód.
Még csak alig kezdtem kóstolni a szép-tudományba,
s jól bizonyítottam, hogy mit ígér a jövőm.
Bátyád akkor Olaszba utaztat: e távoli földön
gyűjtsem a tudnivalót, – annyi az óhaja csak.
Költségén meglaktam sorra Velence vidékét,
épp tizenegy évkört járt be eközben a Nap.
Mennyit vágyhattál e tömérdek időben utánam!
Mennyi öröm, féltés lepte be váltva szived!
Majd, hogy Itália végképp visszaadott a hazámnak,
s itt gyerekerként főpapi szék fogadott,
házamban töltöttem öregkorod, egyszerű módon,
s jobban tetszett, mint bármily egyéb menedék.
Egyszer azon fáradtál, hogy kedvemre mivel légy,
máskor reszketegen fontad a lenfonalat.

Míg nem kezdte a Párka utolját sorsfonaladnak,
s nem számolta eléd a maradék napokat.
Összeszaladt a keserves hírre az árva rokonság,
annyi fehérnép, hogy már a szobákba se fért.
Sírtak a kislányok, gondjuk nemrég te viselted,
s egy-lányod készült ríva lefogni szemed.
Én meg az asszonyos ajjajt higgadtan csitítottam,
színlelt jókedvvel rejtve a bánatomat.
Hogy gondommal fájdalmad jobban ne növeljem,
s látva szorongásom, hogy ne szorongj magad is.
Ám te anyám voltál még most is, e szörnyeteg órán,
édes a sír, mondtad, hisz fiad élve marad.
Már-már fátylasodó szemmel fürkészted az arcom,
s hűlő szád folyton súgta-motyogta nevem.
Ekkor: pillanat! és kisuhant jó lelked a légbe,
dermedt tagjaid otthagytá az ágy melegén.
Mért most mégy el, anyám, amikor jobb-sorsba jutottál?
Ó, hiszen éppen most kellene élned, anyám!
Boldognak láthatsz, mert látod fölvirulásom,
s minden kényelmet meg tudok adni neked.
Gyámhugaid, kik még nem mentek férjhez idáig,
mennyire kívánnák támogató kezedet.
Ifjú éveiket ki ragyogja be széppel ezentúl?
Zsenge szüzességük pásztora, őre ki lesz?
Drága anyám, halld meg, milyen emlékművet ígérek:
nem tágas kriptát, nagyszerű műremeket,
s nem mauzóleumot, mely tömbjével kimagaslik,
sem csúcsos piramist, majdan alázuhanót,
ám zsoltár-karokat, tömjént, bűgő siratókat,
mikben reszketnek meg-megakadva a szók.

Gyászmeneted díszöltözetű csapatok vezetik be,
templomaink tornyán tiszta harang szava szól.
Gyertya-sorok lángjától csillog rengeteg oltár,
s érted sírnak föl szerte a rekviemek.
Én magam ünneplő papi köntöst öltve, sirodnál,
ott mutatok be, anyám, misztikus áldozatot.
Bár nincs kétségem, nyilván föl, a mennybe jutottál,
hogya a jámborokat várja örök jutalom.
Bűntelen éltél, példásan végezted a dolgod:
szolgáltál embert, s félted az Égi Atyát.
Végig hú voltál urad emlékéhez, a sírig,
nem kellett új nász özvegyülésed után.
Férj nélkül kínlódtál, s húsz meg három esetben
hozta magányodban földre az őszt a Titán.
Így hát hajdan a római polgárok bizonyára
méltán tiszteltek volna érényeidért.
Meghaltál, s összhangban tetted az addigiakkal,
jó élet végén jó a halál maga is.
Mindent megcselekedve, amit rendeltek a dogmák,
földi bilincsektől menten a mennybe röpülsz.
És most, szent anya, égi lakó, áldjon meg az Isten,
s engemet, itt maradót élni segítsen imád.
Látjuk még, tudom én, egymást, ha a harsona fölzeng,
s mind a világegyetem sarkai visszaverik.
Addig aludjon tested békességgel a sírban,
és a nehéz kölap könnyü legyen porodon.

Mátyás magyar király válasza Antonio Constanzi olasz költőnek

(Részletek)

Jól tudom én, Constanzi, nem éppen a múzsai ihlet
ösztönzött, hogy atyám s engem az égig emelj,
s elhordd jóhírem verseddel Itália-szerte:
szentséges hitemért hogy hadakat viselek;
s hogy mellém tömörült az egész pannon fiatalság,
és az urak zöme is zászlaimat követi.
Színigazat mondott a beszéd: ismét cihelődünk,
s nem valamely könnyű tréfa agyalta ki ezt.
Bár én mind az egész évben táborban időztem,
s tettem lantodnak zengeni érdemeset.
Hisz még csak gyülekeztünk lassan a mély Duna mellett,
s elmélkedtem csak még haditerveimen,
lám, Ali bég, roppant büszkén erejére, a Száván
átúsztat, s a Szerém-földre orozva lecsap.
Úgy gondolta: vitézi dicsőségét gyarapítja,
hogyha szemem láttán égeti, dúlja hazám.
Már győztesként vitte a zsákmányt, már sietett a
nemrég-járt vizen át visszafelé szaporán,
ám ekkor, noha éji sötétség hullt a terepre,
megsejtette, hogy ott rejtekezik seregem.
Harcra vezette hadát tüstént, csatarendbe terelve,
kürtök, durva dobok hangja rivallt, dübögött.
Egymásnak zúdult a dühös két fél kopiákkal:
pusztul minden, a föld vériszaposra puhul.

Háromszor fordult a szerencse: előre a félhold
háromszor tört, és annyiszor is menekült.
Majd miután a kelő nap az érc-vértekre sugárzott,
végképp megbomlott, s visszavonult a pogány.
Sok vérzett el a parton, még több fúlt a folyóba,
egy részük szomorú láncot emelt a kezén.
Ő, Ali megsebesülten túloldalt kievickélt,
mindent elvettünk tőle, mit összerabolt.
Mégse maradt békén a bolond, noha jól kiporoltuk,
szégyene, hogy felsült, harcra tüzelte megint.
Átkel hát ismét újjá-tákolt seregével,
s ismét visszaszökik csúf vereségek után.
Ekkor – mert úgy tűnt, csak enyéim védeni: önzés,
és ki nem aknázni jobban a pillanatot –,
bátor kedvvel az ellenség mezejére nyomultam:
Gyász követett, Iszonyat vitte előttem a hírt.

Most még – hisz te tudod – nincs nemzet a földön olyan,
kit

árva ügyünk mellé vonna a lelkesedés.
Gallia alszik. Ibéria? Nem fontos neki Krisztus.
Anglia pártharcban vesztí sovány erejét.
Elvetemült Germánia meg csak ülésezik egyre,
ad-vesz Itália, és pénzügyeket bonyolít.
Senkit sem bánt gondunk, legfőljebb ha Velencét,
őt szerződéses jog köti össze velünk.
Hallottuk, hogy igen komolyan gyűrködik a harcra,
karcsú gályáit rengeti máris a hab.
Mennyire más a mi sorsunk, mint azoké: mi közömbös
lenni nem óhajtunk, s persze nem is lehetünk.

Gallia alszik? Ibéria is? Csöppet se csodáljuk:
közvetlen vész nem döngeti még kapujuk.
S hogy mernénk álmodni az angol támogatásról?
Messzire vannak, sőt tenger is áll közibénk.
Még soha nem pártolt Germánia minket, azonban
mindig készséggel szegte meg esküszavát.
Benneteket mellénk állít azonos veszedelmünk
és a szívünk mélyén gyúlt viszonos szeretet.
Nem kétséges: Itália több maga, mint azok együtt:
oly sok benne a nép, s annyi derék ura van.
Ott a civódó Génua hős ivadéakai, ott a
toszkan föld szabad és nagyhirű városai,
ott a velenceiek – vetekednek a rómaiakkal –,
tőlük futnak szét mindenüvé a hajók,
ott él ősi Tarentum kormányzó fejedelme,
sarja nagy Alfonznak, büszke királyi utód.
Ott van atyánk, Pius is, nincs nála nagyobb hatalom,
nincs

jobb főpap: Róma és a világ eleje.
Ott, aki békességben trónol, Ferrara, rajtad,
és aki kardot fog, Mantua, érdekéért.
És még sok-sok más kitűnőség, ámde az összes
közt legjobb nevűek mégis a Sforza-fiak.
S pénz is akad Latiumban, másutt nincs sehol ennyi:
még együtt sem ilyen gazdag az emberi nem.
Rontsunk hát a szorongó ellenségre serényen:
meghálálja, tudom, bőven a Föld meg az Ég.
Túl örök élet vár ránk s boldogság, sose múló,
itt lent megbecsülés, dús evilági javak.
Persze, akárhogy lesz: kicsi vagy nagy támogatás, mi
nem hagyjuk cserben drága hazánk s a hitünk.

Az árvíz

(Részletek)

Ekkora zápor ugyan mit akarhat a terhes egekből?

Ó, mire készül e sok fergeteges zivatar?

Honnan e bő viz a felhőkben, felhők a magasban?

Volt-e a Dél szele már ennyire bőszejű?

Máskor ivott-e ilyen habzsolva a tarka szivárvány?

Vagy tán rejtekuton szállt föl a tengeri hab?

Gyakran emelt a tüzes nap forró fénysugarával
párázó levegőt innen a csillagokig,

s nem bírván megemészteni mind, elszórta a terhét
szerte a földön mint szálás, erőtlen esőt.

Ám nem semmi okok szülnek nagy dolgokat, és nem
szürkén-köznapiból kelnek a ritka csodák:

a Föld-sark dühe ez, bosszúja az égi lakóknak,
csillag, szélvihar és áradat összefogott.

Ó, nem is egy évet gyászol csak a gazda! A termés
vesztével vele vész már a jövői vetés.

Szenyes a néhány rothadt fűrt a csupasz venyigéken,
s szétcsorgatva borát pattan a gyöngye bogyó.

Állat sincs sehol, és a zsufolt sok város ezernyi
népét éhinség várja, hab önti körül.

Míg itt jajgatok, új iszonyat támad: kidagadnak,
s bőgve elárasztják partjuk a nagy folyamok.

Megtöltik legelőször a völgyeket és a lapályos
tájakat, aztán túlnőnek a dombokon is.

Már a rengeteg erdőknek csak a csúcsai állnak
szárazon, és szilajul verdesi zöldjük az ár.

Fölmenekült a magas pontokra a vad s a madár, de
talpuk alá csap a hab, hajtja, riasztja tovább.
Hal megy az emlősök vackába, a szablya-fogú kan
barlangjába sötét tinhal uszik nehezen.
Körbe tekergő kígyó nyugszik a zugban, ahol még
nem régen bundás, nagyfülü nyúl remegett.
Rák ül a rókaverembe; hol eddig a szárnyasok éltek,
s költöttek, most ott tojnak a vízi lakók.
Ez mind semmi! De sorsa miatt vacogó sereg embert
nyájjal, akollal visz messze a nedves özőn.
Kis falu volt? mocsaras táj most, a hegyekbe bolyongó
pórok a mélybe merült bérc tetejét keresik.

Istenek Atyja, ki roppant tagjain általömlöttél,
és e világot tűz-életerőd eteti,
aki saját képed mására faragta a lelket,
s arcunk a rokon ég boltja felé emeled,
nem kordáztad-e egykor a földet a rend erejével,
már amikor formát vett föl a zagyva Kaosz,
hogy ne zavarja a hőt a hideg, sem a száraz a nedvest,
s boldog mérséklet védje a dolgaidat?
Annyira nincs most föld és tűz, hogy a félelem aggaszt:
elvész minden elem, és csak a víz maga lesz.
Hát nem ígérted meg hajdan szigorú fogadással:
vízözön addig nem veszi tiédet el,
míg csak a felhőket megfesti színes vonalával
Juno istennő útja, a félköríves?
Gondolj erre, ki nem játszottál még a szavaddal,
s mint ahogy emlékszünk, tartsd be ígéreteid.
Mert ha tudod, hogy a Végzet vas törvénye köt, és a
három Párka rideg rendje fölött visz utad,

ó, hogy bírod a régen elöntött földeket ismét
s ennyire bántani, ó, mért cseleksz tilosat?
Hogyha meg itt van a vég, az egekből sújtsd le a
hármast,
Vulkán-verte szigonyt, sújtsd le reánk temagad.
Vess a vizes vésznek gátat, zárd vissza Austert
barlangjába, s a trák szél lehe járja legünk.
S Neptun – szánva az embert – fújjon már a haboknak
hátrálót egyszer tritoni kürtjeivel.
Ámde mit ér a könnyörgés? Elviszi ezt is a sodró
hullám, mint ahogyan más egyebet tova visz.
Majdnem a csillagokig tör a víz, oly nagyra dagad már,
semmi sem áll ki, csupán fönt a hegyek teteje.
Egybefeszülnek a felhők és a folyók, hogy a zápor
esni se bír: köztük akkora hely se marad.
Nos hát, rajta, hugocskám, fussunk gyorsan Olimposz
felhőn túl nyomuló isteni bérceire,
vagy, míg van szabad út, parnasszusi Cirrha hegyére,
ez magasabb annál, hogysem elöntse az ár.
Földanya csontjait, a köveket mögibém vetem ott én,
s feltámasztom majd ezzel a férfinemet.
Te kavicsot markolsz föl, s éppúgy hátradobálod,
ez meg a nők seregét hozza a földre megint.
Új Deukalion így leszek én, új Pyrrha te, és így
kél majd magvunkból újra e lenti világ.

Dicsőítő ének a veronai Guarinóhoz

(Részletek)

Még alig értél partra, alig nyílt égi parancsra
iskola-ajtód, s híred máris Itália-szerte
százszorosan visszhangozták az iskola-házak.
Azt, hogy jött egy ember, Pallasz iker-tudományát
egymaga bírja, s a szomjast kétszeresen megítatja.
Futnak a kétágú forrás édes vize mellé.
Szűkek a tág tantermek már a diákseregeknek.
Ámulnak, ha akár latinul szólalsz meg, akár az
ősi görög nyelven fogsz újabb fejtegetésbe.
Ámulnak, hogy olyan sok bölcs szerző ezer éve
rejtőző értelmét végre kibontod a ködből,
s régi tanítóik nem restellik kinevetni.
Egyetlen szó sem vész el: gyors toll valamennyit
írja, s a kései kor számára vigyázva megőrzi.
Mint amikor lelegette a nyáj mindenhol a rétet,
s csonttá sorvadván a nehéz télben, kimerülten
bágyad az éhes jószág, ám ha fölenged a zord fagy,
és a zefír végigfúj lágyan a hűlt legelőkön,
gyorsan előtör a téli karám állatja, s az első
friss hajtásokat, ott, ahol éri, tarolja falánkan,
vagy ha a napban fürdő völgy síksága a zsenge
pázsittal csalogatja, csapatban ront oda, föl nem
tartóztatja erő, örvend a vidám kikeletnek,
(s kedvre deríti a ritkaszavú pásztort is a látvány):

Így tör a sok tanuló éhes vággyal küszöbödhöz,
részt óhajtva az új és fejlettebb tudományból.

Néha marad néhány perceskéd arra, hogy olvass,
ünnepnap vagy a nagy szünidőben, míg a diákhad
messze kirajzik az árva határba, midőn aratáskor
nap süti, vagy ha szüretkor must ragacsozza a száját;
s írsz valamit, vagy fordítsz, hasznos dolgot a köznek,
melynek révén emlékszik majd rád az utókor;
vagy ha tavaszkor a vének sütkérezve csevegnek,
s téli szomorkában, mikor itt van a Bak hava, és más
bóbiskolgat, lám, te, szobád mélyébe vonulva
körmöd rágod, esetleg ritmust versz ki, s a hósín
lapra sötét tintával lassacska szöveget rószt.
Így aztán, noha gondok roppant súlyai zúztak,
több hagyatéka maradt elmédnek, mint azokénak,
kik békés árnyékban ráérősen időztek.

Szathmáry György pécsi püspök dicsérete

(Részletek)

Állnak földjeiden roppant paloták seregestül,
mintha az égboltig, nyúlnak oromhegyeik.
Crassus, Licinius, Messala királyi csodáit
szinte fölülmúlják, oly kecsesek, ragyogók.
Bennük még ama hajdan urak régvolt idejéből
szebbnél-szebb szobrok, messzehíres remekek.
S képek, amikről arcok, más dolgok sora néz le,
ápolván szemed és hódolatot mutatón.

Aztán nem kis öröm számodra, uram, hogy a pompás
város iránt mily nagy szerte a megbecsülés;
Öttemplomnak hívják, Quinqueecclesiaenek,
furcsa! talán, mert öt temploma van, gyönyörű
vagy mert István, országunk trónján a legelső,
ő, aki már Krisztus hű követője vala,
jamborságtól hajtva hazánk földjén örök emlék-
műveket óhajtván hagyni utódaira:
elvállalta öt új templom költségei terhét,
s itt ez a sorrendben épp ötödik helyen állt.
Környékén épült egy gazdag város utána,
s erre is éppúgy átment az „öt” elnevezés.

Nyelvében csak alig van e város alább Latiumnál,
mert a latin régtől otthonosan lakik itt.
És mint Ciliciát a híres Tarsus tudománya
megnemesíti, mivel rásugarazza a fényt,
vagy mint Sándor városa Múzsákat meg Apollót
adva Egyiptomnak ad neki tiszteletet:
éppúgy római szólásával Pannoniát is
Quinqueecclesiae napja ragyogja be most.

Itt szoktak játszódni a Múzsák, s édes ajakkal
zengeni itt szokták isteni énekeik,
ők, akiket Janus püspök hívott, ez a költők
dísze, olasz földről erre a tájra, közénk.

Siralmas ének a török iga alatt sínylődő Pécs városáról

Pécs ősi városa,
egykor csodák hona,
tejjel-mézzel folyó,
Kánaánt másoló,
kétségtelen.

Harmatot reá az Ég maga szórt,
zsíros-jó földekben túlsága volt.
Boldogságos haza,
ékesség halmaza,
Istennek zsámolya rég.
Ó, vajha ma is az lehetne még!

Akárki meghányja,
könnyecskén belátja:
Gráciák tanyája
állt itt hajdanába,
igen-bizony!

Borágas dombhátak köröskörül,
termékeny rét, szántó mindenfelül.
Ötlött bár csak észbe,

csak bár vágy idézte,
óhajtás igézte rég:
való lett azonnal – ma: semmiképp.

Város, gazdag virány,
gabnával drága táj.
Apollót e helyre
vonzotta a kedve,
itt laknia.

Magyarhon Athénja, az volt e föld,
hányféle művészet virága költ!
Itt írók, tudósok,
versenyt alkotó sok
elme forgolódott.
Akarnák, se tudnák megtenni ma.

Fölöttébb kellemes,
város, te érdeemes,
házakkal nagyszerű,
nincsen szóm rája hű
elmondani.

Ehelyütt templomok dísz-sora állt,
bástyák és őrtornyok tömbje kivált.
Mint Édent irigyelt,
ki ide seregelt,
hasznát sose lelt még.
Haj, de most nem úgy van, ahogyan rég!

Balzsammal tölt leged,
csábító küllemed,
dícsérni illően,
méltatni kellően
ma sem tudom.

Völgyeid ölében kristály-vizek,
lankáid lobogva zöldellenek,
szomj-oltó italod,
súlyos-erős borod
kínálod, mutatod még:
nem csorrant jobb nála akkor se, rég.

Hát egyéb mi maradt?
Nem lelsz, csak romokat.
Árva lett e város,
hullt a porba már most
mind az egész.

Nincs, amit megnézni kívánatos,
nincs, amit hallgatni ajánlatos.
Édent említenék,
kuncorgást keltenék:
mi nagy volt valaha rég,
silány és szánandó immár a kép.

Muzsika asszony

Öröm e földön nemesebb,
nem is tudom, más mi lehet,
mint amit az ének szerez,
az édességes, zengzetes.
Hol társas ének szólal, ott
a rosszkedvnek már „Jónapot!”;
viszály, irigység, gyűlölet,
harag és kín onnét mehet;
fukarság, gond, egyéb teher
s a bánat rajban lebben el.
Mindenki lelkére kötöm,
hogy nem bűn az ilyen öröm,
sőt Isten éppen kedveli,
mert a világ örömei
az ördög művét tördösik,
a bűsz öldöklést öldösik,
Dávid király a példa rá:
Sault kordázta ő soká
– játszván a hárfán édesen –,
hogy ne gyilkolna vétkesen.
Ád csendes szívet, hajlamot
égi, igaz szót hallanod.
Elizeus ezt tudta rég:
hárfák nyiták meg szellemét.

A legszebb évszakom, mikor
ahány madárka, mind dalol,
ég és föld ezzel van tele,
szép ének csendül százfele.
Főként a kedves csalogány,
az vidít csak föl igazán,
bájos dalát ha zengeti,
nem-szűnő hála illeti.
De még inkább a jó Urat,
ki alkotá e madarat:
legyen dalosok elseje,
muzsikásoknak mestere.
Folyvást az Úrnak zeng, szökell,
dicsérni sose fárad el.
Az én dalom is tisztelet,
dics Néki s örök köszönet.

XVII-XIX.
SZÁZAD

A csillagokhoz

Ti fények, kikkel itt nem telhetik szemem be,
fáklyák, kiktől az éj megfut s a fellegek,
gyémántként villogók, nem-lankadó tüzek,
virágok, a nagy ég rónáin díszelve;

örök, kiknek az Úr, világunkat teremtvé,
a Bölcsesség maga talált csak jó nevet,
ő ismer igazán, ő mért meg bennetek.
(Vak halandók! merész hevünk mire mehetne!)

Derűm bástyái, ti! ó, hány szép éjszakát
merengtem, rajtatok csüngvén, virrasztva át?
E kor heroldjai! mikor lesz részem abban,

hogyan kiktől itt sehol meg nem feledkezem,
és kiktől lánggra gyúlt szívem és szellemem,
más gondtól mentesen nézhetlek majd alattam?

DAVID SCHIRMER

Az ajtót nyitó kökörcsin

Leszállt az est, a csöndes.
És már indultam is, indultam, mint
szerelmes,
hozzá, az én Kökörcsinemhez.
Kopogtam ott.
Ajtó tárult legott.
Jobbja a fényt emelte fel,
balja orcáját fedte el.
Aranylón lángoló gyertyái menten
sebet vágtak mélyen szivemben.
Hol is voltam? Szemembe nyílt a távol?
Nem volna már könnyű felelnem.
Mégis, ki fényt emelt előttem,
Vénusz maga volt, az időtlen,
ő volt esthajnal-csillagával.

Kis és Nagy

KIS Az urak! Hej, mit meg nem esznek!
Madárfészket; à 10 arany!

NAGY Mit? Fészket? Hallottam magam:
országot, népet is bevesznek.

KIS Lehet, lehet, kedves komám!
A fészeknél kezdik talán.

JOHANN WOLFGANG GOETHE

Ecset és toll

Nagy dolog szándéka benned?
Páros jóbarát vezet:
Toll segít majd szellemednek
És szemednek az ecset.

A műbarát monológja

Az izzó Természet, melyet
Látsz, mit segít neked,
S a Művészet világa is
Körötted mit segít,
Ha buzgó alkotóerő
Lelkedben nem lobog,
S nem készül ujjaid hegyén
Szintúgy teremteni?

Rajzaimhoz

Szerelmes szemmel néztem a világra,
Dajkált közös kéj elragadtatása,
Oly illatos volt, friss, oly éltető
Bozót és erdő, ár és sziklakő!
De nagyzóló vágy, csácsogás gyakorta
Rántott irónt és ecsetet a porba.
S egy-egy merész próbálkozás mi lett?
Hozott a legjobb szándék félsikert.

De ifjak, kik nem féltek már, ami
Kimondhatatlan volt, kimondani,
Az értelmet, melyen botolt a kéz,
S mit boldogan feledt a gyöngye ész,
Ti, amit én s ti elvettetek,
Művészekül többé nem rejtitek.
S ez úgy van, mint a levél a vadonban:
Kibomlik, zöldül, elhervad, s lepottyan.

Mondás

Jövünk – s új házat építünk ide.
Megyünk – és más örökbe kapja.
Ez ismét önképére szabja,
S nem végzi senki be.

Faust

(A Tragédia második részéből)

ELSŐ FELVONÁS

(Részletek)

ÜNNEPMESTER

Magadról is kell egy s mást vallanod.

KOCSIHAJTÓ FIÚ

A tékozlás, a költészet vagyok,
Költő, ki akkor ér a célba,
Ha legféltettebb kincse préda.
Mint Plutus, én is végtelen
Nagy gazdagsággal kérkedem,
A fény vagyok, ha ő mulat,
Én azt adom, mit ő nem ad.

ÜNNEPMESTER

Nyelved derékul forgatod,
De lássuk a gyakorlatot.

KOCSIHAJTÓ FIÚ

Egyet csettintek s íme, lám csak:
Kocsim köré dús fénysugár csap.
Itt hirtelen egy gyöngysor ragyog,
(*Folyton csettintget körös-körül*)
Aranycsat s fülbevaló amott,
Fésű meg násfa, mind remek,
Gyűrűkben pompás ékkövek,
Olykor lángocskát is szitok,
S várom, lesem, tüzet ki fog.

ÜNNEPMESTER

A jó nép, lám, hogy gyűjti, marja!
Az osztót szinte elsodorja.
Az csettint, s mint álomvarázs,
Zuhog a kincs, van kapkodás.
De újabb fortélyt venni észre:
Foghatja mégúgy bárki kézbe,
Zsákmányával nem sokra megy,
A szép ajándék ellebeg.
A szétpergő gyöngysor helyén
Bogár nyüzsög a tenyerén,
Lesöpri a boldogtalan,
Fejénél dong, kering a raj.
Ha kincsnek hitte szerzeményét,
Szorongat gyarló lepkefélét.
A kópé mily hűhót csapott,
S arany helyett csak fényt adott!

KOCSIHAJTÓ FIÚ

Habár maszkákat jól be tudsz mutatni,
Nem udvaroncok dolga felkutatni
A héj mögött a lényeket;
Ilyet csak látóbb szem tehet.
De mert cívódni semmi kedvem,
Téged kérdezlek, jó király, ügyemben.
(*Plutushoz fordul*)
E szél-mátkája szekeret
Nem köszönhetem-e neked?
Nem hajtok-e, mint szód igazgat?
Nem itt vagyok-e, hol akartad?
S vajon nem tudtam szárnyra kelni,
S pálmát a te számodra nyerni?

Kiálltam érted a porondra,
– Hozzám pártolt a győzelem;
S nem ügyességem és kezem
Kötött-e zöld babérdísz homlokodra?

PLUTUS

Ha szükséges bizonygatásba fognom,
Lelkemből lelkeztél, nyíltan kimondom.
Kezemre jársz minduntalan,
És gazdagabb vagy, mint magam.
Többre tartom – és ez a hálám –
A zöld gallyat a legszebb koronámnál.
Igaz szót mondok mindeneknek:
Édes fiam, kedvem telik tebenned.

KOCSIHAJTÓ FIÚ (*a tömeghez*)

Ímé, a legszebb kincseket
Elszórtam rendre köztetek.
Olyik fejen ragyogva ráng
Az én kezem gyújtotta láng.
Cikázik erről arra, itt
Megáll, onnét továbbbszökik.
Csak néha vet nagyobb lobot,
S rövid, gyors fénnel ellobog.
Majd máskor – meg se látja szem –
Búsan kiégve elpihen.

MÁSODIK FELVONÁS

(Részletek)

KLASSZIKUS BOSZORKÁNYSZOMBAT

Pharsaliai mezők. Sötétség

ERICHTHO

Borús Erichtho én, miként már annyiszor,
E rémes éji ünnepségre jöttem el;
Nem oly riasztóan, miként a szertelen
Költők túlzása rágalmaz... Nem tud határt
Náluk se dícséret, se gáncs... A messzi völgy
Szürkellő sátrak árnyától fakul megint;
Idézi azt a gonddal, szörnnyel terhes éjt.
Már hányszor ismétlődött! S ismétlődik is
Örökre még... Hatalmat senki át nem ad
Másnak, ha azt erővel megszerezte és
Erővel tartja is. Ki a saját szíven
Nem úr, az boldogan kormányozná kevély
Önkénnyel a szomszédai szándékait...
De itt a harc komoly példát szolgáltatott:
Erőszakosabbal hogy ví erőszakos,
A szabadság virágfüzére mint szakad,
Zsarnok-fejet miként övez merev babér.
A múlt nagyságot itt idézte Pompeius;
Ott leste volt Ceasar a mérleg-billenést!
Megmérköztek. Ki nyert, mindenki tudja jól.
Rőt lángok, izzó őrtüzek piroslanak,
Kiömlött vér visszfényét szórja szét a föld,
S a ritka éji tündöklés varázsa a

Hellén mondák hadát csábítja egybe itt.
Az őrtüzek körül az ókor rengeteg
Mesés alakja kóvályog vagy üldögél...
A Hold, bár csonkán, mégis ékes-villogón
Emelkedik, szelid fényt hintve; már sehol
A képzelt sátrak, kékes lánggal ég a tűz.
De mily nem-várt hullócsillag gyullad fölém?
Fénylik s fénnel borít egy testszerű golyót.
Életszagot sejdíték. Nem lesz jó, ha én
– Élőkre ártalmas – hozzá közel megyek.
Rossz hírem költené, s ez nem hasznos nekem.
Leszállni készül. Én meg bölcsen távozom!
(Elmegy)

Peneios, folyóvizekkel és nimfákkal körülvéve

PENEIOS

Nádi zsongás, ébredézzél!
Suttogj, sás, te lenge testvér,
Szisszenj, karcsú fűzbokorka,
Zizzenj, rezgőnyárfa lombja,
Most, hogy álmom megszakadt! –
Lég ijesztő rezzenése,
Ég-föld titkos reszketése
Úzte el nyugalmat.

FAUST (*a folyóhoz lépve*)

Jól hallok? Fülemben mintha
Emberhang verődne, itt a
Partszél sűrű fája-bokra
Kócos lombján áthatolva.

Vagy talán habok csacsognak?
Tréfás szellőcskék susognak?

NIMFÁK (*Fausthoz*)

Mit tudsz okosabbat?
Dőlj itt le a zöldben!
A hűsön erő kél
Testedben, a törtben;
Élvezd a nyugalmat,
Mely egyre kerül,
Susogva, csobogva
Játszunk mi körül.

FAUST

Ébren vagyok! De ó, maradj csak,
Temérdek párjanincs alakzat,
Akit élmévetít szemem!
Mily nagyszerű csodákat érzek!
Álmok talán? Emlékezések?
Egyszer már játszottak velem.
Lám, sűrű bokrok ringatóznak,
A hűsön csermelyek lopóznak,
Nem zúgnak, halkán csergenek;
Száz forrás szökken innen-onnan,
S kristályos-tisztán egybecsobban.
Formál sekély fürdőhelyet.
Egészséges, friss női bájak
Tükrözve, kettősen kínálnak
A szemnek boldog ámulást!
S gázolva gyáván, úszva bátran
A lányserég vízi csatákban
Csap féktelen sikongatást.
E látvánnyal be kéne telnem,

El kéne rajta éldelegnem,
De vágyam egyre űz tovább.
S éles szemem csak azt kutatja,
Mely a királyasszonyt takarja,
A dús lombok zöld sátorát.

Mily csodás! Az öblök egy-egy
Hattyút is előterelnek,
Tisztán és fenségesen,
Inganak, lágyan lebegve,
Ám büszkén, öntetszelegve:
Fejük mozdul kényesen! –
Egyikük meg bizonyára
Rátartibb mint valahánya,
Áttör köztük hirtelen;
Borzolódik tollazatja,
S hullámot hullámra csapva
A szent rejteknél terem. –
A többi úszkál körbe-körbe,
Tollasimán és tündökölve,
Majd vívni kezd élénk csatát,
Hogy a sok félénk lány felejtse
Úrnőjét, és sietve mentse
Inkább a vész elől magát.

LÁMIÁK (*Mefisztót maguk után csalják*)

Szedjük a lábunk!
Egyre tovább csak.
S majd ha a láb áll,
Járhat a száj már!

Szórakozásnak
Csaljuk utánunk
Vén gonoszát, hogy
Hadd vezekeljen.
Térde-meredten
Koszrog a földön,
Rogyva, de jön, jön,
Lépte akad,
Merre mi, lányok,
Arra halad.

MEFISZTÓ (*megállva*)

Bitang ügy! Málé férfifajta!
A nő már Éva óta csalja!
A vénség megjön – Ám az ész?
Nem volt elég a kergülés?

Tudjuk, silány a nőnem voltaképp:
Kendőzött arc és jólfűzött derék.
Lényükből az egészséges hiányzik,
Elmállanak markunkban porcikáik.
Tudjuk, látjuk, sőt fogva-fogjuk,
És mégis: e dögök füttyére ropjuk.

LÁMIÁK (*megpihenve*)

Állj! Hogy töpreng, s mily tétova!
Elé gyorsan, ne szökhessen tova!

MEFISZTÓ (*odébb kocogva*)

Gyerünk! Ily kétségekkel ölnöd
Magad bolondság volna; hisz
Ki az ördög maradna ördög,
Ha nem volna boszorka is?

HARMADIK FELVONÁS

(Részletek)

Heléna hazaérkezik Spártába

HELÉNA

Az annyit gáncsolt és csodált Heléna, én
A partszélről jövök, hová most ért hajónk;
Még szédülök, megforgatott a nyugtalan
Hab, mely a fríg lapályról torlódó, magos
Tajtékain Poseidon szent kegyelme és
Euros hatalma által elhozott honi
Öblökbe. Ott lent örvend legjobb hősei
Között a visszatértének Menelaos.
Fogadj tehát jószívvel engem, nagyszerű
Ház, melyet jó atyám, Tyndareos emelt
Pallas dombjánál, hogy trónjára visszaült,
S melyet, míg nőttem játszva víg testvéreim,
Clytaemnestra meg Castor és Pollux között,
Egész Spártában legszebbé díszítettett.
Légy üdvöz, kettős szárnnyal nyíló érckapu!
Vendéghívó ívedben tündökölt elém
Menelaos, király, ki – drága vőlegény –
Engem szemelt ki annyi sok leány közül.
Tárulj föl újra, hogy – hűséges hitvese –
A király sürgető parancsát megtegyem.
Eresszetek be! S hadd rekedjen kint, amit
Körémviharzott eddig végzetem. Hiszen,
Mióta elhagytam volt egykor gondtalan
E küszöböt, s indultam szent kötés szerint
Cythere oltárához, s elrabolt a fríg

Lator, történt azóta egy s más, amit a
Nép szívesen mesél, csak az, kiről a szó
Mesévé duzzadt, az nem hall szívesen.

KAR

Ne vesd meg, ó, te isteni nő,
Hogy a legnagyobb jó részese vagy!
Az értékek koronája tiéd:
A szépség híre, e ritka vagy.
A hőst ugyan megelőzi neve,
S ő büszke ezért;
De a legkeményebb férfinyak is
Meghajlik a győztes bájak előtt.

PANTHALIS (*mint karvezetőnő*)

Hagyjátok az ének örömbeszegte útjait,
S tekintetek a tárt ajtószárnyak felé!
Mit látok, jó nővéreim? Nem asszonyunk
Jön vissza máris? Oly hevesek lépteit!
Mi történt, nagy királyné, mily iszonytatót
Láttál a csarnokokban üdvözlést hozó
Szolgálóid helyett? Hiába titkolod:
Riadt ellenszenv arcodon, s nemes harag
Vé rajta a megdöbbenéssel vad csatát.

HELÉNA (*aki az ajtószárnyakat nyitva hagyta,
megrendülten*)

Zeus lányára nem hat szokásos félelem,
S rémkéz lány érintését észre sem veszi;
A borzadály azonban, mely miként hegyek
Tűztorkából a lángfelhő, sokféleképp
Kisompolyog még az őскеzdet hajdani

Éjéből, rettentő a hősi szívnek is.
Oly búsnak rendelték az alvilágiak
Visszatérésem a szülői házba, hogy
Kitessékelt vendégként inkább mondanék
Búcsút a rég óhajtott s annyit koptatott
Küszöbnek. Ó, de mégse! Napfény hull reám,
Hatalmak, bárkik is, nem űzhettek tovább!
A szent szolgálat a gondom; a házi tűzhelyen
Tisztult parázs köszöntse asszonyát s urát.

KARVEZETŐNŐ

Nemes nő, hű szolgálóid, mi s hódoló
Segítőid kérünk, beszéld el, hogy mi ért.

HELÉNA

Mit én láttam, ti is láthatjátok, hacsak
Nem nyelte légyen vissza máris magzatát
Az ősi éjjel mélységes varázsöle.
De tájékozatlak felőle szóban is:
Midőn beléptem a királyi ház komoly
Belső-termébe ünnepélyesen, közel
Teendőim latolva, meglepett a csönd.
Nem hallottam serény járó-kelők zaját,
Nem láttam sürgeteg szorgoskodást,
És szolgáló vagy sáfárnő se jött, habár
Máskor minden betévedőt köszöntenek.
Midőn azonban a tűzhely felé megyek,
Hát látom, egy testes nőféle gubbad a
Kihunyt parázs mellett elburkolózva, nem
Alvónak, inkább töprengőnek vélhető.
Parancsszóval munkára rendelem, talán
A sáfárnő az, kit tisztébe még uram
Gondoskodása tett – ilyesmit forgatok;

Ő meg görbedve, mozdulatlan ül tovább,
S hogy sürgetem, lendíti végre jobb kezét,
Mintegy, hogy a tüzhelyet s termet hagyjam el.
Megfordulok haraggal, gyorsan indulok
A lépcsőhöz, melyek fölött pompázik az
Ágyasház és nem messze a kincses-szoba;
Hanem fölugrik most a szörny is és élém-
Szökik tiltón, így látni csak, mily ösztövé
Karó, mily gödrös, vérekes tekintetű,
Riasztó fajzat; megzavar lelket, szemet.
De hisz hiába mondom: úgylis képtelen
A szó formákat élővé teremteni.
Ám itt van ő: Kimerészkedik a fényre is!
Míg a király nem jó, az úr itt én vagyok.
Az éj-szülötte szörnyeket a szépségbarát
Phoebus odvukba úzi vagy megfékezi.

*Phorcyas megjelenik a küszöbön az ajtófélfák
között*

KAR

Mily sokat értem meg, noha ifjan
Lengik a fürtök még körül arcom!
Mennyi ijesztőt láttam: üvöltő
Harci nyomort, s hogy éjbe zuhant
Ilion.

Dúlva-csatázók körbehomályló
Porviharán át istenek éles
Hangja rivalgott, és a Viszály érc-
Szói rikogtak szerte a zord
Várfalig.

Haj! még álltak a trójai
Bástyák, ámde a házakat
Már faldosta a lángözön,
S ömlött szerte körös-körül
Át az éji városon
Önszele forgatagában.

Láttam, míg menekültem, a
Füstön, a nyelves lángokon
Át ádáz-dühös istenek
Jöttek-mentek – ijesztő
Óriások – tűzvörös,
Rettentő gomolyagban.

Láttam? Vagy csak borzadály-
Dúlta lelkem szülte e rém-
Képeket, arra felelni nem
Tudnék, ám, hogy e szörnyet itt
Most a szememmel észlelem,
Nem kételkedem abban;
Megtapogathatnám, ha nem
Lökné vissza a félsz kezem
Förtelmes közeléből.

Phorcys a nemződ?
Erre a fajra
Fajzol. A lányai
Közt melyik is vagy?
Tán amaz ősz hajjal szülött
S egyetlen szemet és fogat
Váltakozva hordozó
Graiák egyike jött el?

Mersz-e, te undok,
Párban a széppel
Kényes Phoebus elé,
Mersz-e kiállni?
Lépj oda mégiscsak, hisz ő a
Rútra nem is tekint, ahogy
Szent szemével még soha
Meg nem látta az árnyat.

Haj! Csak földi halandókat,
Minket kénytet a bús balsors:
Tűrni szemünkben a kint, melyet
Most ez a szörny okoz itt, ez az ősbaj a
Szépség híveinek, nekünk.

Hát ha szembeszegülsz, pimasz,
Hallj akkor fene szitkokat
S ócsárlást, mely az isteni-
Kéz-formáltjai boldogok átkozó
Szájából kavarog feléd.

HELÉNA (*Fausthoz*)

Beszélni óhajtok veled, de jöjj,
Lépj föl mellém! E gazdátlan hely itt
Urára vár, hogy támaszom legyen.

FAUST

Előbb még hadd fogadjak térdemen
Hűséget, fényes úrnőm, és kezed,
Amely melléd emelt, illesse csókom.
Tégy társuralkodóvá ismeretlen
Határú országodban, nyerj velem
Rajongót, szolgát, testőrt egy személyben!

HELÉNA

Csodák csodáit látom, hallom én.
Ámuldozom, s ezer kérdés feszít.
Mondd, mért csengett a szó e férfiú
Aján oly furcsán, furcsán s kedvesen?
A hangok szinte egymáshoz simultak,
S mihelyt az egyik szó fülembe bújt, a
Másik szerelmes párjaként követte.

FAUST

Ha már népünk beszéde így megejt,
Ó, mily varázssal lesz reád a fül
S a szív mélyét bezsongó éneke?
De legjobb, hogyha mindjárt kezdjük is:
A szóra-szó csábítja majd ki azt.

HELÉNA

S ily szépen én hogyan beszélhetek?

FAUST

Könnyű: a szív mozgassa nyelvedet!
Ha vággyal csordulásig megtelünk,
Körülfürkészhünk –

HELÉNA

Ki lobog velünk?

FAUST

Jövőbe, múltba nem tekint a szem
Boldogságunk –

HELÉNA

Csupán a szép jelen.

FAUST

Több ez mindennél: zálog, kincs, vagyon;
A szentesítést hozzá? –

HELÉNA

Én adom.

FAUST

Miket kezemből rendre kaptak
– Egy-egy termékeny föld-darab –
Nagyok s dicsők; induljanak csak!
Népem középütt, itt marad.

S megvédenek majd lelkesedve
Téged, habtánc-gyűrűbe vett,
S Európa hegycsücskéhez dombok enyhe
Láncával hozzánőtt majdnem-sziget.

E folyton napsütötte ország
Szerencséltesse népeit,
Eztán úrnőm intézi sorsát,
Kit látott már e szép hely itt,

Hogy – Eurotas nádja zsongott –
Kitört burkából fényesen,
És káprázó vakságba romlott
Szülői és testvéri szem.

E tájnak nincs főbb gondja nálad,
Neked nyit szép virágot; ó,
A legjobban szeresd hazádat,
Habár tiéd a földgolyó.

S holott a bérc-hát csipkézett gerincét
Sűrűn verik hús napsugár-nyilak,
A szirtekről kedves zöld is tekint szét,
S jut a falánk kecskének gyér falat.

Forrás szökell, patak zúdul patakba,
S már lanka, völgy-zug, rét zölden virul,
A síkot száz domb összevissza szabja,
S elnyúlva itt-ott gyapjas nyáj vonul.

Külön-külön, lassan, vigyázva jár a
Szarvas barom a meredélyeken,
De kész tanyát talál ott mindahánya:
Száz barlang boltozódik rendre fenn.

Ott Pán az ör, s életnimfák lakoznak
Cserjés oduk nedves-friss rejtekén,
Zsúfolt törzsek magasba vágyakoznak,
Hajtás sudárizik fönn a fák hegyén.

Óserdőség! A tölgy büszkén mered fel,
Szeszély cikcakkoz rajta ág-bogat,
Szelid juhar, telítve drága nedvvel,
Karcsún ragyog, s terhével játszogat.

S anyásan buggyan csöndes árny-zugolyban
Langy tej, kisednek s báránynak való;
A síkon nőtt gyümölcs sincs messze onnan,
S a vájt fatörzs jó méztől csorranó.

Örök jókedv ütött tanyát itt,
A száj, az arc derűt lobog,
Saját helyén nem ismer lény halált itt,
Erősek, épek s boldogok.

S így izmosul homálytalan napokban
Nemzővé a szelid gyerek.
Álmélkodunk, örök rejtély azonban,
Hogy istenek vagy emberek.

Magára legszebb nyájőrző alakját
Apolló így öltötte fel;
Hol a természet munkál, s nem zavarják,
Minden világ ott egybekel.

(Heléna mellé ülve)

Célhoz jutottam hát, célhoz jutottál;
A múlt? ne bolygassuk, mi elfutott!
Érezd, Zeus lágyékából fakadtál,
S az ősvilág valódi otthonod.

Nem várfalak valók körébed!
Örök-frissen kínálja a
Fészket mindkettőnk gyönyörének
A Spártával szomszéd Arkádia.

Csábít e boldog föld? Repüljünk!
Lábad sugárzó sors felé szalad!
Trónunk lugassá lesz, – az üdvünk
Arkádiai, oly szabad!

NEGYEDIK FELVONÁS

(Részletek)

MEFISZTÓ

Történjék hát, amint kívánod!
Hadd halljam végre kerge álmod!

FAUST

Szemem a végtelen tengerre tévedt;
Ott duzzadott, magában tornyosodva,
Majd szétterült s hullámsorokba széledt,
Hogy a lapályos partot ostromolja.
Bosszantott ez, miként az indulat-
Zaklatta vértől gyúlt garázdaság,
Ha fölkelte jogtisztelő, szabad
Lélek gyűlölködő utálatát.
Véletlen volt? Szemembe tündökölt,
Megállt az ár, s medrébe visszadőlt,
Föladta büszke hódításait;
S így játszik újra, ha órája üt.

MEFISZTÓ (*ad spectatores*)

Sok újat ebben nem tapasztalok,
Mindezzel rég-rég tisztában vagyok.

FAUST (*szenvedélyesen folytatja*)

Felénk nyúlik temérdek ronda csápja,
Meddő maga, s meddőség kél nyomába;
És női és árad és zuhog, s a tar
Partszél rossz földcsíkjára dől hamar.
Hullámokat küld lelkes támadásra,
Majd meghátrál, s nem is látszik hatása,
Nincs hát okom rá, hogy kétségbeessem:
Vak tombolás, erő, fékezhetetlen!
Lelkem magán túlnőni itt szeretne,
Ezzel megvívni s győzni is felette.
S van mód reá! – Ömöljék bár vadul,
Minden halom köré lágyan simul;
Árját akárhogyan hömpölygeti,
Kicsiny magaslat büszkén megtöri,
Parányi völgy hatalmasan befalja.
Agyam tervek hosszú sorát agyalta:
Jusson neked a ritka élvezet,
Rekeszd el a parttól a bőszt vizet,
Sáncold a híg mezőt szoros határba,
Nyomd vissza innen messze önmagába.
Végiggondoltam minden részletében,
Ezt vágyom én, és ezt segítsd elérnem.

ÖTÖDIK FELVONÁS

(Részletek)

Éjféli. Négy szürke asszony jelenik meg

ELSŐ

Ínség a nevem.

MÁSODIK

S a Teher vagyok én.

HARMADIK

A Gond a nevem.

NEGYEDIK

S a Baj, az vagyok én.

HÁRMAN

E zárt kapun által aligha megyünk,
Gazdag lakik ott, nincs nála helyünk.

ÍNSÉG

Árnyék leszek én.

TEHER

Magam annyi se még.

BAJ

Finnyása! nem is veti rám a szemét.

GOND

Néktek tilos út ez, akárhova visz.
De a Gond belopódzik a kulcslyukon is.
(*A Gond eltűnik*)

ÍNSÉG

Ősz nénjeim, el, csak el innen, odébb!

TEHER

Én csatlakozom, valamerre te mégy.

BAJ

S ahová ti, a Baj veletek oda száll.

HÁRMAN

Felhő terebélylik a csillagos égen!
Ott messzi, a messzi, a messzi sötétben,
Ott jó a mi vén bátyánk a – Halál.

FAUST (*a palotában*)

Négy jött s csak három távozott,
S nem értettem, miről tanácskozott.
„Baj” – nyítt az egyik ronda száj,
S komor válaszként rá: „Halál.”
Kísértethangon kongott, fátylasan.
Nem küzdöttem szabadba még magam.
Ó, bár a mágiát végképp felejtve,
És bűvigét számon többé nem ejtve,
Mint férfi állhatnék szemközt veled,
Természet, hogy méltán ember legyek.

Az voltam, míg nem tévedtem homályba,
S nem hullt magamra átkom s a világra.
Kísértetektől sűrű most a lég,
És nem kerülhetők ki semmiképp.
Ha ránkderül is egy-egy tiszta nap,
Éjjel hínáros álom fojtogat;
S jókedvre gyújt a réti virulás,
– Madár károg ránk, s azt károgja: „Gyász.”
Babonaság hálózza életünk:
Csak látomást, intést, jelet lesünk.
S riadt magányba hullunk végtire.
Ajtóm csikordul, s nem lép senki be.

(Megrendülve)
Van itt valaki?

GOND

Hisz gondolhatod.

FAUST

S te? Hát ki vagy te?

GOND

Épp csak itt vagyok.

FAUST

Eredj innét!

GOND

Nékem való e hely.

FAUST (*először felingerülve, aztán lecsillapodva, magához*)
Ne ejts ki több varázsigét, ügyelj!

GOND

Hogyha fül nem hall is engem,
Zúgva-zúgok a szivekben;
Úzom más-más szín alatt
Szörnyeteg hatalmamát.
Földön élő, vízen élő
Folyton rettegett kísérő,
Senki nem hív s rámakad,
Átkoznak meg áldanak.
A Gondról nem tudsz még talán?

FAUST

Eddig rohantam én csupán;
Minden gyönyört az üstökén ragadtam,
Nem volt ínyemre, futni hagytam,
Elillant, engedtem tova.
Csak vágytam és kiéltem vágyamat,
És újra vágytam, roppant áradat

Volt életem: előbb nagy és hatalmas,
Ma bölcs folyású már és aggodalmas.
A földgolyót eléggé ismerem.
Azon túl nem hatolhat úgyse szem;
Bolond, ki pislán leskelvén az égre
Magát másolja a felhők fölébe.
Maradjon itt, szemét is tartsa itt;
Deréknek e föld megtárulkozik.
Örök dolgok között kár kóborolni,
Csak ismertet tud birtokolni.
Így vándorolja át az életet,
Ne tántorítsák meg kísértetek;
A haladás legyen a pokla, üdve,
Elégedetlenkedjék mindörökre!

GOND

Kit kezem közé kerítek,
Rajta semmi sem segíthet,
Örök árnyék száll le rája,
Napja sincs, sem éjszakája,
S bár hibátlan színre-szemre,
Mély homályok fészke benne.
Kincs övezze mérhetetlen,
Néki mind elérhetetlen.
Pusztta hóbert kínja-kéje,
Bőségben sem múlik éhe.
Gyász? öröm? – mindegy, mi éri,
Életét halasztva éli,
Mindig csak jövőre várva
Soha sincsen kész a mára.

FAUST

Megállj! Hiába jár a szád!

Fülsértő ennyi esztelenség.
Lódulj! Silány litániád
Megháboríthat bármily ékes elmét.

GOND

Kényszer űzi erre-arra?
Nem amerre ő akarja.
Sima, biztos útközépen
Félve botlik, mint veszélyben.
Veszi lényét egyre jobban,
Lát szünetlen kancsalabban,
Maga, mások terhe-gondja,
Lélegezve, fuldokolva,
Bár nem él már, meg se halhat,
S kételyt sem lel, sem bizalmat.
Lankadatlan vergődés,
Kínzó kényszer, rossz törődés,
Hol bilincsek, hol szabadság,
Félig-álom, ferde nyugság
Köti helyhez, tartja, fogja,
Kezesíti a pokolra.

FAUST

Szörnyű kisértők! Így bántok tehát
A halandó emberrel egyre-másra;
Kis, szürke sorsát változtatva át
Kín-hálós, undok összevisszaságra.
Ki démon rabja, ritkán lesz szabad,
A szellemfonta béklyó téphetetlen,
De, Gond, alattomos hatalmat
Én el nem ismerem felettem.

GOND

Érezd tehát! Nagyhirtelen

Átokkal sújtlak búcsuképp én.
Más ember végig vak az életen,
Te, Faust, légy vak most a végén! (*Rálehel*)

FAUST (*megvakulva*)

Folyton mélyebb sötétség száll fölébem,
Szikrázó fény csak bensőmben vetül;
Véghezviszem merész elképzelésem,
Csupán az úr szava érvényesül.
Föl, szolgáljad! Váltsátok, emberek,
Boldog valóra bátor tervemet!
Szerszámot, ásót és kapát a kézbe!
Előre a szent célra mit se késve!
Kemény rend, szorgos buzgalom
Terem gyümölcsöt gazdagon;
Hogy ama nagy mű végbemenjen,
Elég ezernyi kézhez egy fej.

FAUST

A hegy láb még mocsárban áll,
A hódolt földre dögvészt gőzölög;
Ha ezt is fölszárítanám,
Az volna csak tett mindennek fölött.
Teret nyitnék sok milliónak: éljen,
Nem bizton bár, de gáttalan-serényen.
Friss-zöld s kövér a róna: ember, állat
Az újdön földön kényelmet találhat,
Tanyát vervén a dombháton legott,
Melyet merész és dolgos nép rakott.
Itt bent, akár az Édenkert, a táj,
Hadd tépje künn a gát-tetőt az ár,
Mely míg, hogy átszakítsa, zúgva árad,

A réseknél közösség karja fárad.
Igen! szünetlen ez jár most eszembe
S a fő-fő bölcsesség is ez:
Ki napról napra meg kell, hogy szerezzé,
Szabad életre csak az érdemes.
Így töltse súlyos vészfelhők alatt
Derék óráit gyermek, férfi, agg.
Ily termő lázra éhezem,
S szabad népet vágyom szabad helyen.
Akkor szólnék a pillanathoz:
Oly szép vagy, ó, maradj tovább!
A múlás, hogy szétmossa, gyöngé ahhoz,
Halandó lépteim nyomát. –
E boldogító sejtelen miatt
Már most enyém a legszebb pillanat.
(*Faust lehanyatlik, a lemurok megragadják
és a földre fektetik*)

MEFISZTÓ

Örökké délibáb után szaladt,
Mert kéj s öröm nem tudta jóllakatni.
E kongó, rossz, utolsó pillanat
– Szegény, ezt vágyja megragadni.
Velem vadul makacskodott,
Legyőzte az idő, eldőlt, halott.
Az óra áll –

KAR

Megállt! Éjféli csend remeg.
A mutató lehullt.

MEFISZTÓ

Le, elvégeztetett.

KAR

Már vége.

MEFISZTÓ

Vége! Ó, mily ostoba,
Rossz szó e „vég”!
Egészen annyi, mint a teljes semmiség!
Mit ér a szüntelen Teremtés?
Hogy semmivé váljék minden, mihelyt kész?
„Már vége”! Mit fogalmazunk meg ezzel?
Azt, mintha létre sem jött volna egyszer,
Pedig körben forog, minthogyha lenne.
Az Örök Úrt inkább vágnám helyette.

VEZEKLŐ NŐK KARA

Örök hatalmad
Honába lengve
Imáink halljad,
Ég egyetlenje,
Kegyesség télje!

MAGNA PECCATRIX (*St. Lucae VII. 36.*)

Ama síró szeretetre,
Mely az istenfiu-lábra
Könnyét írként keseregte,
Farizeus-gunyt se bánva;
Ama jószagú olajnak
Bőven csorgó korsajára,
Áldott lábon ama hajnak
Szárogató bársonyára –

MULIER SAMARITANA (*St. Job. IV.*)

Ama kútra, melyre hajdan
Ábrahám terelte nyáját,

S hús vizű vödrébe szomjan
Meváltónk értette száját;
Ama buzgó, tiszta habra,
Amely onnét most is ömlik,
S tündöklő árrá dagadva
Mind e földön szétözönlik –

MARIA AEGYPTIACA (*Acta Sanctorum*)

Ama kriptaboltra, melybe
Holt urunk temettetett,
Kézre, mely reámeredve
Ajtajától elterelt;
A vezeklő negyven évre
Sívó pusztaság ölen,
Ujjongó búcsúlevélre,
Mit homokba írtam én –

HÁRMAN EGYÜTT

Ki a nagy parázna nőket
Szűz személyedhez bocsátod,
S megtérvén jutalmul őket
Halhatatlanságba várod,
Ezt is, ezt a tiszta lelket,
Ki csak egyszer s mit se sejtve
Bűnbe tévedt, el ne ejtsed,
Méltasd őt is szent kegyedre!

UNA POENITENTIIUM (*hajdan Margitnak hívták,
odasimulva*)

Vesd te, vesd te,
Ég egyetlenje,
Fény drága telje,
Kegyes pillantásod felém!
Kit rég szerettem,

Újjászülötten
Jön most élém.

BOLDOG FIÚK (*körmozgásban közelednek*)

Már túlnő óriás
Alakja rajtunk,
Hú volt az ápolás,
Dús lesz jutalmunk.
Élők között mi nem
Soká lehattünk;
Ő majd tanít, hiszen
Tanult helyettünk.

AZ EGYIK VEZEKLŐ NŐ (*hajdan Margitnak hívták*)

Nemes szellemcsapat körében
Még félig kábán jár az Új,
Nincs még e más életre ébren,
Szent máris öntudatlanul.
Volt burka béklyózó sarából
Mily szeplő nélkül bújt elő,
S az égi-légi fényruhából
Ifjan kilép mint szűz erő!
Hadd gyámolítsam, add kegyelmed,
E nap vakítja, tévelyeg.

MATER GLORIOSA

Jöjj, tisztább régiókba, feljebb!
Ha megsejt, ő is jön veled.

DOCTOR MARIANUS (*arcra borulva, imádattal*)

Nézd a megmentő szemet,
Bánók gyöngé népe,
Készítsd hálás lelkedet
Üdvösség elébe!
Néked lényünk legjava

Légyen engedelmes!
Szűz, Királynő, Szentanya,
Istennő, kegyelmezz!

CHORUS MYSTICUS

Minden múltó dolog
Csak pusztá jelkép;
Itt teljes lesz, mi ott
Elégtelenség;
Mit toll nem írt le még,
Itt létrekel;
Az Örök Nőiség
Vonz és emel.

Este a Golgotán

Félrehajolt a töviskoszorú, elment e világból
Meváltónk: villant válla az alkony alól.
S lám, az ezüstharmattól csalva a szörnyü keresztre
éjjeli-pillangó szállt le pihenni kicsit.
Bársony két szárnyát szép lassan csukta, de aztán
tárta megint, s a növény éjbe befúrta magát.
Mégse maradt a halott egyedül: a keresztfá tövét átfogta,
kit anyjává tett, az az asszonyi lény.

Május ötödike

Csak volt. S ahogy megdermedett
a test, végsőt lehelve,
s hevert emléktelen, mivel
elszállott ritka lelke:
úgy vált kővé e hírre a
döbbent-riadt világ.

Töprengett búcsú-percein
a Végzet emberének;
nem tudva: hozzá vethető
mikor jön újra még egy,
s tapossa majd, mint tette ő,
a föld véres porát.

Láttam ragyogni trónusán
s – hallgattam; s váltakozva
láttam: zuhant, kelt, lent maradt,
amint fordult a sorsa;
ezernyi száj zengett, s az én
számon csak némaság.

Ki hízelgő magasztalást,
de hitvány gúnyt se mondtam:
megrendülök, hogy ennyi fény

ily váratlan kilobbant,
s nyelvem sírjánál tán soha
nem-múló dalba vág.

Egyiptomtól az Alpokig
a Rajna s Manzanárezs
között zuhogva csapkodott
villámcsapás gyanánt ez.
Szczillától a Donig nyilallt,
tengertől tengerig.

Igaz dicsőség volt-e? A
jövő majd megmutatja.
Mi főt hajtunk a Legnagyobb
előtt, ki úgy akarta,
hogy benne testesítse meg
teremtő elveit.

Egy roppant álom reszkető
és boldog bolydulása,
háborgó szív aggálya, míg
csábítja trón varázsa;
tört és sikerrel tört felé,
– ilyent örült se hitt.

Mindent próbált: jutott neki
dicsfény, veszély-növelte,
trón, győzelem, gyászos futás,
száműzetés keserve;
kétszer hágott oltárra, majd
bukott alá megint.

Nevére két egymást ölő
évszázad megjuházott,
s hozzá fordult, szavára mint
a Végzetére várt ott:
ő csöndre intett s kettejük
közé bírának ült.

Majd eltűnt; s kongó napjait
szűk partok börtönözték,
roppant irigység habjai,
mély részvéte övezték:
forró imádat s gyűlölet
lobogta volt körül.

Ahogy hajótörött fején
a hullám zúgva átcsap,
melyről szegény kissé előbb
fürkészte még a tájat,
s a messzi földet – hasztalan –
nem látta meg szeme:

úgy tornyosult lelkére az
emlékek áradatja!
Ó, hányszor támadt benne vágy,
hogy a jövőre hagyja,
és az örök lapokra hullt
el-elfáradt keze.

Ó, hányszor állt meddő napok
csöndes nyugtán borongva,
villám-szemét lesütve, két

karját keresztbe fonva,
s föltámadt szívéből, ami
emlékként élt alatt:

a könnyű harci sátrak és
a szétlőtt völgyi sáncok,
ménék hullámozó hátai
s a fegyver-csillogások,
a sok-sok izgatott s hamar
beteljesült parancs.

Haj! ennyi kín után a tört
lélek kétségbeesve
már-már alélt, de égi kéz
nyúlt érte, hogy kimentse,
s emelte tisztább régiók
felé kegyelmesen.

S előtte járt viráglepett
útján a jó reménynek,
örök mezők iránt, ahol
a vágyak célhoz érnek,
csönd van, s a régi glórián
árnyak sötétje leng.

Szép Halhatatlan! Ó, te szent,
te győzelem-szülő Hit!
Írd föl még azt is boldogan,
hogy más ily büszke fő itt
meg nem hajolt a Golgota
előtt eddig sosem.

És védj e fáradt hamvakat,
hogy léha szó ne érje.
S Isten, ki sújt és fölsegít,
bánt és békít cserélve,
melléje dől majd társaként
az árva fekhelyen.

XX. SZÁZAD

Az áhítat könyvéből

SAJÁT halálát add, ó, én Uram,
mindenkinék, mely kín, gond, szerelem
közt önsorsából nő ki lassudan.

MERT nem vagyunk mi, csak héj és levél.
De a gyümölcs, a lényeg és a cél:
a nagy halál, amely bennünk terem.

A lányok dalba érte kezdenek,
és bomlanak mint lantból sarjadó fa,
felnőni érte vágnak gyermekek;
s a serdülőt a rémtől érte óvja
az asszony, mert nincs más, ki mentse meg.
Az ő kedvéért örökkévaló a
futó látvány, holott rég elveszett –
csak e gyümölcsért formált alkotója
világot, ez lett fagy s harmat hozója,
őt fújta szél, nap rá fényeskedett.
Őbenne lelt tanyát minden melegség,
agy, szív fehér-izzóvá rajta vált –:
de szállt sok angyalod madárseregként,
s minden gyümölcsöt még zöldnek talált.

Este

Az este lassan váltja már ruháit,
öreg, magasló fák tartják elé;
s a két ország szemedtől útraválik:
ez mélybe hull, az elleng ég felé;

és nem maradsz egészen egyiké se,
olyan sötét se, mint a néma ház,
s az Örökkévalót sem úgy igézve,
mint éjjelente a csillag-varázs;

s marad (kimondhatatlan rejtelem)
élted riadt, hatalmas, érve-érő,
s benned, ki hol meddő vagy, hol megértő,
felváltva kő és csillagkép terem.

Komoly óra

Ki most a földön sír valahol,
ok nélkül sír valahol,
engem sirat.

Ki most az éjben víg valahol,
ok nélkül víg valahol,
rajtam nevet.

Ki most a földön jár valahol,
ok nélkül jár valahol,
jön felém.

Ki most halálba hull valahol,
ok nélkül hull valahol,
rám tekint.

Az árva dala

Én senki vagyok, s leszek is tovább.
Ma is, eztán is parányiság,
élni ügyetlen.

Szánjatok engem,
anyák s apák.

Mit ér a bajlódás velem:
sarló alá jutok.
Ma túl kora, holnap késő: igen,
használni sosem tudok.

Nincs több, ez az egyetlen ruhám,
megvékonyul, elfakul,
de kitart, s még addig is talán,
ha majd megidéz az Úr.

Nincs több, csak e néhány szál hajam
(örökké ennyike),
egy lény szerette határtalan.

Már nincs mit szeretnie.

Jonathán siratása

Jaj, itt királyoknak sincs otthonuk,
s mint szürke dolgok, múlnak óhatatlan,
habár a föld színén, a lágy talajban
– pecsétgyűrűké – domborlik nyomuk.

De hogy tudtál te, szíveddel leírva
iniciáléd, hirtelen
megszűnni: én orcáim drága pírja?
Ó, bár, míg fölgyúl fényesen
egy ágyék, új vágy újra nemzene.

Idegennek vagy nyilván áldozatja,
s lelked barátja semmit sem tehet,
csak nyelhet némán, míg a hírt fogadja;
bár, mint sebzett vad, nyög vackára rogyva,
úgy jajgatnám keservemet:

mert mindenütt a legfájóbb helyekről
téptek ki testemből, könnyű pihét,
mely bent a hónaljak sötétein nől,
s hol asszonykéz játszott elébb,

míg onnan gerjedelmeim gubancát
fonallá nem fontad, kóc-szálakat;
csak néztem, s már ismertem boldogan rád.
De most eltűnni látom lábadat.

Szent Sebestyén

Áll, de szinte fekvé; rengeteg
akarat feszíti sorsa ellen.
Szoptató nő, elhúzódva, csendben,
s koszorú, magában kötve meg.

S zúg a sok nyíl rendületlenül,
s mintha ágyékából nőne mind ki,
ércesen reszket tolluk. De hinti
éj-derűjét ő sértetlenül.

Búja egyszer mégis lángra kap,
és a két szem fájón felszakad,
mígnem újra fitymálásba réved
s megvetésbe mintegy: dúljanak
pusztítói, rombolják e szépet.

Mózes halála

Nem vállalta, csupán a sötét, a mélybe-
hullt angyal; fegyvert ragadott és
bőszén elélépett. De csörömpölt
máris visszafelé, s az egekbe
zúgta: Uram, nem bírom!

Mert a szemöldöke bokraiból rá-
pillantott Mózes hüvösen, s írt rendre tovább: az
áldás szóit, a mérhetetlen nagy Nevet írta.
S tisztán villantak meg erői a szem fenekéig.

Akkor az Úr zúdult le, magával rántva az ég fél
boltját, s ő maga bontott ágyat a hegyből;
ráfektette az aggot, előszólítva csupa-
rend házából lelkét; az kirepült, s felidézte
sok közös emlékük s a barátságuk szövedékét.

Végül elégnek vélte. Hogy így van, a teljessé vált
lélek ráigenelt. Hanem akkor az agg
Isten lassan az aggra hajolt agg
arcával. Megcsókolván kiemelte belőle
agg lényét a saját aggabb lényéhez. Az ormot
elsimogatta teremő kézzel. Az ember előtt csak
egy, egy újrateremtett hegy legyen immár
rejtve örökké.

A csipke

I

Embersors: ingatag javak s ma is még
kétséges boldogság: embertelen
vajon, hogy ezt a műves, csöppnyi csipkét,
e csipke-játékot két gyenge szem
fizette meg? – Bánkódsz e két szemem?

Te Régelmúlt, ki vak lettél utolján,
e kis tárgy őrzi üdvösségedet?
Nagy lázad kéreg s törzs közé szorulván
kicsinnyé válva ehhez érkezett?

A sors parányi résén, hézagán át
kiszöktetted korodból lelked, és
e fénylő díszben lelte meg tanyáját,
hogy hasznossága halk derűre kész.

II

S ha egyszer földi ténykedéseink
és dolgaink üresnek tetszenének
s furcsának, mintha tán a gyermekévek
közül közékük nőni annyi kint

nem érne meg. – Képes lehetne még
e sárgult, sűrűmintájú, virágos
apróság hozzákötni a világhoz
minket? Lám: elkészült, s ez épp elég.

Ki tudja: egy élet ment rá talán?
Boldogság volt jelen, majd szerteszéledt,
de végül mégis – bármi volt az ár –
ez lett belőle, s bajjal, mint az élet,
ám oly remek, hogy nincs korán, ha már
bennünk derű könnyű békéje éled.

Gyöngyök perdülnek szét...

Gyöngyök perdülnek szét. Jaj, odalett a zsinórjuk?
Felfűzném ismét, de mit érne: hiányzol,
biztos csat, hogy meg tudd őket tartani, Kedves.

Tán kora volt még? Napfelkeltét szürke derengés,
úgy áhítlak, megsápadtam a nyugtalan éjtől;
zsúfolt nézőtéri nagy arccá nőttem arcom,
fenséges jelenésedből semmit ne mulasszak.
Ó, ahogy árva öböl bizakodva
szórja a nyílt tengerre a karcsú
fárosz fénytereit; sivatag folyamágya
vágyik a tiszta hegyekből égi üdén leiramló
zápor után; – rab leskel büntelen ablak-
résén egyetlen csillag vigaszára;

mint nyomorék, aki el-
dobja meleg mankóit: a szent oltárra akasszák,
s ott fekszik, s csodatétel nélkül lábra sem állhat:
lásd, ha te nem jössz, így sodródom a vég fele én is.

Csak téged szomjazlak. A kő hajsza-l-repedése,
mert átszúrja a fű, nem akarja-e, hogy tavaszodjék?
Végig a föld tavaszodjék. S hogy meglássa a hold a
tóban a képét, nincs-e vajon szüksége a másik
csillag erős kölcsönfényére? Akármilyen kicsinyesség
megtörténhetik-e, ha a minden idők, a jövőendő
teljessége felénk nem mozdul? És, Kire-Szó-Nincs,
hogya te nem vagy benne? Kevés-két tartani tudlak,
s aztán vége. Erőt vesz rajtam a kor, vagy
gyermeknek állnak utamba.

Lélek az űrben

Itt járok, kóválygok, szabadba tört
lélek.

Merhessem? Lendüljek?

Sok rátermett élt
volt küzdőhelyemen. De itt, hol
képességét rendre kifejti a legkicsinyebb is
néma remekléssel –:
merhessem? Lendüljek?

Átkínlódtam bár a ködös test rabjaként
éjeket; ó, sőt egybekötöttem
őt, a földit a Végtelennel,
szürke
szíve keservesen
sírt a kezemben.

Most ki elé álljak:
íme a lélek? Kit
lep meg?

Hirtelen én legyek, én az Örök;
ellentétemtől szabadulva, kinek már
vigasza sem leszek, és csak az éggel
érezek.

Én, még gyöngé titok;
rebbeteg, egyetlen
mindvalamennyi kitárult
titok között.

Ó, hogyan átjárják egymást az erős ölelések.
Hát engem melyikük fog és ad
majd tovább,
rossz ölelőt?

Vagy jót? Ellobogott
ama félszegen szeretők kimerítő
láza belőlem? Bámulok,
s fölfele hullok? Ezért?

Téliés stanzák

Most elvetélt napok során kitartó
dac kérgében kell élnünk; védekezve
szüntelen, arcunktól a fölhevargó
szelek karmos mélységét elrekesztve.
Erős az éj, de messze jár, s a gyarló
kis lámpa meggyőz gyöngéden repesve.
Bízzál: amíg itt hó és fagy fehérlik,
jövő fogékonyságok láza érik.

Érzékeid egészen elragadták
a múlt nyárból a rózsákat? Felednéd:
a tiszta hajnal-órák nyugodalmát,
könnyű lépted s a pókbeszötte mezsgyét?
Roskadj magadba, rázd fel, létre kel még
a drága kedv: beléd, lényedbe halt át.
S ha fennakadnál bármi veszteségen,
örülj, hogy újrakezded majd egészen.

Forgó galambraj villogása tán vagy
madárhang, félig szinte sejtelem,
virág-nézés (ilyet szem néha lát csak),
az éjt illattal váró rejtelem.
Istenien-telt természet, ki állhat
elé, ha isten benne nincs jelen?
Mert kinek szívét belül feszegetné,
arcát, betelve, kezébe temetné.

Túlcsorduló fölösleg lenne s bőség,
és többre nem lehetne már reménye,
túlcsorduló fölösleg lenne s bőség,
és úgy érezné, nincs még vesztesége,
túlcsorduló fölösleg lenne s bőség,
kinek mértéktelenné nőtt igénye,
s bámulna csak, mint képes ezt a benti
roppant, ingó teltséget elviselni.

Zene

Ő... alszik... Úgy, hogy tiszta ébredése
oly éberséget szül, mely minket álom
ölebe dönt... Ó, borzalom vetése!
Földhöz verődik: koppanás a sáron,
beködli céljaink nehézkedése.
Éghez verődik: rádtárul egésze!

Éghez verődik: testivé merednek
a rejtett számok; sűrűbben mozognak
a tér atomjai. Fényként remegnek
a hangok. És mi itt lent fül azoknak,
az valahol szem is: ott boltozódnak
e dómok, ahol az eszmék teremnek.

Valahol van a zene, mint ahogy
e fény valahol messzi hang a fülben...
Csupán számunkra elválaszthatók...
És e kétfajta rezgés közt az úrben

a névtelen Több... Ó, mi bújhatott
a gyümölcsökbe? Ízük adja
értéküket? S egy illat mit tanít?
(Megismeréseink határait
kuszálja testünk minden mozdulatja.)

Zene: te, kútmedencénk zuhatagja,
hulló sugár, hangtükrözés, te boldog
fölébredő a keltő indulatra,
nyugalom, melyet bőség árja bontott,
te nálunk több... minden céltól eloldott
s szabad...

YVAN GOLL

Orpheusz

Fölszállok minden helyiérdekűre
ha ott bársonykalapos asszony ül
s álom keríti, mint neked, szemét!
Az operák páholyait végiglesem
jegyem van minden gőzösre Thulébe:
Eurüdiké, mióta elvesztettelek
mert egyszer hátranéztem
ó hátra kell azóta néznem
a világ minden asszonya után.

Tavasza

A rét farsangol s itt állok vigasztalan
fakó kalap fejemben és fejem
régi világfájdalommal teli

Ma reggel az akácfa mint a bomba
széjjelrobbant ezer fehér virágba
s a szántókon pipacs-fáklyásmenet

Illat csepeg kamasz gliciniákból
a déli rózsák tágra nyitják keblüket
a szomjas méhrajoknak

Víz ömlik sziklák közt állat kiált
Az Isten nyitva tartja a teremtest
nyolctól nyolcig naponta

És csábít szenved megadja magát
minden csak én élet s halál tudója
félek már most örömtelen az ősztől

Órák

Vízhordó leányok
feltúrt szoknya rajtuk
döngenek alá a Holtak utján
idővel telített
korsó fejükön
Megszedetlen csöppek aratása
már az úton mind alászítál
folyók vízesések könnyek pára köd
egyre titkosabb a permet az idő meg egyre vékonyabb
Árnyhordó leányok
elvonultak már homályba hulltak
Ím az örökkévalóság

Tűzhárfa

Égő csipkebokor
legbelső változás virradata

Tűzhárfája
korai kínjaimnak

súly vágyam füstjéből való
lázongásaim gyér izzásai

dómjaim rózs-üszkei
e föld tűzálló angyala

Hamu-holló
kapkodd föl morzsáit a feledésnek

Minden vad lángok atyja
áldj meg engem tűzfiad

Dél

Gerincem déli szél veri
ajtó pattan föl mellkasomban
De minden ajtó közt ugyan melyik
melyik jó mondd hogy elszökjem magamtól?

Ó Dél testvéri Dél
töröld le ezt a kérdést homlokomról
olvaszd ki a magányost
fájdalmas gleccsereiből

Hó-maszkok

Fölidézte a hó egy éj alatt
halotti maszkomat

A hó nevetése fehér volt
s árnyam farsangi ruhává
bűvölte csodásan a hó

Arany triangulumok vihara
a zengő várost sarkaiból
kiemelte az éjszaka

Ezeréves fény ragyogott
Az idő rab tornyai akkor
leszakadtak horgonyaikról

Megszülte a hó egy éj alatt
álombeli arcomat

Mennybemenetel

Mint pacsirta vágódtam fejest
mély szemeid kupoláiba
kékségükben leg-lényemre leljek

Daloltam hogy ősök és halottak
szenderéből elcsábítsalak

Ott bolyongtál halhatatlan
végig a holdbéli várromoknál
sötét hárfám hangja el nem ért

Észrevétlen fordult fejed keletnek

Visszautat a hazai kertekbe többé nem találtam

Por-fa

Lám por-fa nő
por-erdő mindenütt amerre jártunk
s e por-kézzel jaj hozzájuk ne érj!

Köröttünk a felejtés tornyai
Befeledőlnek majd e tornyok
de még narancs-fényedben tündökölnek
por-madár röppen égnek

Mesés szerelmünk kvarc-kristályban őrzetem
arany álmaink sivatagba ásatom
A por-erdő folyton sötétebb
Jaj! Ezt a por-rózsát ne érintsd!

Gyászinduló

Hát itt élek csak, folyton gyászmenetben,
eső-csapottan, hollók-szárnya-verten,
s látom: szédült-vén özvegyek táncolnak, és apácák
fohászkodnak, s monstranciát vivő fiúknak hallok kun-
cogását.

Hát itt élek kételkedők, halottak
s átkozottak közt, kik földhöz ragadtak,
itt, a magány jég-viharába vetve!
Folyton csak sírba csusszanó koporsók hangja döng
fülemben,
míg – ostromozva mintegy – templomtornyok tombolnak
égre,
koldus-siránkozás guggol ki minden utcaszélre:
életem nem-szűnő esők, jajok,
hosszan halódó november-napok.

A gesztenye-kéz

A gesztenye-kéz megfogta riadt kezem
nyolcujjú zöld-kéreg-benőtte kéz
minden madár-szorongás menhelye
holott alig hét napja létezik
S az én fehér s lágy ötvenes kezem
e húskéz annyi sarjadó
mosoly s vadrózsa megfojtója gyilkosa
e bíró-kéz mit kíván tőle most vajon?
S emberkezem kővé meredt
Lehullt

A vágy karavánja

Árnyak és nimfák oázisára
sose ér el vágyunk hosszú karavánja!
Szerелеmben égünk el, kín keselyűi
faldossák ki egyre csak szívünk.
Hús vizekről tudunk s hús szelekről:
Elízium mindenütt lehetne,
de a vágy visz, folyton visz tovább!
Valahol egy csillagért kiugrik
valaki egy ablakon s beléhal,
valaki meg a panoptikumban
viasz-álmot üldöz és imád –
De tűzvirág lángol mindahányunk sóvárgó szívében,
s Nílus dőlne át és Niagara rajtunk,
szomjasabban jajgatnánk megint!

A költő

„... Megölt engem barátom.
Kinek vagyok barátja most?!
Összetereltek útszéli kövek.
Vértócsából bogárhad csipkedett ki.

Igen: vörös tó lett belőlem.
Állatok itatója.
– Partok között átívelő híd...
Hangos lények otthona-fészke.

Megölt engem barátom.
Éj éjre jött.
Kidőltem. Szétomoltam.
De épületté, szent edénnyé lettem és, ó,
tündökléssé belül!”

Nő falt belém.
Testek tajtékkő-partja szívott
zengő patakot, engem.
Fény fonnyasztott.
Ah, és elhajított anyám,
kis nyári csokrot, mely kehelyként rajta nyíltam.

Felkoncolt csörtető apám.
Ó, csókok eltiport ágyásai!
Ó, jaj!
Hol a hazám?!

– Kitéve pórén a bőgő időbe:
tanulj önuralmat! Tanulj keménységet!
Tanulj kenyér után lopózni!
Kövér italt rágj!...
Tanulj meg hálni úszóhíd-zugokban!
Tanulj meg járni rongyosan!
Hívjanak csavargónak!
Tanulj meg fojtogatni!
A vért tanuld meg!
Tanulj meg elmerülni! És egy lenni a
meg-nem-számláltakkal: kicsiny s valóban egy!
Tanulj undokságot s dögöt ölelni!
Féreg-fiókát táplálj szíveden!
Tanuld meg: semmitől sem menekülhetsz. S a végén
nem maradhat tőled semmi idegen.
Ízleld meg a gonosz magányt, a keserűt...

De mindezek révén végül tanuld meg:
mondatod kalapálni,
csiszolni szód,
élesíteni szellemed,
késszé faragni versed...

Előre! Ember! Mozgósítsd magad!

Nyári halál

Nyári utak, ti: villámló szablya-élként
dühöngő poklok tárt szakadéka felett!
Hogy nyugton járjalak, jó szellem nem segélt még!
Zuhogó láva-nap halálra égetett.

Augusztusban, midőn árnyként a földre estek
nyítt szárnyak rongyai, párává lengtem én
a parttalan azúrban, éteri fénytereknek
– kábultan, boldogan – elnyúltam szőnyegén.

Elillanó helyek! (...Szétdúlt nappal s az éjjel
boltján hars csillagok közel csillárai...)
Mert repülőtök eltört a parton, az ibolya-kéken –

a táj homlok-körén eső tapad sötéten,
közben villám fut át – kígyó tűz-szisszenéssel –
az ég halott hegység-hullámain.

A vég felé egy fej homálya árad.
Bágyadt a hosszú karok mozdulatja.
Köré dombsor von szoros karikákat.
Távoli fényesség torkon ragadja.

A zúrból hibbant fintorok zokognak.
Rikácsolás; friss mozgás mindenütt.
Egy kéz fakanállal asztalra üt.
Ez fut, az teknőben, szétvágva rothad...

Az anyahold ez arcot majd befalja.
A kondor haj erdők közé szalad.
Ó, ily szemtől bármily tág ég kihalna!

Ijesztő fellegek gomolyganak...
(... mint fuvolaszót, úgy zeng vissza majd a
szimfóniákat harsogó bazalt...)

Utópia hangjai

Lassan leszállnak már, majd – lágy lökések –
a vérben föl s alá kerengenek.
Az erek zengő húr-háló-kötések.
Hegyek közt csellók láptava remeg.

A légben csillag-szigetek lebegnek.
Erdők mélyén dögök virágzanak.
Processziók jönnek le, s énekelnek.
A folyóhabok megcsillámlanak.

Ó, szülővárosom tág virradatja!
Ablakok verik házak homlokát.
Ahány tér, annyi kút-fa nő magasba.
Az erkélyek holdzászlós gondolák.

Hírül hozzák, hogy férfiak vonulnak
az utcák örök-kék szurdékain.
S nők lépkednek! Ujjaik páлмаujjak.
Mézes gyümölcs-kehelyként nyitva mind.

S a kapunál barátok tündökölnek.
Felharsan bíbor szájak himnusza.
Már nem fiak, akik atyjukra törnek.
Napként, ölelkezõn térnek haza.

Szelíd parkká olvadnak át a tájak.
A szegény nép, mint tarka lepke, leng.
Felhõszitákon arany-ég szivárog
a földre. – Nyújtott akkord hangja cseng.

Tavaszi óda 1916-ban

Ragyogva magaslik az ég. A város
a felhõk tömbjébõl kiválik.
A végtelen ív felett
békén ujjong ma a lélek.

Messzire nyúlsz, fény óceánja!
Mintha az illatárban
újrakeresztelnéd a robot
poklából visszatért szegényeket.

Utcák hintáznak elragadtatottan.
Dózsólnak a fák a szélben.
Ringjatok, ó, ti boldogan-eggyéfort szeretõk,
(pillék), kelyhében az estnek!

Ti, test mézétől mámorosak, legyen
álom a balzsamotok.
Míg zizzen a
lélegzet melódiája...

Elszáll a nyár

Hogy szétillant a nyári hőség!
S a bérc-erdőből szél remeg.
Az ősz lehelli benne hűsét,
amint közénk alálebeg.

A fény aranylón szerteárad,
a felhők egymást kergetik.
Az ablakot – látom – bezárod,
és szólsz: „Nézd, már sötétedik.”

Menjünk a nyárral nyughelyére,
s kívánjuk: múltjék csendben el.
Beszédünk ráfordul a télre,
bennünk az első hókehely.

A nyár a csűrben szendereg fent,
megbújt a gerendák alatt.
Jól tette, hogy magasba lebbent.
Ott nyár marad, s meleg marad.

A természethez

Nagyságod újra vissza-visszadöntött
a Semmibe. Hogy állhattam meg én,
ha erdeid zúgása rámözönlött?
Viharaid elfújtak könnyedén.

Csoda-e, hogy gerincem összetörte
szikláid csöndje? Titkokkal tele
csillagtüzed akaratom megölte,
s hulltam a lét-előtti Semmibe.

De nem hagytál a megsemmisülésben,
adtál – magamba mélyednem – szemet,
s ha pillantásától halálra sújtva

készültem már, hogy magam elemésszem –
akkor magához vont nagyságod újra,
és újra talpra állnom engedett.

Lilly

Voltál: fény tánca vak
útjaim elején még. –
...Ha nem vagy: a sötétség,
a bánat rám szakad.

Voltál: friss lendület,
lendítve mozdulásom;
harcom, próbáltatásom
kép és dal lett veled.

Voltál számomra a
nagyság megértetője:
így úzótt fel s előre
a tettvágy mámore.

Amit valaha elértem én,
igaz őrizője voltál.
Már vélem kóboroltál
az élet reggelén.

Amit álmodtam valaha,
megmérni néked adtam,
hogy kezedből fogadjam,
amit alkottam valaha...

Csak téged hívlak eztán,
s eztán csak néked intek,
messzimből rád tekintek,
a mélybe hullván.

Az eljövendő

Anélkül nem jöhet, hogy ellenem
ne forduljon keményen, mert a múlt
bennem szorult sokféle limlomát
meg kell hogy semmisítse érkezése.
Aztán továbbhalad. Majd hátranézve
igazságos lesz később; addig is
nem kell türelmesnek maradnia!
Szeretnék képességet arra, hogy
messzebb futhassak nézni megszabott
határainnál. És szemben magammal
erőm legyen ítélni, hogyha így
rendeltetik, s hogy az ítéletet
magam hajthassam végre magamon.
Elöl várom, ha majd megérkezik,
s kezet nyújtván köszöntöm: „Jó dolog,
hogy eljöttél.” Aztán együtt megyünk
néhány lépést. „No, most eredj tovább
a magad útján!” ... Én meg messzire
látom magam lépkedni; s tiszta fényben
– emelkedésében követve őt –
pillantok vissza rám az ő szemével.

Örök Ifjúság

Nyilván az Örök Ifjúság koráról
ad hírt büszkén, hogy nő az akarat
a változásra. Érzékelhetően
bomolnak már ki – látom – a homályból
a nagy újjászületés hirdetői,
s a csúcsokon – jelt adva – híveik...
Ne hagyjuk, hogy a holtak hasztalan
pusztultak légyen el, sírjuk diszítsük
tettekkel!... Ó, mily sok nehéz sebet
ütött szívünkön a magány. Magunkkal
ismerkedjünk meg most, majd ünnepeljük,
hogy visszatért az ember. Győztesebb
hódító eddig nem jött még, hogy a
tudás hatalmával erőt vegyen
a nagyvilágon... De mi már belőle
vagyunk egy rész, és, sejtve az egészt,
szavunk termékennyé teszi a még
zúzottan és elaszva heverőt...
Így lesz látó a szem, s így fordul a
pillantás a jövőbe, s nem szorítja
a múlt felé vénhedt emlékezés.
Üdén ver szívünk s ront a virradatba.
Első nap. – Jóllehet nem most először
fénylik reánk a nap, még így, ilyen
roppant izzással nem láttam soha
a mélykék, felhős éterből alá-
ragyogni; s megtágul vele ragyogva
az elbűvölt nappal – merő sugár.
Először! Bár nem az első nap ez

az ember születése s a világ
keletkezése óta, – most először
mozgunk a föltárt térben gáttalan:
miénk lett, és nem népesíti többé
szorongás, rémület... Testvériségbe
fűzött az együtt átélt borzalom
emléke... Első nap, hogy: „Béke van!”
Hatalmas szó, mely – mint a többi mind –
való alapját megtalálta, és
a többértelműség kódét lefűjva
igaz jelentésében tündököl.
Ó, első alkalom, hogy célba jut
közös szándékunk, s büszkén zeng a Mi.

Telihold egy falusi kert fölött

A köszmétebokr, míg a hold húse éri
s a csillagezreké, megdől karója mellett,
ágai mint kristály merednek
az ápolt föld fölé,
s hallgatva duzzad, érik.

Üvegként csüng a sok bogyó, s a bogyókról a pára-
homályban harmatcseppek csüngenek.
Loncok borzonganak egymással megkuszálva
a nedvességben és a fél-
álomban nem tudják, miért didergenek.

A kerek ágyáson odább
oszló heliotróp-tetem,
s árasztja szerte ó-méz illatát
mindenfelé,
a halálét, iszonyún, édesen.

A világ nyájasságáról

I

Szeles, fázós földre, emberek,
Mind ruhátlan testtel jöttetek.
Nincstelen, míg – mert fagy karma mart –
Asszonykéz pólyába nem takart.

2

Levél nem csalt, s nem várt senkise,
Nem is hintó ringatott ide.
Ismeretlen, csak kallódtatok,
Míg egy férfi kézen nem fogott.

3

Szeles, fázós földről, emberek,
Csupa sebbel kell majd mennetek.
Szinte mind maradna boldogan,
Ha fölébe már a rög zuhan.

Korálének a nagy Baálról

I

Mikor anyja hósín méhe hordta Baált
Bágyadt volt az ég már, halk és tágra tárt
Ifjú s póre s roppant bűvöletbe szőtt
Ahogy később Baál szerette őt.

2

S búban és örömben megmaradt az ég
Akkor is, midőn Baál lecsukta szemét:
Éjjel lila fénye részeg Baálra hullt
Reggel jámbor Baálra hamvasult.

3

S pálinkásbutik, dóm, ispotály –
Baálnak egyik sem kell, Baál nem élvezi.
Fáradt? – Gyermeknek, nem rogy sosem le Baál:
Mennyországát magával viszi.

4

Vétkesek közt, kikben szégyen ég
Ott hevert pucéran és nyugalmasan;
Más se fedte, mint az ég, az ég
Meztelenségét hatalmasan.

5

S a világ, e nagy-nagy némbor örömet
Lesz azé, ki tűri, hogy szétzúzza combja;
Kéjre gyujtogatta, s Baál szerette ezt
S nem halt meg: meredt a távolba.

6

S ha körül csak holttestet talált
 Kétszeres volt mindig gyönyöre:
 Van hely, nem sok itt az ember, mondja Baál
 Van hely mondja Baál: e némber tág öle.

7

Létezik-e isten, vagy nem: oly
 Mindegy, amíg ő, Baál létezik.
 De hogy bor van, vagy nincs: az már túl komoly
 Kérdés: tréfát Baál nem ismer itt.

8

Ha egy asszony mindent néktek ad
 Menjen, mondja Baál, mert hát üres maradt!
 Férfi, asszony – egyiktől se féljetelek:
 Baáltól annál inkább, gyermekek!

9

Minden bűnben jó is rejtezik
 Csak abban nem, aki vétkezik.
 Bűn? Nos, fogd fel annak, aminek.
 Kettő legalább kell: túl sok egy!

10

Sose^r lustán, nincs úgy élvezet!
 A szándék a kényszerből ered.
 Ha ganajt, az is jobb, mondja Baál
 Mintha az ember mit sem csinál.

11

Csak ne lustán, elpuhulva élj!
Istenemre, nem könnyű a kéj!
Edzett test kell hozzá és tapasztalat:
Megzavarhat benne háj-hasad.

12

Légy erős, mert elgyöngít a kéj!
Örvendezz, ha rosszul megy, s baj ér!
Hányódjék akárhogy, ifjan él tovább
Ki elveszti esténként magát.

13

És ha ezt-azt eltör néha Baál
Lássa, hogy mit rejt a burkolat:
Inkább tréfa ez még akkor is, ha kár;
Csillaga vezérli, ettől oly szabad.

14

S csillaga ha mocskos lenne – bármilyen
akkor is csak Baálé teljesen.
Tetszik Baálnak, sőt szerelmes is belé
Más csillaga nincs, hát ki ne értené?

15

Zsíros keselyűkre Baál fölpislogat
Lesik fönn az égen, hogy majd Baál kimúl.
Halált színlel olykor. Némelyik lecsap
Estebédre Baál fölfalja szótlanul.

16

Siralomvölgy éjén gyászos csillagok –
Baál széles mezőket leleget.
S ha kopárák, ballag, dalba fog
S örök erdők árnyán elhever.

17

S ha a sötét ölbe Baál alámerül:
Mit ad a világ még? Jóllakott.
Oly sok ég ring szemhéján belül
Nem kívánhat többet egy halott.

18

Mikor a sötét föld mély ölén rohadt
Fenn az ég oly bágyadt, halk és tárt maradt
Ifjú s póre s roppant bűvöletbe szőtt
Ahogy Baál, míg élt, szerette őt!

A vízbefúlt leány

I

Hogy vízbefúlt és kis patakok
Sodrán nagyobb folyók ölébe lengett,
Az ég opálja különös fényben ragyogott,
És dajkálón a holtra ráderengett.

2

Moszat, alga lepte be vastagon,
Lassacskán elnehezült a tetem,
Halak kísérték hűsen, hallgatagon,
Végső útját növény meg állat zavarta szüntelen.

3

És este az ég füstfekete lett,
S rezgette az éjben a csillagok ezrét.
Hajnalra az ég megfényesedett,
Hogy a holtak reggele, estje legyen még.

4

Mikor a fakó test szertefoszolt,
Isten (nagy-lassan) kezdte feledni őt.
Arcát előbb, aztán kezét, s haját legvégül,
mely kibomolt,
S dög lett a folyókban a többi dög között.

Emlékezés A. Máriára

I

Szeptember volt, kéklő szeptember és csönd,
Kis szilvafácska nyúlt fejünk fölött.
Ott tartottam halvány, csöndes szerelmem,
Mint drága álmod, karjaim között.

A bűvös nyári égen a magasban,
Rég észrevettem már, felhőcske állt.
Fénylő-fehéren és fönt, mérhetetlen,
Midőn felnéztem, eltűnt, messzeszállt.

2

Azóta sok-sok hónap tűnt a múltba,
S úszott el az időben csendesen.
A szilvafák közül sokat kivágtak,
S ha azt kérdeznéd: Hát a szerelem?
Azt mondanám: Emlékem sincs felőle.
S habár kételkedve pislognál felém,
Arcát nem tudnám semmiképp idézni,
Csak azt, hogy megcsókoltam egyszer én.

3

S a csókot is feledtem volna régen,
Ha az a felhő nem lett volna ott.
Azt őrzöm még, és őrzöm mindörökké,
Fénylő-fehér volt, s fentről villogott.
A szilvafák talán virágzanak még,
S a régi lány hetedszer szül talán.
De az a felhő percekig virult csak,
Fölnéztem, és a szél elkapta már.

Legenda a halott katonáról

I

Ötödször nyílt az ibolya;
S békére hiába várt,
Mi mást tehetett a katona:
Halt bölcsen hősi halált.

2

De a háború csak folyt tovább,
S a császár bánta, hogy
Katonája meghalt, mégpedig
Időnap előtt halott.

3

Kivirult a nyár a sírokon,
S aludt a katona.
Egy éjjel aztán hadügyi or-
vosi bizottság szállt ki oda.

4

A bizottság a temetőbe vonult
És ott parancsot ad:
Szentelt ásó hantolja ki a
Hősi halott katonát.

5

Vizsgálja a doktor gondosan őt,
Vagy ami még belőle maradt.
K. a. – úgy látja – és csupán
A veszély elől szaladt.

6

És vitték máris a katonát,
Kék volt az éj, s akit
Sisak nem gátolt, látta a hon
Tündöklő csillagait.

7

Pálinkát töltöttek a roncs
Testbe, karjába két
Kedvesnővért fűztek, meg egy
Asszonyt, egy félpucért.

8

S mert oszlott már s csunya búzt lehelt,
Egy pap odasántikált,
Szent tömjénnel füstölte meg,
Ne búzhödjék tovább.

9

Előtte viharzó induló,
Friss csinadratta szólt,
Mozgatta farból lábait,
Miként tanulta volt.

10

Testvériesen karjával át-
Ölelte két szanitéc,
Hogy a sárba ne roskadjon legalább!
– Botránynak – a jó vitéz.

11

Kenték a halotti ingre a
Fekete-fehér-vöröset,
S vitték előtte. A három szín
Látszott csak a roncs helyett.

12

Frakkban, kemény ingmellben egy
Komoly úr is előtte ment.
Németnek lenni s férfinak
Jól tudja, mit jelent.

13

Vonultak csinadratta közt
Lefelé a sötét uton át.
Sodorták – hópihét a szél –
A botladozó katonát.

14

Csapják a zajt macskák, kutyák,
Patkány visítva neszez:
Hogy nem lesznek soha franciák,
Mivelhogy szégyen ez.

15

S a menet, hogy a falvakon átgyalogott,
Valahány asszony, kiszaladt.
Lehajoltak a fák. Telihold ragyogott.
Hurrázott minden ajak.

16

Volt csinadratta, ég veled!
S asszony, pap és kutya!
S közöttük, mint részeg majom,
A halott katona.

17

S a menet hogy a falvakon átgyalogolt,
Nem látták a katonát,
Mert hurrá, csinadratta folyt
Köré és nagy sokaság.

18

Tánc vette körül s kurjongatás,
Nem látta senki már.
Legfeljebb fentről, ámde ott
Csak csillagok raja jár.

19

A csillag nem mindig ragyog
Hajnal sápasztja meg.
De, ahogy tanulta, a katona
Hősi halálba megy.

Legenda arról, miként keletkezett a Taoteking, amikor Lao Ce emigrációba ment

I

Hetvenéves volt már és törődött,
Vágyott megnyugodni szerfölött.
Mert a jóság a világról újra cihelődött,
És nyomában a gonoszság megerősödött.
Hát a bölcs sarut kötött.

2

Ami kellett, zsákba dugta rendre:
Keveset bár, mégis eleget.
A pipát, mondjuk, mit szívott estelente
És a könyvet, mit böngészgetett.
Némi fehér kenyeret.

3

Örvendett a völgynek, s máris elfeledte,
Amikor az út a hegyre tért.
Ökre a friss zöldet vígan hersegette,
Lassan ringatván hátán a vént.
Néki megfelelt azért.

4

Ám negyednap fönt a sziklaháton
 Odaállt elé egy vámszedő:
 „Vámolandó holmi?” – „Nincs, barátom.”
 „Mester volt, tanított” – szólt az ifjú ökörvezető.
 Érthetett belőle ő.

5

Huncutul a férfi odavágja:
 „Ki is süttött valamit e vén?”
 A fiú meg: „Azt, hogy a víz, gyenge bár, kivájja
 A követ is – érted? – jószerén.
 Győz a lágy és enged a kemény.”

6

Hogy az idő kárba alkonyig se vesszen,
 Megnógatták most az állatot.
 S egy fenyőnél tovatűntek már-már mind a ketten,
 S fölkurjant a vámos ekkor: „Hé, megálljatok!”
 Valami fejében járhatott.

7

„Hogy is állunk, öreg, ama vízzel?”
 Szólt a mester: „Látom, érdekel.”
 Az felelt: „Csak vámszedés a tisztem,
 De, hogy kit ki győz le, tudni szintén érdekem.
 Mondd meg hát nekem!

8

Diktáld! És majd a fiú leírja!
 Ilyesmit az ember nem visz el.
 Akadsz nálam tintára, papírra
 S vacsorára szintén: itt lakom közel.
 Beleegyezel?"

9

Az megfordult, ott állott a vámos:
 Gönce egy-folt, lába meztelen,
 Homloka már összevissza ráncos.
 Győztest lát? Az agg jól tudta: nem.
 „Te is?” – morgott csendesen.

10

Udvarias kérést megtagadni
 Az öreg már kissé túl öreg.
 „Méltó választ illik annak adni,
 Aki kérdez” – mondta. A fiú meg: „Az idő is hűvösebb.”
 „Jó, maradjunk keveset!”

11

És a bölcs az ökréről leszállott.
 Tolluk hét álló nap sercegett.
 És a vámos hordta étük (s közben csak halkán
 gyalázott
 Egy-egy csempészt, kit nyakon csipett).
 S aztán vége lett.

Nyolcvanegy mondást kapott az ember
 A fiútól egyik hajnalon.
 S a kis útravalót megköszönve, menten
 Kanyarodtak a sudár fenyőnél föl a sziklaoldalon.
 Illendőbbben ki tehet vajon?

Mégse csak a mesteré az érdem,
 Kinek könyvünk fedelén neve!
 Mert a bölcsőtől bölcsességét el kell venni szépen.
 Ez meg épp a vámos érdeme:
 Ő iratta véle le.

Cseresznyetolvaj

Egy kora hajnalon, nem szólt még a kakas sem,
 Füttyszó riasztott fel, s az ablakhoz siettem.
 Cseresznyefámon – a kert félhomályán –
 Egy foltosnadrágú kamasz csücsült s vidáman
 Cseresznyézett. Hogy észrevett, felém
 Bólintott s két kézzel csupálta
 Zsebeibe a telt ágak gyümölcsét.
 Később, mikor már ismét visszafeküdtem az ágyba,
 Sokáig hallottam még: kis, víg dalát füttyülte.

1940

I

Tavaszdik. A lány szelek a tél
Jegét leoldják már a szirtfokokról.
Reszketve várják Észak népei
A Mázoló hadihajóit.

II

A könyvek csarnokaiból
Kilépnek a hóhérok.

Gyermekeik mellükre vonva
Állnak az anyák s aléltan lesik
Az égen a tudósok találmányait.

III

A tervezők görnyedve
Gubbadnak nagy rajztermeikben:
Egyetlen téves szám, s az ellenség
Városai nem dőlnek össze.

IV

FLANDRIAI TÁJ

Köd ülte meg
Az utcát
A nyárfákat
A tanyákat és a
Tüzér-ütegeket.

V

A csöpp Lidingö szigetén vagyok.
 De nemrég egyik éjjel
 Nehéz álom gyötört; ott jártam egy
 Kicsiny városban, a feliratok
 Németek voltak. Verejtékben úszva
 Ébredtem és megkönnyebbülve láttam
 Ablakomnál a fekete fenyőket, tudtam immár
 Hogy álmom idegenbe vitt.

VI

Azt kérdezi a kisfiam: Tanuljak matematikát?
 Minek? – bököm ki majdnem. – Hogy két kenyér több
 egy kenyérnél

Amúgy is megtudod.

Azt kérdezi a kisfiam: Tanuljak franciát?

Minek? – bököm ki majdnem. Elvész Franciaország.

Csak simogasd a gyomrod és nyögj

Megértenek minden bizonynyal.

Azt kérdezi a kisfiam: Tanuljak történelmet?

Minek? – bököm ki majdnem. Tanuld meg, hogy
 miképp kell

Fejed homokba dugni, akkor megmaradsz talán.

S azt mondom: igen, tanulj matematikát

Tanulj franciát s tanulj történelmet!

VII

A fehér falnál fekete
Katonaláda, benne kézirataim.
Rajta a dohányzókészlet a réz hamutartókkal
Fölötte a kínai vászon a Kétkedő képével. Itt
Vannak az álarcok is. És az ágy
Fejénél kis hatlángos rádióm.
Alig virrad.
Elfordítom a kapcsológombot és hallgatom
Ellenségeim győzelmi híreit.

VIII

Úzetvén saját honfitársaimtól
Ímé, Finnországban vagyok. Kiket még
Tegnap nem ismertem, ma jóbarátként tiszta szobákba
Két ágyat tettek. A hangszóró üvölti
A söpredék győzelmi híreit. Kíváncsian
Hajlok a térképre. Lappföldön, messze fönt, az Északi
Jeges-tenger felé
Látok még egy kicsiny kaput.

A gonosz álarca

Szobám falán japáni fafaragvány;
Gonosz démon aranylakkos álarca.
Részvétellel nézem a
Dagadó homlok-ereket: milyen
Nehéz gonosznak lenni – hirdetik.

Egy kínai teagyökér-oroszlánra

A rosszak félnek karmaidtól.
A jók örülnek gráciádnak.
Ilyesmit
Szeretnék verseimről
Hallani.

A paraszt szántóföldjével vesződik

I

A paraszt szántóföldjével vesződik,
Gondozza jószágát, adót fizet,
Kölyköket nemz, hogy béreskéz ne kelljen,
És sorsát a tej ára szabja meg.
Rögimádatról, friss paraszti törzsről
Beszélnek a városlakók,
S hogy a paraszt a nemzet talpköve.

2

Rögimádatról, friss paraszti törzsről
Beszélnek a városlakók,
S hogy a paraszt a nemzet talpköve.
A paraszt szántóföldjével vesződik,
Gondozza jószágát, adót fizet,
Kölyköket nemz, hogy béreskéz ne kelljen,
És sorsát a tej ára szabja meg.

Az Óceánrepülés

HANGJÁTÉK

(Részletek)

*A repülő bemutatása és felszállása New Yorkból
európai útjára*

A REPÜLŐ

A nevem az nem érdekes
25 esztendő vagyok
Nagyapám svéd volt
Én már amerikai.
Magam választottam ki gépemet.
210 km-es sebességgel repül
Úgy hívják: *St. Louis szelleme*
A San Diego-i Ryan-gyár
Építette 60 nap alatt. Én is ott
Voltam 60 napig és 60 napon át
Berajzoltam a szárazföldi s tengeri
Térkép-lapokra utamat.
Társ nélkül indulok.
Ember helyett majd inkább több benzint viszek.
Rádióval föl nem szerelt gépen megyek.
Viszont igen pompás iránytűvel megyek.
3 napig vártam, hogy a legjobb időt kifogjam, ám
A jelzőállomások hírei
Nem jók és rosszabbak egyre:

A partokon köd és a tengeren vihar
De most már nem várok tovább, most
Elindulok.

Próbát teszek.

Fölszerelésem:

2 villanylámpa

1 tekercs kötél

1 gombolyag zsineg

1 vadászkés

4 vörös fáklya kaucsuk csövekben, pecséttel lezárva

1 vízálló doboz gyufával

1 nagy tű

1 nagy kanna víz s 1 kulacs víz

5 vastartalék-konzerv az amerikai hadsereg készletéből,
mindegyik 1 napra elég. Szükség esetén többre is.

1 horog

1 gumicsónak

1 fűrész

Most indulok.

Két évtizede a derék

Blériot-t ünnepelték

Mert átrepült vacak

30 km tengervízet.

Én átrepülök

3000-et.

*A repülőnek csaknem egész útján a köddel kell
küszködnie*

A KÖD (RÁDIÓ)

A köd vagyok, és számolnia kell velem
Annak, aki a vízre száll.
1000 évig nem kívánt senki sem
Fent röpködni a levegőben!
Ki vagy te voltaképp?
De hát majd teszek róla, hogy
Eztán se röpködhessen senki itt!
A köd vagyok!
Fordulj, eredj!

A REPÜLŐ

Amit beszélsz
Méltó megfontolásra
Ha még kövéredsz is, talán
Valóban visszafordulok.
Nem harcolok tovább, ha már
Reménytelen.
A „Pajzssal vagy pajzson”-történetet
Nem játszom el.
De most még
Meg nem fordulok.

A KÖD (RÁDIÓ)

Most még nagy vagy, lehet
Nem ismersz igazán
Még látsz alattad némi kis vizet
S tudod
Hogy a jobb és bal merre van. De
Várj még egy éjszakát és egy napot

Mikor vizet se látsz már és eget se
S kormányrudad
És iránytűd se látod.
Idősödjél kicsit, majd megtudod
Hogy ki vagyok!
A köd vagyok.

A REPÜLŐ

Hét ember építette San Diegóban gépemet
Néhány méter acélcsőből csupán
S gyakran 24 órán át egyvégtiben.
Amit csináltak, meg kell hogy becsüljem
Ők dolgoztak, s én dolgozom tovább
Nem egyedül repülök itt, hanem
Nyolcadmagammal.

A KÖD (RÁDIÓ)

Te most 25 éves vagy s alig
Félsz, ám ha egy éjjel meg egy
Nappal 25 éves mulsz, akkor bizony
Jobban félsz majd, tudom.
Holnapután s 1000 év múlva is lesz itt víz, lesz köd és
Lesz levegő
Viszont te
Nem leszel.

A REPÜLŐ

Eddig nappal volt, most leszáll
Az éjszaka.

A KÖD (RÁDIÓ)

Már 10 órája küzdök egy emberrel itt.
Csapong a levegőben, senki sem
Látott ilyesmit 1000 éve. Nincs erőm

Hogy a mélységbe lökjem
Vedd, hóvihar, kezédbe!

A REPÜLŐ

Most jössz te
Hóvihar!

Az éjben hóvihar jött

A HÓVIHAR (RÁDIÓ)

Egy óra óta itt bennem csapong egy
Ember s a gépe!
Hol messze fönt repül
Hol meg lent vízközelben!
Egy óra óta lökdösöm
A víz felé s az ég felé
Sehol sem képes megmaradni, de
Mégsem zuhan le.
Magasba hull és
Mélységbe száll fel.
Gyöngébb, mint egy partszéli fácska és
Erőtlen mint gallyról szakadt levél, de
Mégsem zuhan le.
Órák hosszat nem látja már a holdat
Sem a saját kezét
Azért mégsem zuhan le.
Gépét jócskán befogtam jégburokba
Hogy súlyosbítsa meg, hogy rántsa mélybe
De hát a jég lepattan róla és
Mégsem zuhan le.

Lucullus a bírák előtt

HANGJÁTÉK

(Részletek)

A kihallgatás folytatódik

A HALOTTI BÍRÓSÁG SZÓVIVŐJE

Az öt esküdt visszatér.
Folytatják a kihallgatást.
S a halaskofa árnya
Szól most.

A HALASKOFA

Aranyról volt előbb szó.
Én is Rómában éltem.
De én színét se láttam az aranynak.
Mondd, vajon hová lett?

LUCULLUS

Miféle kérdés!
Talán azért vezettem volna hadba
Hős légióim, hogy zsákmányul egy
Halaskofának új számolyt szerezzek?

A HALASKOFA

Mitsem hoztál tehát a halpiarcra
De vittél onnan mégis valamit:
A fiainkat.

A HALOTTI BÍRÓSÁG SZÓVIVŐJE

És az esküdt
Most a kő-fríz katonáihoz szól.

A HALASKOFA

Halljuk hát, mit csináltatott veletek Ázsiában?

ELSŐ HARCOS

Én megszöktem.

MÁSODIK HARCOS

Én sebet kaptam.

ELSŐ HARCOS

Hátamra vettem őt.

MÁSODIK HARCOS

S így halt meg ő is.

A HALASKOFA

Rómát mért hagytad el?

ELSŐ HARCOS

Nem volt mit ennem.

A HALASKOFA

És mit szereztél ott?

MÁSODIK HARCOS

Semmit magamnak.

A HALASKOFA

Magasba lendített kezed

A hadvezért köszönti-e?

MÁSODIK HARCOS

Nem! Azt mutatja csak neki:

Üres továbbra is.

LUCULLUS

Óvással élek. Minden harcosom

Ajándékot kapott tőlem, ha egy-egy

Hadjárat véget ért.

A HALASKOFA

A holtak is?

LUCULLUS

Óvással élek. Mondhat-e vajon

A háborúról véleményt, aki
Nem tudja, hogy mi az?

A HALASKOFA

Én tudom. Szegény fiam
Ott esett el ő is.

Fent a Fórumnál, a halpiarcon
Árultam halat. Hát egy napon
Híre járt, hogy messzi Ázsiából
Megjöttek a harcosok hajói.

Több se kellett! Ki a partra, s álltam
Álltam a Tiberis-parti révnél.

Este lett, minden hajó üres, de
Csak nem jött az én fiam a pallón.

S mert hideg szél fújt a kikötőben

Éjszakára lázba estem és a

Lázban újra csak fiam kerestem.

És ahogy nőtt, nőtt utána vágyam

Úgy nőtt reszketésem, majd az árnyak

Országába szálltam és halottan

Újra csak kerestem.

Faber! – így hívták – jajgattam egyre,

Faber, én fiacskám

Kit kihordtam s fölneveltem

Faber, édes!

És Fabert kiáltva támolyogtam

Föl s alá, amíg a háborúban

Elesettek táborában egy ör

Meg nem szólított karon ragadva:

Sok Faber van itt nálunk, öreg. Sok

Anya fia, sok, nagyon hiányzó.

Ám egyik sem emlékszik nevére.

Úgyse kell az, csak mikor soroznak.
Itt fölösleges. De nem kívánják
Látni többé anyjukat, mióta
Hagyta őket háborúba vinni.
Faber, én fiacskám
Kit kihordtam s fölneveltem
Faber, édes!
S álltam ott, ahogy karon ragadtak
S megrekedt a számban a kiáltás.
Csöndben hátat fordítottam: én se
Vágytam már fiam szemébe nézni.

A HALOTTI BÍRÓSÁG SZÓVIVŐJE

És az esküdtek tekintetét
Fürkészve a bíró kijelenti:

A HALOTTAK BÍRÁJA

A bíróság szerint az elesett
Anyja tudja, hogy mi a háború.

A HALOTTI BÍRÓSÁG SZÓVIVŐJE

A harcosok vallomását
Az esküdtek mérlegelik.

Csend

A HALOTTAK BÍRÁJA

Megrendült az asszony-esküdt
Reszket a mérleg kezében.
Nyilván rászorul kevéske
Pihenőre.

Az ítélet

A HALOTTI BÍRÓSÁG SZÓVIVŐJE

S fölpattan az esküdt, a volt halaskofa.

A HALASKOFA

Mégis találatok hát

Egyetlen krajcárt a véres kezekben?

Bírák, mégis levenne lábatokról

Zsákmányával a rabló?

A TANÍTÓ

Egyetlenegy cseresznyefa!

Meghódíthatta volna egy

Emberrel is. De nyolcvanezret

Küldött halálba érte.

A PÉK

Vajon

Mit kérnek odafent egy

Üveg borért meg egy cipóért?

A KURTIZÁN

Hogy nő mellé fekhessenek, örökké bőrüket

Kelljen vásárra vinniök? – A Semmibe vele!

A HALASKOFA

Igen! A Semmibe vele!

A TANÍTÓ

Igen! A Semmibe vele!

A PÉK

Igen! A Semmibe vele!

A HALOTTI BÍRÓSÁG SZÓVIVŐJE

S most a parasztra néznek

Aki a fát dícsérte.
Mit szólsz hozzá, paraszt?

Csend

A PARASZT

Igen! A Semmibe vele!

A HALOTTAK BÍRÁJA

Igen! A Semmibe vele! Hiszen
Minden erőszak s hódítás csak egy
Birodalmat növel:
Az árnyak birodalmát.

AZ ESKÜDTEK

És a mi
Szürke alvilágunk már amúgyis
Telve csonka életekkel. Itt
Nincs már izmos karnak való eke
Sem éhes száj, amelyből
Tinektek ott fent annyi van. Csupán port
Szórhatnánk a nyolcvanezer
Lemészároltra. S nektek ott fent
Házakra van szükségetek! Be gyakran
Kell még találkozunk velük semerre
Futó ösvényeinken s hallanunk
Makacs, borzongató kérdéseik, hogy
Milyen a nyár fent és milyen az ős
És a tél?

A HALOTTI BÍRÓSÁG SZÓVIVŐJE

És megmozdulnak és kiáltanak
A sír-dombormű kő-harcosai:

A HARCOSOK

Igen! A Semmibe vele! Milyen
Vidék adhatja vissza már nekünk
A meg-nem-élt, sokat-rejtő időt?

A HALOTTI BÍRÓSÁG SZÓVIVŐJE

És megmozdulnak és kiáltanak
A rabszolgák, a dombormű-vivők:

A RABSZOLGÁK

Igen! A Semmibe vele! Még meddig ül
Ő és hasonszörű embertelen
Pereputtya az emberek nyakán?
S meddig taszítják még mocskos kezükkel
A népeket vérontó háborúkba?
Mi és a mi
Sorstársaink még meddig tűrjük őket?

VALAMENNYIEN

Igen! A Semmibe vele, s aki ilyen, a Semmibe
Mindenkivel!

A HALOTTI BÍRÓSÁG SZÓVIVŐJE

És rendre felállnak magas
Pulpitusukról
Az utókor szószólói
A sok-sok kézzel elfogadni vágyó
A sok szájjal habzsolni vágyó
A buzgón gyűjteni vágyó
Életimádó utókoré.

Château de Muzot-sur-Sierre

1926

Hogy ő él! És hogy Muzot vára a
földön van, s nem más égitesteken!
Elő a táskát, utazzál oda,
ne csüggedj, kérd meg: rád jelet tegyen!
Bár névtelen vagy, és nem Paul Valéry...
de az effajta a tréfát is érti.

S lám: mégy is, futsz is, szállsz is elfele!
Százfajta szédülés hullott szivedre.
Félek, ha ott leszel, megrökönyödve
s kijózanodva kérded: hallod-e,
te Senki, hogy volt rágondolni merszed?
No várj csak! – úgy jársz majd, hogy be sem enged.

Széles, szép út, parányi állomás.
A kocsi könnyedén gördül, suhanva.
Megáll. A vár! A rácsnál állsz magadba.
Senki, hát mégis megteszed? Vigyázz!
Tisztában vagy vele, hogy mibe kezdtél?
Nem csöngettél még! Jobb, ha elszelelnél!

Most megpillantod. Zsebkendőt terít
fejére, hogy a napsütés ne bántsa.
Jön, kérdi, mint találtad meg, s behív,

Névtelent, hogy meglátogasd, a házba,
a vér csapkodja dobhártyád falát.
Bemégy egy rózsaszegte úton át.

Ó, alkonyat... Ó, átkozott cipők, ti!
Recseg a padló... Mit mondjak? Te Isten...!
Levendula-illat... Én tökfej! Itt benn...!?
Mily magos székek s parasztkályha, ölnyi
falak s egy láda... szám ámulva tátom.
...,Öreg tornyom... Hát itt élek, barátom!"

Széktámla, majd leroskadás a székbe.
Aztán a hang, mely úgy zeng, oly meleg.
Az arcon alig-férő, nagy szemek
s a bajusz kalmük-divatú, kis éke...
A kesztyűkéz az állon egyre jár...
és furcsa-ízű szók csapatja száll...

Ó, megérteni! Vinni egy kevéskét!
Egy szót csupán! Még túl ifjú vagyok!
Állna meg az idő! Csak hallgatok,
áhítva szinte holtig szívni mézét,
s varázsszavát felfogni legbelül!
NÁLA vagy most és VELE s egyedül!

Megérteni! Csak szól a hang tovább,
tovább, mintha abba sohase hagyná,
és minden szól: az áll, kéz, ék-alakká
nyúlt szemöldök az álomarcon át.
Aztán mosoly, pillá, megmoccanó:
„Verseket ír?... Hm... Prágából való..."

Ó, dadogás! Nem kellett volna, nem...
sohase kellett volna! Verseimmel...
Nem vár a hang. Szól újra türelemmel,
s mint nyilván általában, kedvesen,
ha ifjú költők nyitnak rája ajtót:
„Nincs, nincs időm... postám hegygé magaslott

hetek óta. Az is nehéz ma már,
hogy fölbontsam, amit hoznak a házhoz.
Ily mérhetetlen kézirat-rakáshoz
sokszorozni kéne energiám.
S beteg is vagyok. Ámde majd igyekszem...
Örömmel látnám, hogyha írna egyszer...

összel talán... nem, nem felejttem én el...
dehogyan zavart... figyelme jólesett...
nem árt, ha itt-ott elcseveghetek...
életem kissé elvadultan élem...
Neve?... no, szép!... hát jó utat öreg,
kedves Prágánkba!... Isten áldja meg!...”

...Prágába?... Ó, jussak még egyszer én
e rózsák túl legalább a völgybe!
Másszak ki e pácból magam-gyötörtje,
rossz-álom-űzte zarándok, szegény.

...S a rózsák közt kiszédeleg keserves
kínnal a Névtelen a Névtelenhez...

Hirosima — Nagaszaki

Tenger napja, fényes – Mária segíts
Hirosima csupa rom lett,
Nagaszaki hamuhalmaz,
csont, hús összezúzva
mint e városok

Isten anyja, édes – Mária segíts
atom-villám a magasból,
szem kifolyt, homlok beroppant,
szív robbant,
erek szakadtak

Nincs-tövise rózsza – Mária segíts
atom-ököl a magasból,
holttestekből hegy-sor állt föl,
s roncs lett az is,
aki bírta

Boldog Isten-óttá – Mária segíts
ki nem halt meg, vére bomlott.
Asszonyok mellük keresték,
férfiak hímtagjukat,
s nyelvüket a szájban

Liliom, páratlan – Mária segíts
aki élt még, csak halálra,
évekig szédült a sírba,
s hogyha nemzett:
bambát, meddőt

Szolgál minden angyal – Mária segíts
A holtak már nem beszélnek,
mégis mikroszkópba fogva
elbeszélük
útjuk a halálig

Trónod magasába – Mária segíts
Szánj minket ínségeinkben
s gyermekeink gyermekeit,
kiknek már az anyaméhben
mérget adtunk

Szűzek koronája – Mária segíts
Lármáznak a parlamentek,
nyelvek járnak, szavak kongnak,
s közben az erő
s önzés az úr

Ó anyánk, szerelmes – Mária segíts
Tábornokok háborúkat,
tömegsírok tömegeit
tervezik jövődő
csaták mérlegét

Add élnünk fehéren – Mária segíts
Ne remegjünk, szabadíts meg,
védj a bűnös tunyaságtól,
kénytől, rettegéstől,
végre rend legyen

Krisztust kérni szépen – Mária segíts
Hadd tegyük már, ami dolgunk,
hogy mint ember még sokáig
állhassunk magunk
s te elébed

Asszonyunk, kegyelmes – Mária segíts
Szem a szembe néz dühödten:
a pokol kapui tárva –
vajon ki zárja be
újra?

Ó, Mária, végy ki minket
nagy szükségünk közül

A szőlő-csősz éve

A vessző zöld, a fás lejtő virágban,
a lösz sötét s a völgyben fény lebeg;
falum küldött: e bokros horpadásban,
itt töltöm majd szőlő-csősz évemet.
Tűznél virrasztok, tompán jelzi kürtöm
a májusi fagyot, ha ránk szakad;
a vincellér, hogy elriassza, füstöl
s ágat dob s gazt a tűzre, szárazat.

A vessző érik, csúf madárijesztők,
az őrfák égő csúccsal ringanak;
barázdákban bújok, töklevelek közt,
a lösz kaparja száraz arcomat.
A kőbányában tejföl, hús, kenyér vár,
mert nem tudják, melyik bozót fed el;
vén dárdám zörgetem merengve, némán,
s borostás állam térdemen reszel.

A fürt húzik, villás karót verek le,
s a túlterhelt indákat ráteszem;
játszom lustán, csigákat ingerelve,
míg kasza vág a völgy fűvébe lenn.
A dió lombja egyetlen borús láng,
szám madárcseresznyétől nedvesül;
fanyar vadkörtek furcsán összehúzzák,
s kiáltásom fürjekkel zúg körül.

A fűrt ragyog, vágott sarjú a réten,
torkos seregély töről töre leng;
a vincellér – kosár és kés kezében –
jön és a szőlő-őrzésből kiment.
Szüreti dalt hallok még, mintha prés zeng,
s az édes cefreillat átítat;
és mégse bánom, hogy megérve, vénen
ifjú vérem lőrévé forr ki csak.

Kapa, ásó, csákány

Az est elszürkít udvart és kaput,
a tűnő fény otthagyja az odút.
Falánál – rajtuk föld, kő és homok –
kapa és ásó és csákány borong.

A ferde kapa nem jutott tovább,
csak itt szedett a háznál burgonyát.
A fűrge zsellérnő sürgött vele,
jónéhány löttyedt zsák hízott tele.

A nyúlt ásó – rossz volt az utca kint –
az árkot vágta lejtőssé megint.
Az útkaparó gonddal dolgozott,
görnyedve szelt egy-egy ásónyomot.

A súlyos csákány kőbányászni járt,
rést vert, s a törmelék halomban állt.
Gürcölt, fölötte szikrázott a fény,
az ösztövérszellérfiú kezén.

Föld, kő s homok a három emberen,
szerszámaik lerakták csendesen.
Bent nyugszik fiú, anya és apa,
s az odúban csákány, ásó, kapa.

Be voltunk ásva

Be voltunk ásva néhány napja már
Volhinia lápjában; mélye lent
iszapba ment át; zöld tükrén a nyál
hólyagzott, s tuskót és torzsot bekent.
Rekedt-tompán buffant a víz alatt
gránát és akna, és vízoszlopok
fehér tajtéka kócos rostokat
dobott föl s mindenféle állatot.

A szilfaerdőből hátunk mögött
éjente egy-egy csík tövig levált;
a vak vízszín csalóan tükrözött,
s a lövedék a célon túl talált.
Az állás majdnem biztos volt. Iszap
duzzadt csupán térdünkig nedvesen;
homokkal tömtük a sötét lyukat,
mely gyermekként sírt át a réseken.

S az ár csak nőtt a gerendák közén,
s falta a homokzsák-falat. Rohadt
már lábujjunk, fejünkbe szállt a vér,
alig láttuk az akadályokat.
Elnyújtóztunk (oszoljék szét a súly)
órák hosszat, s hallgattuk a szelet
virradtig, oldott szívvel, szótlantul,
amint a szilfák lombján énekelt.

Éjszaka a táborban

Őrjárat ver zajt a csendben,
szürke út salakja roppan;
göthös éjjel rongya lebben
barakkok közt cafatokban.
Tépett bokrokból kikelnek
vénhedt árnyai a földnek;
vizesárcok mélyein meg
rémült patkányok nyüszögnek.

Hang sehol; kihallható: a
szögesdrótot rozsdá marja;
rajzó árnyak, tücsökszó a
posztok csöndjét megzavarja.
Ámulj, hogy még él a fű, még
dudvaillat száll az éjben,
bár a távol utakon rég
tűz zuhog, vas talpa lépdél.

Halld bogáncsok magfolyását!
Hogy kezednek kedve teljék,
érintsd ásód simaságát,
takaród lágy-barna enyhét!
Mélyen lélegezz! A jószág
csírája (lásd újra!) ott van
még – örök jelenvalóság –
földben, szélben, csillagokban.

A kantin

Hol a fáradt gáz s a csapok fémgőze lebeg,
hol a rozsdá terem s hol a hengersor zizereg,
hol a vasmű rossz viskói bújnak a szenny közepén,
kicsi fenyves rejti a kantint ősi helyén.

Hosszú s keskeny a söntés, túrót, kolbászt ne kívánj,
puliszka akad csak s langyos sör, hogy igyál;
aki nőtlen, annak a konyha tűzhelypadkája e hely,
a nő meg az ágy s a civódás elől menekül ide el.

Füst leng s pára a légben mint rongydarabok,
csattog az asztal, amint ráhullnak a kártyalapok,
ha az égre borul s az ormok köré a sötét,
s a homály fészkeből izzó füst száll szanaszét.

E salakhányón a tetőkátrány átnedvesedik,
s osztáskor a sörre hajolnak az emberek itt,
minthogyha a deszkafödél is hiányzana már,
s átszállhatna fölöttük mélyen egy darumadár.

A munkanélküli dala

A dermesztő szél galléromba markol,
cipőm talpára hócsomó ragad;
vakudvar... kérdésem választalan szól,
beszélőtársam csak gyomrom maradt.
Már hét hete táppénzről is kiírtak,
vonaglik szám, míg róla zúgva hírt ad:
a dal torkomban fojtó kő, de e
kő nem szakít egy ablakot se be.

A hangos utcákon csöndben bolyongok,
úgy mint a düh, mely szívemen remeg:
barátaim, ti is rég távolodtok,
hisz van munkátok s van mit ennetek.
Ha szégyenkezve néztek rongyaimra,
szitok tolul nyelvemre háborogva;
s hogy szenvedéstek már nem láthatom,
talán a fagynál jobban fájlalom.

Már undorává süllyedtem magamnak,
túlontúl könnyen meghajlik nyakam;
almát lesek párkányán ablakoknak
s a hóban elszórt csikket untalan.

S a szótagok, ha – énekelve – számban
megnyúlnak, nincs is többé semmi vágyam:
csak pálinkát vedelni és a langy
hányásba bukva jót pihenni majd.

A pálinkás-butik

Falu széle, hová a paraszt szemetet fuvaroz,
nyáját nyir a gazda, s a nyáj körülötte tapos,
hol a csermely tükrén mint pikkely a fekete bőr,
ott áll a kopott bódé s a dombhoz könyököl.

Megbánja, ki rossz bora mellé mitse harap,
s a tulaj maga kotyvasztója a vad gugyinak;
füvek és gyökerek benn, habzik az üstben a lé
a háromszor tekerült csövön át kifelé.

Ki betér ide inni, korán nappal jön ide,
s mely a zsellért, fűtőt, sintért kergeti be,
az a szomj addig fojt, mardos az ínybe, amíg
nem száll köd az agyra, s a térd nem roskadozik.

Gubbadnak az asztal mellett hallgatagon,
borsos lókolbászt s hagymát öröl szájuk makacson,
ha az ajtón át a korhelyt megcsapja e szag,
benyit és már fogja az első telt poharat.

Aztán folytatja tovább, iszogatja a szeszt,
s ámulva magán dúdolni kezdi hol azt, hol emezt,
s fölcsuklik: nyomja a szörnyű sors a szegényt,
s bugylikkal ütik ki a társak a dal ütemét.

A hazatérő burgenlandi

A motyó bothegyre akasztva,
még egy órácska gyalog;
a zelleren érik a rozsdá,
de a torma virulva ragyog.
Hazahajtva lerakni milyen szép
kapualjban a kukoricát,
leszúrni a házban a kecskét,
nádért menni havon át.

Megcsörren a pénz az iszákban;
pipábavalódnak, apám,
disznóhólyag van a zsákban
s játék számodra, pulyám.
Benned meg hálni szeretnék,
mint rég, sokat, asszonyi ágy,
leszúrni a házban a kecskét,
nádért menni havon át.

Ó, vár-e a kályha meleggel,
meg a régi puliszka, a jó?
Hét hónapon át idegenben
forgattam a vakolót.

S otthon? Nem kérdezem ezt. Szét-
rakom, asszony, a kukoricát.
De ki szúrja le majd, ki a kecskét,
nádért ki megy havon át?

A vén festő

A városon tavaszi fény remeg,
de ujjaim köszvény görbíti meg;
a vadgesztenyefák gyertyái: pár
folt vásznamon, s bennük festem ki: fáj.

Korcsma előtt asztal, három alak
s korsó – elég néhány vonalka csak
(nincs, ki becéz, nincs, ki szívére zár),
a háncs-kenyérkosár idézi: fáj.

Vaskos vessző a koldus verklivel,
krikszkraksz a fösvény, aki ott megy el,
s már-már elmos mindent a lángsugár;
a verklit pingálom: fekete – fáj.

Parti vendéglőben

Hadd töltsek üres poharadba, Szivem,
s jó friss ez a sült csuka is.

Még zsenge te – rét füve ártereken –,
én meg vén hal, mely a víz
mélyén szuszogó iszapágyban ül el,
s ikrát rak tiszte szerint.

Hanem én a beszédhez is értek, ügyelj,
s tán bölcsebb, több leszel így.

A kert ege bontja a csillagokat,
köd fátyla a halk habokon;
te, akár a folyondár, gyöngéd-puha vagy,
én meg vén, mint az a bor,
mely hordóban bújt éveken át,
s megadja az ízt, mit ígér.
Kóstolj meg: könny fut e két szemem át,
a tiéd meg fény lepi, fény.

Fölibénk kel a hold a nagy ölfá mögül,
kicsi testedet átölelem,
békéd megidézni talán sikerül,
neked meg a jó meleget szivemen.
Ahogy itt mi ülünk: oly furcsa e pár,
ifjú te, akár ez az éj,
s öreg én, s nem ülünk-e sok éve ma már?...
Nos, igyál! Jön a hús vizi szél.

CHRISTINE BUSTA

A csillagénekes

Én vagyok a Bölcs Boldizsár.
Rég jártunk hármasan.
Ma másképp van, mint hajdanán:
járunk magányosan.

Gáspár nem hitte el soha
óvó intésemet.
Kifosztották: hát ostoba
pénzének vége lett.

Amit viszont Menyhért hozott,
volt már afféle itt:
kárából megokosodott,
szép csöndben mégpedig.

Gáspár szégyenkezett nagyon,
Szerecsen Menyhért szót se szólt,
s a csillag is elbújt, bizony,
lábunk sötétségben botolt.

Most az erőse az arany.
Hol a megváltó szeretet?
A tömjén gőg markába van.
A jó szerénység hova lett?

Túl késő már e zaklató
panasz: bocsássák meg nekem.
Megkeserült – nyilvánvaló –
a mirhától szám és szívem.

Keressük mind a gyermeket,
s más-más ajtókon zörgetünk:
de, mi útközben elveszett,
vajon még rálelünk?

INGEBORG BACHMANN

Hotel de la Paix

A rózsa-ár hang nélkül dől a falról,
szőnyeg mögül padló, talaj kibámul.
A lámpa-szív megáll.
Léptek. Homály.

A halál előtt a retesz bezárul.

Ez után az özönvíz után

Ez után az özönvíz után
szeretném a galambot,
egyedül a galambot
még egyszer élve látni.

Mert elvesznék az árban, ó, igen!
ha nem repülne ki,
nem hozná az olajfalevelet
a huszonnegyedik órában.

Életrajzi vázlat

szül. bécsben
a munkanélküliség
éveiben
óvoda
iskola
háború
napközi
sokféle otthon
egyben
éhezés
légitámadások
pincék
óvóhelyek
népáradat
menekülés
a korosztály
épp hogy
megúsza
első vers
aggályok
egy. hallg.
olykor
segédmunkás
tégla
targonca
beton

sár
alkohol
színészvizsga
szerelem
szerelem
és semmi más csak szerelem
első siker
a színpadon
most
világmegváltás
reménytelen

Mily suttogástól...

Mily suttogástól reszket az aranyló
éj mérhetetlen pusztasága? Fent az
égbolt ívén folyó dől át nyugodtan:
szárnyak s ömlő melódiák folyója,
a hajnal tájai felé özönlik.

S a szent szépségek, lám, kibátorodnak
a tündöklő hullámok felszinéig,
álmot lehelnek a halandók össze-
kínzott lelkébe, szerteszórva benne
a kékség boldog, tiszta nevetését.

Az áradat keletre nyúlik, addig,
hol már a nap tajtékosan verődik
örök partjaihoz az éjszakának:
éji folyó: zenévé oldja át a
fény, majd a föld alá hanyatlik útja.

Virrasztás

Úgy láttam, a fekete felhők (ritkásan a csillagos égen,
s a tompa hegyekre alélva) tárt szárnyai furcsa, hatalmas
szárnyas szörnyetegeknek; megrémített ez a látvány,
s talpig borzongva siettem becsukni az ablakot. „Alhass,
lelkem” – mondtam –, „s az örömről álmoldj, lelkem, meg
a Napról!”

De a csönd fonalán éreztem függeni életem akkor,
és mély szakadékok alatta, melyeket kikerülni erőtlen.

Ó szendergő természet, kivel én úgy egybekötődtem,
mily szédítő hangverseny szólt éjszaka ott a fülemben,
végig, hajnalhasadásig az erdők rengetegéből,
a nedves rétek, a falvak tájékairól odalengve!

Ímé, a vér őrjöngő lüktetése

Ímé, a vér őrjöngő lüktetése,
midőn az égi tájak feldörögnek,
és a halántékok zúgása mélyén
akármilyen szín lángra gyúl.
Ímé, szívem, mely bomlott mámorában
a lények póre formáit megoldja,
miközben tánc-örvény zárul köréje.
Ímé, az arcok szárnyakká foszognak
(könnyű szervekké) és aranymesékké.
Ímé, a fák hibbant nyelvű csavartan
zöld lángok sűrű pattogása közben

a jajveszékelő földből kinyúlnak.
És ímé, én a délidő olyannyi
tébolya közt állócsillag-szilárdan,
felbolygatom a fém-sebű, az ősi
levegőt, a korall-füvön parázslót.
(Zubog a gránit-part, veri a tenger,
mintha fáradhatatlan ló ügetne.)

E rétek jéghideg...

E rétek jéghideg rossz-íze újra
rábírja a szél tompa hangszerét, hogy
ereszkedjék rá bágyadón a felhők
vattáira s akadjon el a szilfa
tar ágbogán, elhallgattatva néhány
madár csicsérgését, amíg a fűszál
szunyókál álmai meghitt körében
s idézi, míg ő is Nap volt, a múltat.

Két ajka közt az ének fonalával
egy gyermek vezeti még a világot
azúr mezőkön át, s bámész szememben
szikrázó délben gyémántcsillag izzik.

A lélek felhőtlen derűje fénylik...

A lélek felhőtlen derűje fénylik
egy asszony mosolygó tekintetéből,
ki ott az alvó fák közt járja útját.
Az álmodó növények ráhajolnak
s a meztelen szétnyúló fellegek s a
madarak villanásai, melyektől
fölhangolódik az ezüst patak-hang.
A női tündöklésben, mely lefénylik
mosolygó arcáról, úgy mozdul itt, e
teremtmények között, mint aki önnön
gondolatai bogába egészen
belékuszáldott; s a szép derű, mely
arcáról szétsugárzik, rábeszéli
e Föld számára lobbant égi szférát,
hogy érzékeny, szelíd burokba vonja
varázslatos jelenlétét közöttünk.

Tengerijét hántván...

Tengerijét hántván a csöpp anyóka
a küszöbön gubbaszt, mint ősi isten,
az este lágykék akváriumában,
s az ujjáiból küllöző aranyfény
megáldja ezt a vakfekete földet.

Nép

Hagyd el a pálmák árva csapatát s a
magtalan éjek
fölött az óriási holdat

A borúsabb éj mint siralmas
teknőc
imbolyog

Egy szín nem állhat meg magában

A könnyes mámoros szorongás
izzítja már a pirkadást és
tűnékeny lábai előtt a
parázs hevét

Új szél lobbant föl immár
új kiáltásokat

Elveszett harsonákból a hegyekben
méhkaptárak születnek

Térjetez vissza ősi tükrök
víz rejtőző partszélei

És
míg most a bunda-hóban
kemény rügyek szegik be
apáink szokott szemhatárát
a tiszta csöndben
vitorla-sor fehérlik

Ó Hazám mindenik korod
véremben újraéledt

Bizton haladsz és énekelsz
egy éhes tenger habjain

Az elsüllyedt kikötő

Eljön hozzánk a költő
aztán a fénynek fordul dalaival a költő
s szétszórja őket

Nekem költészetéből
egyéb sem
marad mint
a fogyhatatlan-titkú semmi

Teher

Ez a paraszt itt
rábízta a Szent Antal-
éremre sorsát
s könnyű a szíve
De én nagyon magam s nagyon mezítlen
ábrándjaim veszítve
hordom immár a lelkem

Itália

Költő vagyok
egyhangú felkiáltás
álmok csomója

Gyümölcs vagyok
oltványa számtalan másféleségnek
üvegház mélyén érlelődtem

De a te néped én Itáliám
ugyanaz a föld szülte mely
ölén
hord engem is

S katonáidnak ebben
az uniformisában
úgy nyugszom minthacsak
apámnak
bölcséjében

Himnusz a halálhoz

Szerelem, én ifjúi zászlóm,
Visszajöttél kő-érdes napjaimba,
Hogy aranylón befogd a földet;
Lám, utoljára bámulom már
(Futó vizekkel ékes,
Barlangoktól borongó
Völgyárokban) a fénysugárt, mely,
Akár a síró vadgalamb, a pázsit
Zöldjén bolyongva kószál.

Szerelem: üdvösség, sugárzó,
Jövendő éveim lenyomnak.

Kihullott húséges botom kezemből,
A vak mederben elcsúszom majd,
Nem fájlalom már.

Halál, terméketlen folyó...

Könnyen felejtő nővérem, halál,
Ha megcsókolsz, olyaná válok,
Mint aki alszik.

Lépésem – minthacsak te lépnél,
Úgy járok majd, hogy nem hagyok nyomot.

Egy isten rendíthetetlen szívét
Adod nekem s ártatlanná teszel,
Aggódás, jóság többé nem gyötör már.

Lelkem körülfalazva,
Szemem a feledésbe bukva
A boldogság kalauza leszek.

Egy forradalmi hős sírfelirata

Annyit álmodtam, hittem, úgy szerettem,
Hogy nem vagyok már több a földnél.

De az a tündöklő kéz, mely serényen
Támogatta megroskadt lépteim,
Mikor lelkem vesztve
Ezrek
Akaratát hordó karom lehullott,
Az a kéz Hazám anyai keze.

Ha szorongásában kigyúlva
Erősen keblemhez szorul,
Ifjú szívem örök életre támad.

Ereimben

Ereimben, már mint üres sírokban
A még szilaj vágy lángolását,
A szikla-dermedtséget csontjaimban,
A süket szánom-bánomot szívemben,
A fékevesztett romlottságot oldd fel;

A lelkifurdalástól, e szünetlen
Csaholástól a szó-nincs-rá sötétben,
Szörnyű klauzúrámban
Válts végre meg, s emeld rám végre hosszú
Álmodból irgalmas pilláidat;

A te sugárzó, váratlan jeled
Gyúljon fölém, teremő értelem,
Légy úrrá ismét sorsomon,
Támadj fel – kit már nem reméltem –,
Ó béke: mérték, hihetetlen;

Add, hogy a meghiggadt vidéken újra
Betűzni tudjam az őszinte szókat.

Lehet-e?

Szünet nélkül szorongva
S küszöbén a halálnak:
Iszonytató a sorsod;
De kegyelemre vágyón
Roppant agóniádban
Hirdetni visszatértél,
Bár békét sohasem lelsz,
Hogy kezdetben s a legnagyobb jajok közt
Csak egy remény vigasztal:
Egyenlő minden ember,
Egyetlen, örök lélek sarjadéka.

Tragikus Hazám, gazdag oktatásod
Minden szabad nyelven csak ezt beszélte
S ettől kapták a fészek tisztaságát
A messzi-messzi képek, –
Az új, régmúltba nyúló gyökerek.

De most a népek lelkébe talán már
Vissza se tér többé termékenyen
Az ihletett tanítás?
S szíved mélyén te sem találsz
(A nővé szenvedéstől nemesedve)
Annyival bővülőbbnek,
Amennyivel rejtettebben lobogsz?

Húsz évszázadja gyilkolód az ember,
Kit föltámadva egyre-egyre éltetsz,
Szerény tolmácsa a világ Urának.

Ó, lelkek elfáradt hazája,
Közös forrás, előfordulhat-e,
Hogy fényed elfakul majd?

Álom, kiáltás, pusztító remekmű
Szerelem magva az emberi éjben,
Ének, virág, reménység,
Lehet-e, hogy most a hamu elöntsön?

Az ellenállás halottaira

Itt
Élnek mindörökké
A szemek mik bezárattak a fényre
Mert kitárattak
Valamennyien
Mindörökké
A fényre

Beszélgetés

„Megint derűs az ég, – litániára harangoznak, s én nagy gyönyörűséggel hallgatom. A madarak vidáman énekelnek a légben, és vajon miért? Tavasz lesz nemsokára, friss zöldszínű palástját a rétek magukra öltik, és én akár egy elhervadt virág, bámulom e csodákat.”

Főlírat egy falusi ház falán

Át a csalódott őszön, a
színükvesztő
erdőkön fel-feltűnve ballagok, mély
csöndben, a munkától s a lucskos
bűntől távol szakadva.
Érzem, amint a
krizantém és a dália törékeny
virága hajt mindenfelé: mohák
vállain, fáradt és édes vizek
eltűnt szívdobbanásán.
Tengődő, furcsa létezés fog egybe
az ösvényekkel, míg a kedves
hold búcsúzkodva reszket
fölöttem, és a völgyzug
meghitt sugára zengő
leveleket fakaszt ki. És te egy
örökös március litániára
hívó harangját, a rügyek csodáit,
az erdei madarakét s a vágyét

a meredek falra karcolt szövegben
el-elfúlón élém idézed;
az eső- s férgek-mállasztotta falról
a boldog márciust tanítod
nekem távol kanyargó,
alázatos botlásokkal, nekem, ki
a másként megtört október homályán
másféle gyötrelmekre nézek.

Magad maradsz, te, rozzant fal s te, írás,
magad maradsz, míg tart a kábulat, vagy
míg föl nem gyúl az élet.

*És én akár egy elhervadt virág
bámulom e csodákat*

S a március a szinte zöld a
szinte égő vasárnap-dél a titkok
nélkül kibomló március
díszlett bárgyún a falról.

Elégia

A fájdalmas zöldből s komor hegyekből
hiába kél az este,
földed, lám, mély szerelmek leplébe burkolózik,
emlékké válnak völgyei s folyói;
veled, sorsoddal egy immár a sorsom,
mely fáradt fűrtjeim lassan szürkére festi,

s a narancssárga hőtől izzón futják a bolygók
útjuk a téli égen, a csonka romokon túl,
a tárt nagy udvarok üressége a dombok
és oszlopok csodás frigyét ünnepli zengve.
Ez a te nászágyad, az erdőt megelőzi,
hisz az a zuzmara üveges heverője,
s az esthajnalcsillag, az ember-arcú
s a béke és jószándék csillaga
az első félelmekhez ér, behódol
a sötét virrasztásnak, mely magában nyugalmunk.

Állsz, nem törődöl már alázatos
juh-szívverésével utadnak,
ha éjről-éjre sóvárogni látod,
elfordult fejed sem törődik
velem s kelet vidékével, ahol
csalárdan rezdül a gabona zöldje;
vállad, melyet megroskaszt a felejtés,
lelked, mely más törvényeken zúzódik,
régén pihenni tért már; és reszket s elhanyaglik
az esthajnalcsillag, az arany-születésű,
mely fürtjeidbe bújva
alattomosan jelzi a halált.

Nem tudsz beszélni nékem a goromba esőről,
mely elkábított maga is már:
tereket rögtönzött és eleven
tavaszokat fordított meg szemünkben,
nem tudsz beszélni nékem a hűvös jégverésről,
mely szökve jött a fellegekből,
hogyan megfésülje a hajszás vidéket,

sem kertjeink nyúlánk füvéről,
sem augusztus kövér almáiról,
semmiről sem s én semmit sem tudok, semmit se látok;
de a kenyér megmentett magvait
vak éji szorongások közt a szétdúlt
mezőn kifürkészem, fut az idő,
s a hajnal a hegyeknél feketébb lesz,
a csípős szemhéjú fekete hajnal
a világ völgyében közénk fog állni.

S gőgös ágyakat váj a kristályba a kelő szél,
megtisztítja az orrok lyukait,
a nehézkes belsőt, a köhögést,
és nemsoká a szűk, kőből rakott
tűzhely, amely nem ismeri a lángot,
csigáktól s égszínkéék agyag-csomóktól
borzong a magányosság peremén,
a harang fáradtan nyög és a hangja
bántódva hulldogál alá az égből,
a kigúnyolt szivárvány didereg majd,
didereg majd a télben
a táj mohó lejtőin itt is, ott is.

Sorsomba Napot, Holdat elkevertem,
követtem a virágok nyílt ígéreteit,
s az évszakot, mely mindent feltételez, a bíbor
száját, a szemeket s arcélt, mely ösztökél és
befényli a tisztások cserélődő szegélyét
s az erdei barackfát;
követtem a homályból
parányi hajlékod, melyet

oly otthonosnak ismertem meg én
az eljövendő nyáridők dühöngve
szikrázó fogsorai közt, a
kérlelhetetlen gondolatok és
napok s a tömegek között. De most
az erkélyek fénykorlátján kimúlnak
a kezek, nyugvás nélkül nyűvi szét a
tél a jóslatok kelméjét s a bánatos
hosszú fák mozdulatait egyetlen sorba fűzi.

Fuisse

I

Béke veletek és velem,
jó emberek már végre dialektus
nélkül, a tegnap sápadt jégesői
nélkül, a szüretetek derűje nélkül,
békét sugall és roppant bágyadást
a rétek fényköre, a dombok
sajátos gyűrűje, a szertehintett
rózsa, a nap, mely
a sírokat harapja szinte.
Ó a bürök s a könnyű
bizsergés nincs többé, a földben alszik.
Ó az a gyöngye forrás, mely szememből
és torkomból szivárog, nyomorult-langy
tükrökké gyűlik egybe ott, ott

s rátartin illeg bennük a csalán.
És ó, ó, – már csak az alázatos
Vergiliusok és a könyvek
lapjain, szűzi tisztaságban
elhervadt pásztorok avult módján, a földi
por öntudatával hangoztatom,
e szót, hogy ó – a kétezerben jártasan.
– Ó – az örökre elhibázott
beszélgetés echózik
bármerre lépek, bárhová is
taszít a sosem-láztalan lég, –
kísérjen el az erdő
s hirdesse az én emberi
múltam nem emberi élményeit.

Jövendő kor, egymásnak csattanó
kő, kénessé vált vér, melytől értelmüket
vesztik, lehetetlenné válnak e
virágok, kiáltások és szerelmek,
nem-emberként tanúskodom:
úgy várlak téged, hogy semmit se várok,
ki holnap már múltamban társamul
a föld redői közt redő leszél,
vakon kísértsen bármiképp a hajnal.

II

Bezárva fekszem
a tölgyek és a bükkök honában itt, mely
hullámszik és meg-megtörlik az árnyban,

hová szikrázó villámok zuhogtak.
Oly távol minden munka, minden emberi
s emberfölötti mozgás: a földnek láncravert
rétegei – mintha most történt volna csak –
a csendbe visszahullanak.
Oly távol minden sóhaj és az élet
minden heves, minden holt vágya távol.
A csendbe visszahullok.
A végső kételyekben a reményt
odáig űztem, hol már ellenállnak,
és sebeznek a születő Napok,
ahol kígyók és madarak tanyáznak,
mint márványban egymásba keveredve:
ostobaságom s lényegem;
benned igazolódva
találok-e nevet majd a selyem
maró fényességében vagy a forró
vízben mozgó csupasz kezeknek, a
sarló-égette arcnak,
a testnek, mely a szén árkaiban
karcolva tapogat előre?
Itt a semmit vagy az erőszakos
mindenható igazságot felejtve,
itt a kemény fényekkel s a szegényes
dogmákkal szemben tagolatlan –
megmozdulnak-e érettetek is
a távolléttől
gyengén ajkaim?

Jobban vonz

Üres dolgoktól, szóktól undorodva
jobban vonz bármilyen parányi bogja
a szökő világnak, a háborult lét
gyötrő jelei, hamu és dühöngés.
Hogy jobban tudjak hallgatózni eztán,
hogy jobban tudjak szemlélődni eztán.

S nem marad

S nem marad, csak a tér, a szél,
egy vonat víg kanyarodása,
a világ fölött légi erkély.
Gyerünk ki gyorsan, ki, a völgyek,
a zöldek friss forгатagába.
Egy álom emeli a földet,
határain remény virágzik.

A három Isztria

Kényelmetlen,
poros útjain át
végigjártam
a három Isztriát;
nevüket
földjük színe adta,
s elmosolyodtam,
hogy kicsit
mindháromból való vagyok:
a szürke Isztriából
apám révén s anyámén,
a fehér Isztriából
apám
apja és anyja révén,
a vörös Isztriából
anyám
apja és anyja révén.

Hát ilyen a halál

Hát ilyen a halál, mikor
melléd lép durván s undorítón
sírás-göncében, nyers-üvöltő
hangon egy-egy nevet kiáltva,
s jaj annak, ki nincs ott, aki
időben nem szól.

Hát ilyen,
gyalázatos látvány, amit csak
bámulhatsz tehetetlenül,
s nem üzhetsz el. Köpöd magad,
hogyan nem segítsz, bár nem tudsz és nem is
kell: ember vagy csupán,
gyöngye hús vagy csupán,
vér, csont, szemek vagy,
igen, szemek vagy és szív.
Hát ilyen a halál, mikor
melléd lép és kezet kell nyújtaniod,
hogyan ne uszítsd magadra.

A nevek

Hajnal. A láthatár csak
épp hogy kinyitja alvó
pilláit s nézni kezd. Mit?
Neveket lát a dolgok

felrétegén. A rózsá
például rózsá most is.
Gyors hervadását most is
hívhatjuk sürgetésnek,

hogya még mohóbban éljünk.
S a Pillanat idéetlen
súlya még több szerelmet
sugalljon, s oly serényen,

hogya egyik célt elérve
tüstént újabbra üzzön.
Vigyázz! Vigyázz! Vigyázz csak!
Én soha el nem múlok!

S a rózsák. Zárva félig
szemhéjaik: határolt
a látkör. Mi se történt?
De a nevek maradnak.

Csalódott a galamb...

Csalódott a galamb, igen.

Csalódott a galamb.

Északra készült s délre tévedt.

Tónak hitte a búzaföldet.

Csalódott a galamb.

A tengerről azt hitte: égbolt,
az éjről meg hogy napsütés.

Csalódott a galamb.

A csillagok, azt hitte: harmat,
a forróság meg: hóesés.

Csalódott a galamb.

Szoknyád blúznak gondolta, s a
szíved, gondolta: otthona.

Csalódott a galamb.

(A parton nyomta el az álom.
Te meg fönt voltál egy faágon.)

Az angyal

Az ajtódba beleütődik,
a fádba is bele.

A fény se látja őt, a szél se,
s az ablakok szeme.

Igen: az ablakok szeme.
A városokban idegen már.
Róluk emléke sincs.
Holtan bolyong.
Holtan bolyong utcák során át.
Ne kérdezzétek! Csak elébe!
Vagy mégse, mégse!
Szeme, hangja, árnyéka sincs.
Az sincs, bizony.
Láthatatlan ő a világnak,
mindenkinek.

Ha hangom...

Ha hangom földön hull halálba,
vigyétek a tengerre ki,
s a parton hagyjátok magára.

Vigyétek a tengerre ki,
s ott egy fehér hadihajónak
legyen a hangom kapitánya.

Ó, akkor díszként rárakódnak
a tenger jelei rakásra:
szíve fölé egy horgony, a
horgonyra egy csillag, ragyogva,
a csillagra a szél, a szél
fölé pedig vitorla.

Szalag

Soká kerestelek bús éjszakáim útjain,
a városban, melyet renget ezer kerék,
sár volt, eső esett, a szürke víz partján, hol in-
gó fénnel fönnakadt bárkák csöpp mécse ég.

A hangozó kövön soká, soká követtelek,
az éhség és a láz – torz maszkák – arcodon
gyilkos vigyorgását mutatták. S láttam: ellebeg
az árnyad, s szennyesen leng át a fal-soron,

de pózolt utcalány-jókedved még körülkering,
későig, míg csak ég a városvégi fény.
Kerestelek, miként egy árnyék, mely vágyik megint
az élő és meleg testhez, kit hívtam én

ma este is, hogy a szigetben búsan és magad
megláttalak, szegény, mint rab madárt, kinek
vadász kezétől lóg törötten szárnya, s bújja csak
magának gyász-dalát, s nem hallja senki meg.

Hajók siklottak el a szürke vízen, és a köd
mögöttük összefolyt. Szirének, halk jajok –
s a nedves és kopár est, mely a vak hidak fölött
kigyúlt, mint pislá tűz, minket körülfogott,

akár az ember-ár s a piszkos víz-ár foglyait.
Sosem felejttem el szemed mélységeit.
a néma vádat, a halál elé tárt karjaid,
a gátat, melyen át élő nem léphet itt,

mit ember-kéz rakott vasból, s mely gyilkos és gonosz.

Sosem felejtlek el. Mások bűnéért kárhozol,
zúzott testű, szegény nő, nem felejtlek el,
s fürkészem szüntelen eltorzult arcod, e komoly
és egy-igaz valót e látszat-téreken,

a lámpáknál, amíg el nem jön majd a nagy Kaszás,
el nem jön egy napon, ó páratlan hugom,
s árnyad nem egyesül az én árnyékommal csodás
egében mindannak, ki itt szenved nagyon.

JACQUES PRÉVERT

Virágok

Hát maga kislány mit csinál
E friss virágszálakkal itt
Hát maga nagylány mit csinál
E bágyadt virágokkal itt
Maga szépasszony mit csinál
E fonnyadt virágokkal itt
S maga anyóka mit csinál
E halott virágokkal itt

A győztest várom.

Reggeli

A kávét csészébe
Öntötte
A tejet a kávé-
csészébe öntötte
A tejeskávéba
A cukrot betette
A kávéskanállal
Lassan fölkeverte
Azután megitta
S a csészét lerakta
Hozzám egy szót se szólt

Rágyújtott
Fújdogált
Néhány füst-
karikát
A hamut leverte
A hamutartóba
Hozzám egy szót se szólt
Még csak rám se nézett
Fölkelt
A kalapját
Benyomta fejébe
Köpenyét
Mert esett
Fölvette
S kiment az
Esőbe
Szó nélkül
Még csak rám se nézett
Arcomat kezembe
Temettem
Zokogtam.

Hogyan kell madár-portrét készíteni

Először fessünk egy kalitkát
nyitott ajtóval
azután
valami kedves
valami egyszerű
valami szép
valami hasznos dolgot
a madárnak
akkor tegyük egy fa mellé a vásznat
egy kertben
vagy ligetben
vagy erdőben esetleg
s bújjunk a fa mögé
némán
és mozdulatlan...
A madár olykor nagyon hamar ott van
azonban eltelhetnek hosszú évek is
hogy rászánja magát
Ne csüggedjünk miatta
várjunk
várjunk ha még évekbe telne is
a madár korai vagy kései
érkezésének semmi köze sincs
a portré sikeréhez
Amikor megjön a madár
ha megjön
a legeslegnagyobb csöndben legyünk

s úgy várjuk hogy a kalitkába menjen
s ha megtörtént
csukjuk be finoman az ecsettel az ajtót
utána
egyenként kenjük el a rácsokat
de vigyázzunk hogy a madár tollaihoz ne érjünk
Majd aztán fessük meg a fát
válasszuk ki a legszebb ágat
a madárnak
fessük meg a zöld lombot friss szelet
porzó napot
a fűben mozgó állatok zaját míg forr a nyár
majd várjuk meg hogy dalba kezdjen a madár
Ha nem dalol
rossz jel olyasmit
jelent hogy rossz a kép
de ha dalol az jó jel azt
jelenti hogy kézjegyet tehetünk rá
Akkor hát *roppant óvakodva*
emeljük ki egy tollát a madárnak
s írjuk oda nevünk egyik sarokba.

Vincent keserve

Arles-ban ahol a Rhône folyik
Félelmes déli ragyogásban
Egy vér- s foszfor-ember zokog
Oly szörnyűséges jajgatással
Ahogy vajúdó nő szokott

És vörös lesz rajta az ing
És hörögve fut ez az ember
Mert űzi a nap a kegyetlen
Mely csikorog s mint sárga láng ég
Fut a bordélyba a Rhône-partra
Mint az egyik háromkirály
Kezében képtelen ajándék
Szeme gyöngéd-kéken borong
Valójában égő s bolond
Mint ki nem féltékeny s aki
Mindenét az életnek adja
És vászonba csavart fülét
Egy szegény lánynak megmutatja
És az sír és semmit sem ért
Baljós jelnek nézi hanem nem
Merné megfogni semmiért
E szörnyű s lágy kagylót amelyben
A holt szerelem jajai
S a művészet embertelen
Hangjai tengerzajba fúlnak
Majd meghalni a kövezetre hullnak
A szobában ahol a hirtelen
Vörösen fölrikácsoló vörös
Dunyha vörössége egybeszakad
A félhalott Vincent még friss-vörös
Vérével
S bölcsen mint a szánalom
És a szerelem szobra
A pucér kislány nincs is tán kora
Nézi szegény Vincent-t
Akit lesújtott saját vihara

Aki a kőre roskad
Mely egyik legszebb képén nyúlik el
S a vihar megnyugodva távozik
Tovagurítva véres hatalmas hordait
Vincent lángelméjének vihara
S Vincent marad alszik s álmodva nyög
És a nap a bordély fölött
Mint névtelen sivatagban hobbant narancs
A nap fönt Arles egén
Üvöltve átgörög.

Harc az angyallal

Ne menj oda
mindent előre kicsináltak
a mérkőzés csalás
mihelyt gyors magnézium-villanás
koszorújában az a ringbe lép
rágyújtanak bögve a Te Deumra
s mielőtt még egyáltalán felállnál
már megkongatják a harangokat
a szent spongyát arcodba vágják
tollai közé se tudsz ugrani
rádvetik magukat
az meg övön alul behúz nagyot
a te összenyeklesz
karjaid hülyén keresztbe rakod
a fűrészporban
s nem lesz többé erőd a szerelemhez.

Eltűnés

XIV. Lajos avagy másik nevén: a Napkirály
uralkodása végetájt
gyakran elüldögélt egy lyukas széken
történt aztán egy sötét éjszakán:
a Napkirály ágyából leevickélt
a székre ült
s nyoma veszett.

Remek családok

- I. Lajos
- II. Lajos
- III. Lajos
- IV. Lajos
- V. Lajos
- VI. Lajos
- VII. Lajos
- VIII. Lajos
- IX. Lajos
- X. Lajos (a Civakodó)
- XI. Lajos
- XII. Lajos
- XIII. Lajos
- XIV. Lajos
- XV. Lajos
- XVI. Lajos
- XVIII. Lajos

és senki több és semmi több...
Hogyan lehet hogy ilyen társaság
képtelen volt
számolni húszig?

Két epigramma egy meg nem fogalmazott sírfelirat helyett

I

Egy asszonynak

Add e halottnak itt egy képzelt
emlék alamizsnáját.
Nagyon szeretett téged. Könyörülj emlékezetén,
kockáztasd tisztességed, csak ő hitt benne úgyis.

2

Az asszony suttogja

Mondjátok e halottnak: csönd legyen,
életében nem volt hatalma,
ingott akár a tenger
hiú zajokban,
véges-végig töprengve pusztulását.

Mondjátok e halottnak: csönd legyen.
Ó! Mondjátok neki:
övé vagyok,
ha többé nincs is itt!

A jót hordozó

Teremtő lángolást őriz magában!
Köztünk van. Nem titkolja fényeit:
a mélyből jön, s boldog, hogy a homályban
a létre örök ragyogást derít.

Fölébredek, fásultságom lefoszlik,
s a régi, járt ösvényen furcsa lény
– ritka vendégem – üdvözlése hallszik:
„Jó reggelt!” – száll ajándékként felém.

Öröm találkozunk, áldott szerencse!
Az ész újult erőben tetszeleg,
s mintha a könnyű hajnallal repesne,
a gyermek-nappal úgy indul veled.

A bénák terhükkel hozzája térnek,
de szívük mélyén ünnep melegül,
s álmaihoz az emberi tökélynek
szivárvány-leplét adják keretül.

A nagy körforgás áramló ölében
éld át a nem-várt magasságokat
s a földön-lelt csodák gazdájaképpen
az itteni jámbor szokásokat.

A legendák élő könyvébe hősi
új sor kerül, s bővíti napra nap:
dolgaink mozgatója írja, ő, ki
leglelkünket szolgálja, bár szabad.

Oktondi csínyed ne siklassa félre!
A szűz, első sugár hívón ragyog.
Nyugodtan kortyolom, csöppet se félve,
a lét szigorát, ha vele vagyok.

ION VATAMANU

Barackvirág

Ma éjjel
a kertben kivirágzott a barackfa.
Ma éjjel
fürtjeim között eltévedtek csókjaid.

Ma éjjel
könnyeid áradása
határtalan
szomorúságot öntött vállaimra.

Nem, nem!
Nem álom volt, hanem
egy egész más világ.
Az ég a földre zúdult,
majd bő zengéssel ismét a magasba.
Két tündöklő csillag suhant
a szobák vak rengetegébe,
s valaki hálójába fogta őket...
Aztán
virágba borult a barackfa.

ALEKSZANDR MEZSIROV

Blokádban

A század ráfordult a roppant,
homályos,
jégbe dermedett
ösvényre, mely riasztva bukkant
elő az állomás megett.

S vonultunk csak nem fáradóan. –
Cölöpsor és tankcsapda-sor.
Az állomás után a hóban
halomnyi – nem fa, nem bizony. –

De húszon alul a halál még
játék – bármily gyalázatot
az ember könnyedén kiáll még. –
De, jaj, nyomot hagy, mély nyomot!

Szaratov

Haj, Szaratov!
Nem gyógyítottak ott meg.
Bokámban bennmaradt a vasszilánk.
Csak épp egy ócska köpenybe tekertek,
s a vonat vitt is már észak iránt.

Húsomban a
szilánkot egyre érzem:
begömbölyt lábfejem lüktet, sajog.
A szálkás polcokról les pár sötét szem –
meleg nyughelyre csak nem juthatok.

Küzdő orosz hazámon
köd fehérlett.
Távolban villanások, hangtalan...
Szaratovi komor paraszti népek
segítették mindenfelé utam.

Ahol megálltunk,
friss vizet kínáltak
és nemrég fejt, kedves-langyos tejet.
Nehéz munkáskeze orosz hazámnak
gyöngéden, egyszerűn dédelgetett.

Saját gondjuk, keservük félretették,
nem tálták elém tenger bajuk.
Bennem távol lévő fiuk szerették,
korom szerint
lehettem is
fiuk.

Nyersebb beszédmód járta néha
náluk,
máskor meg szinte
ölbe vett szavuk.
De hangosabb szó el nem hagyta szájuk,
holott harminc napig tartott az út.

Egy priccsen rázkolódtunk mindahányan,
s egy borjú-csónak vitt a Ladogán.
Csak rész vagyok a népes társaságban,
de bánnám is, ha többnek látszanám.

A tűz körül
lucskos sárban nyöszörgök.
Csobog a szó, szemem álom-ködös.
Rőzsét pallónak a mocsárba döntök,
mahorkám s kétszersültem:
már közös.

Önéletrajzomhoz még írni kéne
s a kérdőívbe új kérdéseket,
hogyan megmaradjon bennem
mindig élve,
őrizze gonddal az emlékezet.

Ó, érdes érintésű, durva markok,
ó, szeretettől csorranó szívek,
ó, szaratovi csöndes, vén parasztok,
ó, én barátaim, ti kedvesek.

Életkor

A különbség köztünk nem is annyira sok:
az egész csak öt évnyi idő.
De öregnek itélni azért van okod,
kifogás nemigen tehető.

Bünödül se fogom fölróni soha,
noha rettenetes, noha fáj.
Hisz öreg vagyok én: köztünk – tudom – a
Honvédő Háboru áll.

Hogy a földön melyikre lépünk
a táruló két út közül:
nem szabja senki végzetül
a köteles döntést elénk.

Parancsolhatsz másnak, vagy éppen
fölszánhatod rá életed,
hogyan szolgálj mások érdekében...

De harmadik út nem lehet.

A fordítás margójára

Tyúk, csengőszó süket bolondja,
körötte tompa-vak sötét.
Tabidze városának holdja
demizsonalj-karékban ég.

S a kék füstből ismét kibomlik
a költemény,
e szép csoda,

az anyanyelvhez forrva holtig,
le nem fordítható soha.

Még egyre körülvesz a gyermeki múlt
néhány makacs illata.
Mérgez a langy,
nyálas,
nyugalom
nyavalyája.
Mindez – tudom én – csak üresség,
széthullt darabokra,
örökre halott,
de illata, illata még ma is él.

Vad július, nagyvárosi nyár van,
s krumplit főzök egy nagy, városi házban.

Forr már a víz, ugrál a kis fazék –
az újkrumpli ilyenkor zsenge még.
Magam vagyok,
s bármerre futhatok.
Reggel
talán
ajtót nyit rám
a vég.

Nyilván minden csücskén a földi tájnak
e július most izzóbb, mint az átlag.

Ilyen nagy hőség nem volt még soha. –
Ó, mekkora hidegek, ég ura!...

Főzöm a krumplit; haj, e kommunális
világ mily eredeti és banális!

Bölcsebb alig,
deres lettem csupán.
Nem túl öreg,
de régen árva már.
Nem túl öreg, viszont ifjú se régen,
a kor megtört, de nem tört össze mégsem.

Születésemtől ötven éve, hogy
életre és halálra kész vagyok.

S villanva száll velünk a gyors idő –
nem unhatjuk meg élni e világban.
Öregeket tanít a csecsemő,
igen,
látom:
fordított
iskolában.

És én ott – már halántékom deres,
riadt, vén és rokkant a mozdulásom –
fekete krétával a nem helyest
fehér
diák-
táblámon
korrigálom.

Repülök, ha hív a munkám,
csal a tenger – telelek.
No de sürgönyt – minek az már?
sose küldök, ha megyek.

Ama csöpp test csupabőrré
finomodva hova lett?
Tüze lobbant, s ma a földé:
belehullt és hamu lett.

A betegség, az utolsó
agyonörölte szegényt.
Hogy a lélek maradandó,
bizony azt nem tudom én.

Fiad őriz suta zsargon-
szavak emlékeiben.
De nagyon fáj, de kitartón!
Belereszket a szívem.

Este

Folyó-fodrok között tér a falu nyugodni

A parton a libák fehér tömbjei zúgnak

Zöld árnyak és gólyahír-sárga
úszóhártyák mindenfelé

Fekete komp leng száradó hálók között

Mélyre legörnyedt szarvak alatt málló
göröngyökön füstölnek a paták

Ökörnyál pókhálócérnáján lebeg a puszták bánata

A palánkok a lécek ritmusával
zenélnek a göbbedt barack-szemeknek.

Cáfolhatatlanul

Őszintén
cáfolhatatlanul ömölnek a folyók

Súlyosan
le nem tagadhatóan úsznak a fellegek

A hegycsúcsról leválva

örökké
mélybe hull a szirt.

Együtt

Kövek útjain
felhők lombjain
jegenyék egein át
veled

Színeid lámpása kihunyt
mely mint a réz rozsdája
és a bronz
s az erdők zöld szivárványfátyla égett

Csak pillantásaid megperzselt édessége csillog
s orcádon két nagy folt olvadt szemed

Deres esőkben
lucskos napokon
áttetsző füveken át

Nem a magadé
Az enyém

S nem a kis ónkápolna istene adott

A duzzadt földből lettél
A gyötrött égből
belőlem

Napról-napra
Időtlenül
Enyém.

Gyűrű

Ezüstgyűrűd megint egemre kel

Levegőtornyok
bolyonganak testnél érzékenyebb ösvényeken

Meghajlott száron teliholdak

A sötétkék szín új csupán

S míg csillagoktól megfeszítve fekszem
s a földdel együtt tántorgok az éj fölött
illatoznak a Tejút gyöngyvirágai

Valahol itt hever egy elveszett madárhang
egy húsos szirmú turbánliliom
Valahol meghullámszik itt a levegő sörénye

Új csak a sötétkék csak ez a szomorú ezüstgyűrű

Vedd le gyűrűd nyakamról!

Elutazol

Őszi asszony
szemed sarkában
az idő küllőző sugarai

Megsebeznek

Ma éjjel hallottam a vonatok
üvöltözését

Búcsúzol

A visszhangok is
útrakelnek

Apámnak

Patkó-nyomok
a címered

Ismerted a vas puhaságát

De a lángoló virágok
éjfeketére hegyesedtek

míg a ládára hulltak
melyben a damaszt mellény
fehér arany- s üveg-gombokkal ékesen
vasárnapjaidról mesélt

Fehér vasárnapjaidról
a fekete hetek közt

A föld felett
egy néma patkó

Bennem
énekeskönyve szádnak

Lélegzem

Mintha zenével hívnál
s a fák a hang felé nyújtának nyakukat
s a felhők válaszolnának csupán

A völgyet ezüst szín takarta be

Sötét barlangból
időnként tűz csapott ki

Fekete madár
szállt el hallgatag

Itthagynom a világot
e megkezdett gyümölcsöt

Minden emberben
magamat találtam

Lélegzem
Veletek közös levegőből

A fecskének nem állítok már
apró keresztet
Élők porából támadt az egész föld

A félistenek is halandók.

Ogai Morinak

Az esztétikai élményhez három dolog szükséges
(mondta Tamás): megvilágosodás, szépség, harmónia.

Én még hozzáteszem: és összetöretés.
Mert magában nem szép a szépség,

és nem is volt szép soha. Ezt
jól tudják a vadászok, akik szeretik

a szórakozásból lőtt vad ama végső
pillantását, mikor az élet megtörik szemében.

A víz túlerejéről a földdel szemben

Sok szerzeményem szülőanyja az undor, de ezekéi itt a szeretet: a hangok és az illatok életrajzai ők. Megszerettem a földet s a vizet: akár a házastársak nyúlnak el egymás mellett. Az egyik hevülékenyen, lassú felizzással a másik; az egyik parázslón, a másik hűvösen, az egyik roppant bonyolultan, átlátszó-egyszerűn a másik; különbözőképpen, egymás számára ismeretlenül, de örökös hűségre ítélve.

Szeretem őket, ahogyan az érthetetlen dolgokat lehet. Kettejükből születtem, bennem van e két összeférhetetlen; én azonban egyikük se vagyok. Én vér vagyok és hamu és érzékelés. Tudom-e vajon, ki és mi vagyok? Nem, nem tudom. Tudom-e vajon, hol vagyok s mi-végre? Nem, nem tudom. Hogy anyagokból s vágyakból jövök: még világos. De sejtelmem sincs, hogy hová megyek.

Parton járok, s meg-megragad az üresség szédülete. De jó lenne visszatérni az ölbe, vissza a vízbe, ha már úgy belészerettem. Nem a halál kell, inkább a szelíd lebegés, az álom. Én, a bonyolultán-réteges, a víz mély egyszerűségére vágyom. Mert a föld sokféle családnevet visel, de a víz maga az atya.

ANNA-MAIJA RAITTILA

Áttelelők

A fa erei becsukódtak.
Így hát télre egy fűgyökérbe
bújtunk.

Itt fészket tud találni
a némaság
s a szendergő magzat:
a bizalom.

Ébredés

Hajnali négykor megjött a verébhád

kócosan éhesen csipogva
a szemétdombokról a lefolyókból
ellepték ablakom
ágyam
meg arcom

Etruszkok lakomája

I

Házadban ébredtem föl, Karolina,
s hogy rám ne nyiss, kedved el ne sodorjon,
csak feküdtem lélegzet-visszafojtva.
Éjjel háromra járt, épp akkor jöttetek
haza marxista szemináriumból,
vad-éhségű, ifjú etruszk-csapat.
Némi száraz fehérkenyér, egy pár barack,
sötét bor várta csak mohó étvágyatok
s valami robbanó-nagy indulat;
dalotok úgy csobbant, mint sírfalakra
festett, gömb-szemű delfin farka vízben.
Fuvola! tánc! Gyöngéden és merészen
ringtak az arcok a virágbozótban,
a világra nevettek, s a tenyérben
madártojásként fölfénylett a hajnal.

2

De
a sírbolt falán a paripák
tenger-homokon fehér paripák, a tiéid,
ezek a könnyű s éhes paripák
idegesen, toporzékolva, fújva
védelmezték, Karolina, szobád.

Halálodon voltál, húgom, s nem tudtam én:
 „Ha lenne egy piciny fiam,
 s egy kis boldogságom,
 ha lenne...”

Hová tűnt hirtelen a piacokról
 a szegény ember-fecskék, árva macskák
 alkony-zaja?
 Kőpadlód hajnal-illata hová tűnt, Karolina?

Az ajtón át az utcáról bedőlt
 a hömpölygő iszap.
 Széttört utolsó madarad, a sas,
 szemén repedés, fanyarkás-derűs,
 mintha egy selyempapír darabot
 unottan széjjeltépnek s összegyűrnek.

Kékes levelű, bódító füvek közt
 a jóspapok elfödik arcukat.
 De a lovak,
 a világos-deres lovak
 ott táncolnak a fák alatt vidáman,
 ahol rügy nincs még,
 s nem dalol madár.

Vasárnap

Kis kölykök ugrálnak előtttem fák vakondok
piócák ürgék titkait tanulják
Nem kell az ing ledobják fűbe henterednek

Honnét e lángolások A baromfiudvar tövében nyílt-
porzójú erős világfa A folyópart lejtőjén kajszifa-
fátylak méz-sárgán hajt a cseresznyelevelével is
apró rügyek a pirostüske szárán s az akác-
gallyon Gyöngyjácint méntapir
szemvidító kék végig az egész föld
A légben gólyák fehér-feketék A zöld-
szürke folyón ágacskák fészeknek valók

Honnét e lángolások Ez a kihunyó csattogás
„Anyám míg szíve alatt hordott szerette nézni
a távol tornyokat a kis tanyáról”
Mi a hit Semmit sem tudok vagy adhatok
A sötétben az ő gyöngédségének magassága mélysége
hosszúsága és szélessége Körülöttünk alattunk és
felettünk
Én nem ismerem De ő ismer engem

Egy halálos betegnek

Harangérc tisztaságú
ércerejű hős
keserűséged
kristályos és hézagtalan akár a matematika
Szadista istened
nem tudod úgyse kikerülni
ha ki akarod bírni egy darabban
Vigasztalást kérsz tőlem: mi a rend
s a törvény – mondjam meg – e szörnyűségben

S nem jut egyéb eszembe
csak pár szava
Ótestamentumod Urának
iszonyúk volnának még súgva is
„Mély sárba süllyedek
feneke nincs
s kiáltok le ne zárják
a kút száját fölöttem”

Tél-éjszakai ikon

Amikor ekkora a baj,
kevesebb erő nem segíthet,
mint az övé, a Gyermeké,
aki még beszélni se tud.
Anyja ölében.

Erdei tisztás

Melyőnk a föld? És a vándormadár-raj?
Szemed beszórva fűmagokkal.

A tisztás

elnyúlt pőrén az éjjeli esőben.

Tócsák füstölnek. Melyőnk a madárraj?

Borzas nyakú szomjas csontok repülnek,
s örömtől elnémulva partra szállnak –

Körül a téli erdők leborulnak.

Szamárkút

Egymás nyomába hágtunk a hegyi út gödreiben.

Szökelettél volna inkább napszitta tarlókon keresztül.

Én is csak úgy osontam: nem mertem a kígyók miatt
az oleanderekhez kanyarodni.

Délszaki sírok! rom-útvesztők börtönei! Madár se
rebben, gyík se moccan.

Még árnyék sincs: talpunk alá tiportuk;

bőrünkön a hőség s a vágy ínsége hólyagot húzott,

gázoltunk árkon-bokron át, s a végén

a falu mélyzöld lombjai alatt

kis kút villant elénk –

Szamarak, sertések körötte s türelmes asszonyok sötét
ruhában, korsó fejükön.

Közéjük léptünk mi is szótlantul, belénk áradt a szomj,

s a vágy ereit fölnyitotta, majd

kidőlt a szomj

s a víz:

a Szamárkút sós-édes csobogó csodája átszakadt
belőled énbelém, belőlem meg beléd, ínségeink
forrásként fölbuzogtak, s egymásba ömlöttünk, akár
a talaj vízér-rendszere.

Délszaki sírok! Néma béke! kiszikkadt
mélységekből kelt hiány!

A hús reggelben erről mit se tudtunk.

Pázsit

Motoros fűnyírógép-zúgás: a villaváros
esti dala. A legújabb
státus-szimbólum. Ezután már
egyetlen civilizálatlan fűszál
se nyújtózkodhat túl magasra
a jólápolt villák körül.

Ha besötétedik
– párzó macskák a kerítések mellett,
csapongó denevér a hold előtt –,
pucér csontvázként bámul a napóra
a pázsit zöld sivatagában:
az irigység vigyorgó oszlopa,
árnyak állították és az Idő.

S tündöklő, kék-páncélos bogarak
özönlik el a földet.
Sűrögnek, föl-fölhemperednek:
a kavicsos utakra igyekeznek,
át a gereblyenyomok mini-canyonjain.
Őskori szemek, égő szén-szemek,
nem urak, életek csupán,
mint azóta, mikor a fénylő
Föld-csillag sok millió éve megjelent.

Hosszú csápok
vibrálnak a hús esti levegőben,
mintha a Mindenség szimfóniáját
próbálgatnák az éterből kifogni.

Bent meg, a fölporszívózott szobákban
a képernyőn a Híradó remeg.
Az ember csöppnyi léte
aprócska fintor
a Föld ábrázatán.

Az esti ég hatalmas
ablakokon át ragyog be a házba,
s a Tejút térképét a szalonzasztal
csillogó lapjára, két hamutartó
közé teríti.

A színpad mögött

Ha eléggé közel jössz,
hogyha beférkőzöl a dolgok
bizálmába,
 esetleg
az öltözőkbe láthatsz
a kulisszák mögött
az előadás végén, amikor
a fényszórók nyaklott virágfejekként
kókadnak a sötétben.

Már minden cihelődik
a díszleteken és a függönyön túl.
A por véletlen konstellációi
megbomlottak. Szavak, elnevezések,
sötétlő főnevek
hanyagul a sarokba vágva.
Az éj neve többé nem éj,
s nem halál a halálé: minden
névtelenségbe burkolózik,
s készül csöndben, hogy hazatérjen
az elhagyott EGÉSZBE. Hős, bitang
közönnyel néz el egymás mellett,
a bohóc búsan ül tükör elé,
s törli le a rikító sminket.

Exitus. Már a földi szerepek
a csillagok alléiban susognak,
s festetlen arccal kelnek útra
valami új, mély értelem felé.

Gyertyaszentelő

A tél legárvább napján,
mikor sebzett fajdtyúkként száll a nap
a déli havas hegycsúcsok fölött,
egyszercsak meglep a tavasz, – kimondhatatlan
lágý árnyalat az alkonyfényben. Meztelen
lábbal ül a fagyban az élet,

és fújdogálja furulyáját,
rá se gondol, hogy valaki hallgatja is
csendtől, haláltól
félig süketülten.

S akkor hirtelen meg is látod: ő,
a feketerigó az, újra: dértől elfakult
bokorágon ül, és puhán
furulyázgat magának.
Föl-fölkap egy hangot, elejti, kezdi másképp,
témát keresgél roppant buzgalommal
ahhoz a nap-dalhoz, amire gyújt majd
a megsemmisülés és születés,
olvadás és bimbózás nyers óráiban.

Altamira, avagy a barlangfestő monológja

A fennsíkok oly tágasak,
s a barlang oly szűk. Átleng a szorongás
a lelken, mint a füst; a vaksötétben
a halál cseppkő-szíve tiktakol.

Be akarom sűríteni
az élet tűnt óráit e vonalba,
itt a barlang falán: ama bölényt,
mely szarvával a sors ellen kiállt,
s a fiatal szarvastehénkét,
mely párját kísérte a pirkadatban, most viszont

lerágott csonthalom csak már a földön,
a vadász-tűznél.

Meg akarom festeni
okkerral, korommal, vérrel; megfesteni
az életet, ahogy szarvastehénként
játszott a széljárt fennsíkon,
mielőtt táplálék lett, mielőtt
a roppant bendőkbe fulladt e szépség.

Fúj északról. Dörög a zajló
jég, húzik egyre. Ám a nép mulat.
Zsíros szájak mosolya csillog a
tűznél, mely nehéz nyársakat nyalint;
visong a nő-had,
a vadászok véres ujjnyomai
mellükön, farukon –, odébb, a holdnál
ordasok, tél van.

Meg akarom festeni
okkerral, korommal, vérrel, megfesteni
a szarvastehenet, ahogy kimúlt szökellve,
s múlik ki még naponta,
szívében irgalmatlan kovakővel.

Realisták vagyunk

Köznapjainkat olykor hibátlanra csiszoljuk,
félelmeinkből és örömeinkből
jámbor sziluett-képeket szabunk.
A csillagok csöndje alatt
forgó évek riadalmát
állati
szívünkben kizavarjuk.

Gyöngédségünket illő
darabkákká szeleteljük,
s kivágot-gyűjteményünkbe ragasztjuk őket;
a technikailag-is-tökéletes szépség
szünet nélkül kereng
lemezjátszó-masínánk
perpetuum mobiléjén,
s a misztériumokból réges-régen
kiirtottuk a mágneses erőt.

A háborút belészorítjuk
ezer biztos kötésbe.
Realisták vagyunk.
A Jelenések Könyve fenevadját
az Állatkertbe visszük,
zár és lakat mögé:
felnőtteknek 1 korona,
gyerekeknek fele ár.

Jegesmedvefantázia

Csillagai közt megfagyott az isten,
a jegesmedve vadállat-nyugalommal járja a puszta tájat;
kényelmes, vaskosan-rugalmas,
csak olykor csap – szeszélyes villám – a fóká álmai közé.
Magánya már roppant erő,
nem bír vele az úri fagy sem,
félelem, vágy nem háborítja.
Messzi földrészek bűze, illata
verődik orrcimpáihoz,
szeizmografikus élességgel vésődik belé a világ.

Egyik nap meglátja saját bohóc-képét a víztükörben,
közönnyel néz önnön korom-szemébe,
megfontoltan merül képmás-magába,
s úszik el ama távoli szigetre,
mely mintha az ő szíve lenne nagyban.
Ott egy nőstényt lel, bocsai születnek,
de hogyha módja van rá,
fölfalja őket, s isten lesz belőle:
Saturnus.

Ma sem

Ma sem. A fény utolsó cseppjei
a nézés lejtőjén előbicegnek,
az alkony partra vezette a fákat,
ahol hajóként ring a nyugtalanság,
benne az álom s téboly roncsai,
– szívedből kidobáltad őket, bár világító jelekként
egykor a másik partig voltak láthatók,
ma már határaik széjjelmosódtak,
csak ez a szürke táj maradt, amint álomra dől
a sötétől lassan elszenesedve...

A vak

Megáll. Figyel:
valami közelség szárnya legyinti meg,
ami a látók arcát
sohasem árnyékolja be.

Áll, hallgat és figyel.
A vak. A parton.

Most hirtelen egy másik
part és egy távoli idő –
Só-rózsák szikráznak fehéren

a csend ösvényein
melyek minden hullámverésre
a tengerbe merülnek.

A pillanat megnő, summája lesz
valamennyi válasznak, kristály-élesen
szemléli a világot
a gondolatai szemével.

Mélyebbre nem szállt senki a
nappal izzó káprázatába.

Mikor az alkonypír lassan kihuny

Mikor az alkonypír lassan kihuny
az éj tétova tájai előtt
s a hold széjjelteríti némaságát

megérted: csak azért van levegő
a fák közt hogy beszélgethessenek
az ágak hogy közelebb jussanak
a fák egymáshoz hogy maguk feledjék
a csillagok felé kapaszkodó
föld-szél-ágak mélyebb együttesében...

S minden olyanná válik hogy a tájban
kinyílsz magadnak míg átjár az éj
a tékozló fénybe haladva a tárt-legyező-szürkületben

A halott Alkésztisz éneke Admétoszhoz

Admétosz. Neved altatódalod, Admétosz, csukd le pillád!
Szeretlek. Admétosz, no lám, már álmodol
s enhangod hallod, enneved szólítod. Álmodol, s a
levegőt becézed, a homályt öleled, saját öledben nyugszol
védtelen.

„Szeress!” Ó, én szeretlek.

Szeretem Admétoszt.

Keress! Itt! Itt! Vagy mégse itt és ott se. És amott se.

A fán!

A földön.

Nem, nem ott.

Admétosz, nem vagyok schol. Itt sem vagyok.

Admétosz, dajkád is neved. Füledbe dúdol, mint ahogy
a tenger másnak. Admétosz, e név a tengered.

Leopárd!

Keress!

Nem, itt sem vagyok.

Arcok áramlanak köréd, egyet sem ismersz föl... de ott
az a tiéd, az a te álmod.

Vízáradat. Magzatvíz. És talajvíz.

Csöpög. Hallod?

Csöp. Csöpp. Csöp-csöpp.

S átáramlik rajtunk a víz. Mint a homok a homokórán.

Keress. Keress... keress...

Ne itt és ott se. És amott se.

A fán!

A földön.

Nem, nem ott.

Admétosz, nem vagyok sehol. Itt sem vagyok.

Admétosz. Hallod, hogy csobog a víz? A magzatvíz. Meg a talajvíz. Maradnak ki-nem-apadó, földalatti erek, ha a te forrásod elszikkad is; forrásod, arcod mását tükröző.

Forrásod magányos. *Egyetlen* forrás, egyetlen csobogó tükör! Hanem folyton fakadnak újak, csobogó sebek.

Nem hallod-e?

Mindenhol újak, már nem a tiéid.

A forrás nem barátod. Ám a víz jóbarátod.

Figyelj, Admétosz! Hallod-e?

Én víz vagyok.

Lomb-gömbök harmata vagyok. A föld hajnali párafátyla. Szikláról omló víz. A jég alatt fuldokló víz vagyok. Pohárban rezgő víz, mely a haldokló küszöbén köszönti az érkező halált. Víz, hal-kopoltyúk gödrében susorgó. Víz, barlangok falán lecsorranó. Víz az asszony-ölemben. Magzatvíz. Talajvíz vagyok.

Keress.

Nem ott, amott se!

A fán!

A földön

Nem, nem ott.

Admétosz, víz vagyok. Vagyok mindenhol. Itt vagyok.

Keress. Admétosz. Szunnyadj el, s keress. De ne engem.
Ne a szűnő forrást, csak a vizet.

Hallod-e hát?

Csöp-csöpp. Csöp. Csöpp.

Admétosz, nem vagyok sehol. De mégis itt... itt...

Itt vagyok.

A KÖTET KÖLTŐI

ALBERTI, Rafael (spanyol, 1902–)
 BACHMANN, Ingeborg (osztrák, 1926–1973)
 BECHER, Johannes R. (német, 1891–1958)
 BRECHT, Bertolt (német, 1898–1956)
 BÖRLI, Hans (norvég, 1918–)
 BUSTA, Christine (osztrák, 1915–)
 CAVALCANTI, Guido (olasz, 1255–1300)
 DANTE, Alighieri (olasz, 1265–1321)
 FORSSEL, Lars (svéd, 1928–)
 FRATTINI, Alberto (olasz, 1922–)
 FRÉNAUD, André (francia, 1907–)
 FÜRNBURG, Louis (német, 1909–1957)
 GAUTHIER DE CHÂTILLON (francia, 1135–?)
 GOETHE, Johann Wolfgang (német, 1749–1832)
 GOLL, Yvan (német-francia, 1891–1950)
 GRYPHIUS, Andreas (német, 1616–1664)
 GUILLÉN, Jorge (spanyol, 1893–)
 HAGYMÁSI Bálint (latinul író magyar, 1490?–1517?)
 HAUSMANN, Manfred (német, 1898–)
 HÉLINANT DE FROIDMONT (francia, 1160?–1229)
 HOLM, Peter R. (norvég, 1931–)
 ISMERETLEN KÖZÉPKORI KÖLTŐK (latin nyelven írók
 a *Carmina Burana* c. gyűjteményben, XII–XIII. sz.)
 ISMERETLEN FRANCIA KÖLTŐ (latinul író, XII. v. XIII. sz.)
 ISMERETLEN LATIN KÖLTŐ (i. e. I. sz.)
 ISMERETLEN MAGYAR KÖLTŐ (latinul író, XVI–XVII. sz.)
 JACHIMOWICZ, Marian (lengyel, 1907–)
 JANUS PANNONIUS (latinul író magyar, 1434–1472)
 JUVENALIS, Decimus Junius (latin, i. sz. 60?–130?)
 KELLER, Gottfried (svájci német, 1819–1890)
 KRAMER, Theodor (osztrák, 1897–1958)

LESSING, Gotthold Ephraim (német, 1729–1781)
LUCANUS, Marcus Annaeus (latin, i. sz. 39–65)
LUCILIUS, Gaius (latin, i. e. 180?–102?)
LUCRETIUS, Carus Titus (latin, i. e. 98?–53)
LUPAN, Andrej (szovjet, 1912–)
LUTHER, Martin (német, 1483–1546)
MANNER, Eeva-Liisa (finn, 1921–)
MANZONI, Alessandro (olasz, 1785–1873)
MEZSIROV, Alekszandr (szovjet, 1923–)
NIVARDUS (német, XII. sz.)
ONOFRI, Arturo (olasz, 1885–1928)
OVIDIUS, Naso Publius (latin, i. e. 43–i. sz. 18)
PETRARCA, Francesco (olasz 1304–1374)
POLIZIANO, Angelo (latinul író olasz, 1454–1494)
PONTANO, Giovanni (latinul író olasz, 1426–1503)
PRÉVERT, Jacques (francia, 1900–)
RAITILTA, Anna-Maija (finn, 1931–)
RILKE, Rainer Maria (német, 1875–1926)
RINALDO D'AQUINO (olasz, XIII. sz. eleje–1280?)
SANNAZZARO, Jacopo (latinul író olasz, 1456–1530)
SCHIRMER, David (német, 1623–1683)
SCHMITTHENNER, Hansjörg (német, 1908–)
SEGHERS, Pierre (francia, 1906–)
SOMMER, Walther Joseph (osztrák, 1932–)
SVERDRUP, Harald (norvég, 1923–)
UNGARETTI, Giuseppe (olasz, 1888–1970)
VATAMANU, Ion (szovjet, 1928–)
VERGILIUS, Maro Publius (latin, i. e. 70–19)
WALTHER VON DER VOGELWEIDE
(német, 1170 körül–1230 körül)
ZANDEL, Diego (olasz, 1948–)
ZANZOTTO, Andrea (olasz, 1921–)

TARTALOM

ÓKOR

GAIUS LUCILIUS
A rómaiak ma 7
Az erény 7

TITUS LUCRETIUS CARUS
Az anyaállat fájdalma 8
(Részlet „A természetről” c. műből)

PUBLIUS VERGILIUS MARO
Invokáció 9
(A „Georgicon”-ból)

ISMERETLEN LATIN KÖLTŐ
Egy paraszt reggele 11
(Részlet)

PUBLIUS OVIDIUS NASO
A hűtlen baráthoz 13
Tomi és az ottani élet 15
Narcissus 18
(Az „Átváltozások”-ból)

MARCUS ANNAEUS LUCANUS
A pharsalusi csatamező 22
(A „Pharsaliá”-ból)

DECIMUS JUNIUS JUVENALIS
A nők erkölcstelensége 25
(Részletek a VI. satírából)

KÖZÉPKOR ÉS RENESZÁNSZ

GAUTHIER DE CHÂTILLON
Sion miatt nem fogom szám 31

HÉLINANT DE FROIDMONT

A Halál versei 41

(*Részletek*)

ISMERETLEN FRANCIA KÖLTŐ

A papok és a paraszt 46

(*Latin dialógus*)

NIVARDUS

Nemesség, vagyon, egyház 49

(*Az „Ysengrimus”-ból*)

A farkas fölfalja a sonkát 51

(*Az „Ysengrimus”-ból*)

(A CARMINA BURANÁ-BÓL)

Én, beteg bár s ismeretlen 57

Hangzik, ím, a messze szálló 60

Ámor gazda mindenén 62

Angyalok vagy emberek 64

Nyár volt 73

Megszakadt a tél haragja 78

Szülőházam 80

WALTHER VON DER VOGELWEIDE

Szemem s érzékeim 82

A pusztaságot is mily tarkaság lepi 82

Mértéktelenség, nézd e kettőt 83

Ifjú, akárkiféle vagy 83

Hát nem vígad senki sem 84

RINALDO D'AQUINO

Panasz egy keresztesvitéz útrakelése miatt 86

GUIDO CAVALCANTI

A hölgy tündöklő megjelenése 89
Kis ballada a kínról és a szerelemről 90

DANTE ALIGHIERI

Ó, édes rímek, Hölgyem hírnevének 92
Ti, harmadik Ég értő mozgatói 92
Én szóim, ó, világgá szállalók, ti 95
Magam miatt bánkódom, s annyi gondban 95
Ti, kiknek régi ismerőse Ámor 99
Ámor, ki égi erőd nem kiméled 100

FRANCESCO PETRARCA

Kik hallgatjátok szétszórt rímeimben 103
Ha irgalmatlan kínjaim hevében 104
Amíg halántékom meg nem fehérül 105
Visz Ámor, jaj, hová nincs menni kedvem 106
Hibázom, Ámor, és látom hibámat 107
Csak leskelek, de édes és imádott 108
Elsápasztottad, ó, Halál, a legszebb 109
A szem, melyről oly lángolón daloltam 110
Megtetted, zord Halál, a legnagyobbat 111
Oly gyöngé szálon csügg e súlyos élet 112
Ó jaj, nem is tudom, hogy mit reméljek 116
Nézd, Ámor, ezt az ifjú hölgyet itt! 118
A Szerelem, mely ösztökéli tollam 119
Gondolatok s hegyek közé visz Ámor 123
Keménységében meg-megenyhül olykor 126
Ámor, virágban állt még 127

ANGELO POLIZIANO

Ó, gyöngéd ibolyák 128

(Az „Elégiák”-ból)

GIOVANNI PONTANO

Első bölcsődal. Álomhivogató 130

(A „Hitvesi szerelem”-ből)

Lucia sírja 131

(A „Hitvesi szerelem”-ből)

Egy kis költői kitérés 131

(Részlet a „Heszperiszek kertjé”-ből)

JACOPO SANNAZZARO

Cumae ősrégi városának romjaira 133

(Az „Elégiák”-ból)

JANUS PANNONIUS

Békéért 135

A költő Martialishoz 135

A nyárfák nem teremnek borostyánkővet 136

Egy kérkedőről 136

Szeretkezni vágyik 137

Liberához 137

Luciára 138

Pindolára 138

Malatesta Zsigmondról, Rimini zsarnokáról 139

A narni Galeottóhoz 139

Gryllusra 140

Útra készen búcsút vesz a Váradon nyugvó

szent királyoktól 140

Siratóének anyjának, Borbálának halálára 142

Mátyás magyar király válasza

Antonio Constanzi olasz költőnek 148

(Részletek)

Az árvíz 151

(Részletek)

Dicsőítő ének a veronai Guarinóhoz 154

(Részletek)

HAGYMÁSI BÁLINT
Szathmáry György pécsi püspök dicsérete 156
(*Részletek*)

ISMERETLEN MAGYAR KÖLTŐ
Siralmas ének
a török iga alatt sínylődő Pécs városáról 158

MARTIN LUTHER
Muzsika asszony 161

XVII–XIX. SZÁZAD

ANDREAS GRYPHIUS
A csillagokhoz 165

DAVID SCHIRMER
Az ajtót nyitó kökörcsin 166

GOTTHOLD EPHRAIM LESSING
Kis és Nagy 167

JOHANN WOLFGANG GOETHE
Ecset és toll 168
A műbarát monológja 168
Rajzaimhoz 169
Mondás 169
Faust II. 170
(*Részletek*)

GOTTFRIED KELLER
Este a Golgotán 201

ALESSANDRO MANZONI
Május ötödike 202

XX. SZÁZAD

RAINER MARIA RILKE

Az áhítat könyvéből 209

Este 210

Komoly óra 210

Az árva dala 211

Jonathán siratása 212

Szent Sebestyén 213

Mózes halála 214

A csipke 215

Gyöngyök perdülnek szét... 216

Lélek az úrben 217

Téli szanzák 219

Zene 220

YVAN GOLL

Orpheusz 222

Tavaszi 222

Órák 223

Tűzhárfa 224

Dél 224

Hó-maszkok 225

Mennybemenetel 226

Por-fa 226

Gyászinduló 227

A gesztenye-kéz 228

A vágy karavánja 228

JOHANNES R. BECHER

A költő 229

Nyári halál 231

Utópia hangjai 232

Tavaszi óda 1916-ban 233

Elszáll a nyár 234

A természethez 235

Lilly 236

Az eljövendő 237

Örök Ifjúság 238

MANFRED HAUSMANN

Telihold egy falusi kert fölött 240

BERTOLT BRECHT

A világ nyájasságáról 241

Korálének a nagy Baálról 242

A vízbefúlt leány 245

Emlékezés A. Máriára 246

Legenda a halott katonáról 248

Legenda arról,

miként keletkezett a Taoteking,

amikor Lao Ce emigrációba ment 252

Cseresznyetolvaj 255

1940 256

A gonosz álarca 258

Egy kínai teagyökér-oroszlánra 259

A paraszt szántóföldjével vesződik 259

Az Óceánrepülés. (Hangjáték) 260

(Részletek)

Lucullus a bírák előtt. (Hangjáték) 265

(Részletek)

LOUIS FÜRNBERG

Château de Muzot-sur-Sierre 272

1926

HANSJÖRG SCHMITTHENNER

Hirosima – Nagaszaki 275

THEODOR KRAMER

- A szőlő-csősz éve 278
Kapa, ásó, csákány 279
Be voltunk ásva 280
Éjszaka a táborban 281
A kantin 282
A munkanélküli dala 283
A pálinkás-butik 284
A hazatérő burgenlandi 285
A vén festő 286
Parti vendéglőben 287

CHRISTINE BUSTA

- A csillagénekes 288

INGEBORG BACHMANN

- Hotel de la Paix 290
Ez után az özönvíz után 290

WALTHER JOSEPH SOMMER

- Életrajzi vázlat 291

ARTURO ONOFRI

- Mily sottogástól... 293
Virrasztás 294
Ímé, a vér őrjöngő lüktetése 294
E rétek jéghideg... 295
A lélek felhőtlen derűje fénylik... 296
Tengerijét hántván... 296

GIUSEPPE UNGARETTI

- Nép 297
Az elsüllyedt kikötő 298
Teher 299

Itália 299
Himnusz a halálhoz 300
Egy forradalmi hős sírfelirata 301
Ereimben 302
Lehet-e? 303
Az ellenállás halottaira 304

ANDREA ZANZOTTO

Beszélgetés 305
Elégia 306
Fuisse 309

ALBERTO FRATTINI

Jobban vonz 312
S nem marad 312

DIEGO ZANDEL

A három Isztria 313
Hát ilyen a halál 314

JORGE GUILLÉN

A nevek 315

RAFAEL ALBERTI

Csalódott a galamb... 316
Az angyal 316
Ha hangom... 317

PIERRE SEGHERS

Szalag 318

JACQUES PRÉVERT

Virágok 320
Reggeli 320
Hogyan kell madár-portrét készíteni 322

Vincent keserve 323
Harc az angyallal 325
Eltűnés 326
Remek családok 326

ANDRÉ FRÉNAUD
Két epigramma
egy meg nem fogalmazott sírfelirat helyett 328

ANDREJ LUPAN
A jót hordozó 329

ION VATAMANU
Barackvirág 331

ALEKSZANDR MEZSIROV
Blokádban 332

Szaratov 332

Életkor 334

(„Hogy a földön melyikre lépünk...”) 335

A fordítás margójára 335

(„Még egyre körülvesz a gyermeki múlt...”) 336

(„Vad július, nagyvárosi nyár van...”) 336

(„S villanva száll velünk a gyors idő...”) 337

(„Repülök, ha hív a munkám...”) 338

MARIAN JACHIMOWICZ

Este 339

Cáfolhatatlanul 340

Együtt 340

Gyűrű 341

Elutazol 342

Apámnak 343

Lélegzem 344

EEVA-LIISA MANNER
Ogai Morinak 345
A víz túlerejéről a földdel szemben 345

ANNA-MAIJA RAITTILA
Áttelelők 347
Ébredés 347
Etruszkok lakomája 348
Vasárnap 350
Egy halálos betegnek 351
Tél-éjszakai ikon 351
Erdei tisztás 352
Szamárkút 352

HANS BÖRLI
Pázsit 354
A színpad mögött 355
Gyertyaszentelő 356
Altamira, avagy a barlangfestő monológja 357

HARALD SVERDRUP
Realisták vagyunk 359
Jegesmedvefantázia 360

PETER R. HOLM
Ma sem 361
A vak 361
Mikor az alkonypír lassan kihuny 362

LARS FORSSEL
A halott Alkésztisz éneke Admétoszhoz 363

A KÖTET KÖLTŐI 367

144212

A KIADÁSÉRT FELEL AZ EURÓPA KÖNYVKIADÓ IGAZGATÓJA

FELELŐS SZERKESZTŐ: SZABÓ EDE

A VÉDŐBORÍTÓ, A KÖTÉSTERV ÉS TIPOGRÁFIA

MACZÓ PÉTER MUNKÁJA

MŰSZAKI VEZETŐ: ANDRÁSI GYŐZŐNÉ

KÉSZÜLT 3500 PÉLDÁNYBAN, 19,2 (A/5) ÍV

TERJEDELEMBEN

EU-77-78 ISBN 963 07 0898 1

76.562 KNER NYOMDA

Csorba Győző, akinek egyre gazdagodó költői életműve
1975-ben Anabázis című kötetével gyarapodott,
s aki ma már líránk élvonalába számítható,
legjobb műfordítóink közé tartozik. Első önálló
fordításkötete (Hélinant: A Halál versei) 1940-ben
jelent meg, s világos versértelmezése, formai fegyelme,
a középkori költő erőteljes tolmácsolása
már akkor is komoly figyelmet érdemelt.
Az elmúlt több mint három évtized során
számos antológiában szerepelt versfordítóként,
s mindig a legmagasabb művészi színvonalon.
Akár egyik kedvencét, Janus Pannoniust, akár Petrarcát
vagy a latin klasszikusokat, Goethe Faust-jának
II. részét vagy a modern költőket tolmácsolta,
Rilkét, Ungarettit, Prévert-t s másokat:
szigorú igényessége mindig megmutatkozott.
Rendkívül hű és pontos fordító
(amennyire a versfordítás természete ezt egyáltalán
lehetővé teszi), mesteri biztonsággal
kezeli a legnehezebb, legbonyolultabb versformákat,
s mély átéltsége, gondolati és érzelmi feszültsége,
az eredetivel egyenrangúvá teszi átköltései legjavát.
Válogatott versfordításainak ez az első gyűjteménye
latin – és latinul író –, olasz, francia,
szovjet, finn, norvég, német költőket vonultat fel
az ókortól napjainkig, s egy színes, sokrétű,
tekintélyes fordítói életműbe nyújt bepillantást.

